

Sveriges Lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds-
och jordbruksvetenskap

VERKTYG FÖR UTVECKLING AV PUBLIKA VATTENNÄRA MÖTESPLATSER I STÄDER

- EN UNDERSÖKNING, TILLÄMPNING OCH UTVÄRDERING

Masterprojekt 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2021

“Verktyg för utveckling av publika vattennära mötesplatser i städer - en undersökning, tillämpning och utvärdering”.

*“A tool for development of urban blue meeting spaces
- an investigation, application and evaluation”.*

Författare: Frida Harrysson & Amanda Jarhage
Handledare: Mats Gyllin, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi.
Examinator: Karl Lövvie, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.
Biträdande examinator: Kristin Wegren, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Högskolepoäng: 30
Projektnivå: A2E
Kurs: EX0852
Program: Landskapsarkitektprogrammet

Tryckort: Alnarp
Tryckår: 2021
Alla illustrationer och fotografier i arbetet är av författaren om inget annat anges.

Nyckelord: blåa mötesplatser, social mötesplats, vattnets potential, vattnets kvaliteter, verktyg, checklista

SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

SAMMANDRAG

Runt om i världen expanderar och förtätas städer i takt med att befolkningen ökar. En stad som förtätas med bebyggelsestruktur går följaktligen miste om ytor och mellanrum som är värdefulla ur många perspektiv. Obebyggda ytor som fungerar som mötesplatser och andrum i stadsnätet kan ha positiva effekter på samhället rörande integration, handel, och invånarnas hälsa. Med bakgrund i vilka synergieffekter sociala mötesplatser i staden kan frambringa, bör därför varje mötesplats potential maximeras för ett mer välmående samhälle. Forskningen föreslår ett antal beståndsdelar som anses vara avgörande för om en mötesplats uppfattas som lyckad eller ej. De beståndsdelar som inte kan adderas retroaktivt är dess lokalisering och omgivning. Gröna (växtlighet) och blåa (vatten) inslag har stor betydelse i uppfattningen av platsens attraktivitet och restaurativa förmåga. Vatten beskrivs ge störst effekt avseende detta vilket föreslår att kustnära offentliga ytor i stadens centrala delar besitter störst potential och förutsättningar för att utvecklas till lyckade mötesplatser. Följdfrågan blir då; Hur designar vi attraktiva vattennära mötesplatser i stadskärnan?

Arbetet börjar med en litteraturstudie och genomgång av forskning rörande betydelsen av mötesplatser i våra städer, vattnets restaurativa förmåga och dess betydelse för människan. Vidare i förstudien inventeras 30 stycken prisbelönta vattennära projekt runt om i världens storstäder för att utläsa mönster och gemensamma nämnare i designen. Tillsammans med forskningen på ämnet, sammanfattas hela förstudie i en checklista som är tänkt att fungera som ett kompletterande verktyg vid designen av attraktiva vattennära mötesplatser. Exempel på implementeringen av detta verktyg sker i kapitlet *Gestaltningsexempel*, där vi designar nya tillägg till Göteborgs kanaler. Arbetet avslutas med en diskussion och utvärdering av resultatet.

ABSTRACT

Cities are expanding and densifying all around the world as the population increases. A densified city will consequently lose the gaps in between the buildings which are valuable from many perspectives. Undeveloped areas that function as public meeting places in the urban grid, have positive effects on society regarding integration, commerce, and the overall health of the cities inhabitants. Given the synergy effects public social meeting spots can have on society, the potential of each area should be seized and maximized. The research proposes a number of elements that are considered to be decisive for whether a public meeting spot is perceived as successful or not. The elements that can not be added afterwards are its location and surroundings. Green (vegetation) and blue (water) elements play a major role in the attractiveness and restorative capacity of the site. Regarding restorative abilities, water is described as having the biggest impact, which suggests that coastal public areas in the central parts of the city have the greatest potential and conditions for developing into successful public meeting spots. Naturally, the follow up question is; How do we design attractive blue meeting places in the city center?

The essay begins with a literature study and review of research on the importance of public meeting spots in our cities, the restorative capacity of water and its importance for humankind. In addition, 30 award winning water-related projects around the world are decomposed and reviewed to read out patterns and common denominators in the design. Together with the scientific research on the subject, the entire pilot-study is summarized in a checklist that is intended to serve as a tool in the process of designing attractive blue public meeting places. Examples of how to implement this tool is shown in the chapter *Gestaltningsexempel*, where we design new additions to the Gothenburg channels. The essay concludes with a discussion and evaluation of the result.

Figur 1: Feskekörkan i Göteborg

FÖRORD

Detta examensarbete är en del av masterprogrammet i Landskapsarkitektur vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, Alnarp. Arbetet är genomfört av Amanda Jarhage och Frida Harrysson år 2020-2021 och utgör 30 hp.

Vi vill tacka vår handledare Mats Gyllin för sitt outtröttliga tålamod och stöttning i att färdigställa denna uppsats.

Stort tack till Jonas Drakenberg och Carl Lehmann för all pepp och stöttning.

Inget tack till den person som stal Fridas dator halvvägs in i terminen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL ETT - Inledning

Bakgrund	10
Urbaniseringen	10
Förtätningen	11

Syfte och mål	11
Frågeställningar	12
Avgränsning	12

Metod	12
Del 2 - Förstudie	12
Del 3 - Checklistan	13
Del 4 - Gestaltningsexempel	13
Kevin Lynch "The image of the city"	13
"Path"	
"Nodes"	
"Edge/barrier"	
"Landmark"	
Gordon Cullen - "Serial vision"	14
Gehl - "Social space studies"	14
"Magnets"	
"Range of participation"	
"Compression"	
Del 5 - Diskussion och slutsats	15

Göteborgs stad och dess kanaler	15
Rosenlundskanalen	15
Vallgraven	15
Stora Hamnkanalen	16
Karta över Göteborgs kanalområde	17

DEL TVÅ - Förstudie

Varför offentliga mötesplatser behövs	20
Vad är en attraktiv mötesplats?	20

Vatten	22
Vattnets påverkan på hjärnan/vårt psyke	22
Känslan av vatten	23
Ljudet av vatten	23
Människans värdesättande av vatten	23
Vattnets symbolik och betydelse	24
Vattnet i byggda miljöer	24
"Potential for Contact"	
"Form"	
"Scale"	
"Materials"	
"Sound of Water"	
"Presentation Qualities of Water in Design"	
Vatten ur ett socialt perspektiv	27

Inventeringen	29
Inventeringens uppbyggnad och innehåll	30
Resultat och mönster från inventeringen	32
Yta/lokalisering	
I anslutning till projektplatsen	
Tillgänglig markyta	
Vattnets åtkomlighet	
Växtlighet	
Platsinredning	
Platsens tillgänglighet	
Planerad aktivitetsyta	

Slutsatser och resultatdiskussion	40
Lokalisering/I anslutning till projektplatsen	
Vattnets åtkomlighet	
Växtlighet	
Platsinredning	
Platsens tillgänglighet	
Planerad aktivitetsyta	

DEL TRE - Checklistan

Prioriteringsgrad av beståndsdelar	47
Checklistan	48

DEL FYRA- Gestaltningsexempel

Rosenlundskanalen - Fysiska platsstrukturer	56
Barriärer	56
Trafik	56
Landmärke	56
Grönska	56
Service	56

Rosenlundskanalen - Sociala platsstrukturer	58
Rörelsemönster	58
Informella sittmöjligheter	58
Noder/magneter	58
Aktivitetsyta	58

Rosenlundskanalen - Reflektioner vid fältstudien	60
Rosenlundskanalen - Val av plats och beståndsdelar	62
Rosenlundskanalen - Användning av checklista	64
Rosenlundskanalen - Gestaltningsexempel	66
Adderade beståndsdelar	69

Vallgraven - Fysiska platsstrukturer	70
Barriärer	70
Trafik	70
Landmärke	70
Grönska	70
Service	70

Vallgraven - Sociala platsstrukturer	72
Rörelsemönster	72
Informella sittmöjligheter	72
Noder/magneter	72

Vallgraven - Reflektioner vid fältstudien	74
Vallgraven - Val av plats och beståndsdelar	76

Vallgraven - Användning av checklista	78
Vallgraven - Gestaltningsexempel	80
Adderade beståndsdelar	81

Stora Hamnkanalen - fysiska platsstrukturer	82
Barriärer	82
Trafik	82
Landmärke	82
Grönska	82
Service	82

Stora Hamnkanalen - Sociala platsstrukturer	84
Rörelsemönster	84
Informella sittmöjligheter	84
Noder/magneter	84

Stora Hamnkanalen - Reflektioner vid fältstudien	86
Stora Hamnkanalen - Val av plats och beståndsdelar	88
Stora Hamnkanalen - Användning av checklista	90
Stora Hamnkanalen - Gestaltningsexempel	92
Adderade beståndsdelar	93

DEL FEM - DISKUSSION OCH ANALYS

Slutsats och Analys	96
Metoddiskussion	97
Litteraturstudie	97
Inventering	97
Checklista	98
Avslutande ord	99

DEL ETT

INLEDNING

Arbetet är indelat i fyra delar; första delen är inledningen till arbetet som innehåller bakgrund, historia om Göteborgs kanaler, begreppsförklaring, frågeställningar, syfte och mål, samt avgränsning.

BAKGRUND

Med den fortskridande urbaniseringen och förtätningen av våra städer, tillkommer det nya utmaningar och problem. En förtätad innerstadsmiljö förlorar interaktiva utemiljöer där människor kan mötas och umgås. Enligt Jan Gehl (2010) är dessa offentliga rum i stadskärnorna avgörande för utvecklingen av det sociala urbana livet och anses vara viktiga inslag i stadsstrukturen. I en värld där befolkningen är allt mer stressad är det viktigare än någonsin att staden har mötesplatser som tillåter befolkningen att återhämta sig (Gehl 2010). Beståndsdelar med restaurativa förmågor i det offentliga rummet, som grönska och vatten, bör därför med fördel bevaras, utvecklas och adderas (Ulrich, 1981; Ulrich et al., 1991, Stigsdotter & Grahn 2002). Flera städer runt om i världen har idag en stadsstruktur och industriell historia som skapats och formats av vatten. Hamnar och kanaler som tidigare användes för frakt, handel och transport har förlorat sin primära funktion. Dessa vattennära miljöer, som redan existerar i våra städer, besitter därför potentialen att utvecklas och erbjuda befolkningen en rad olika fördelar.

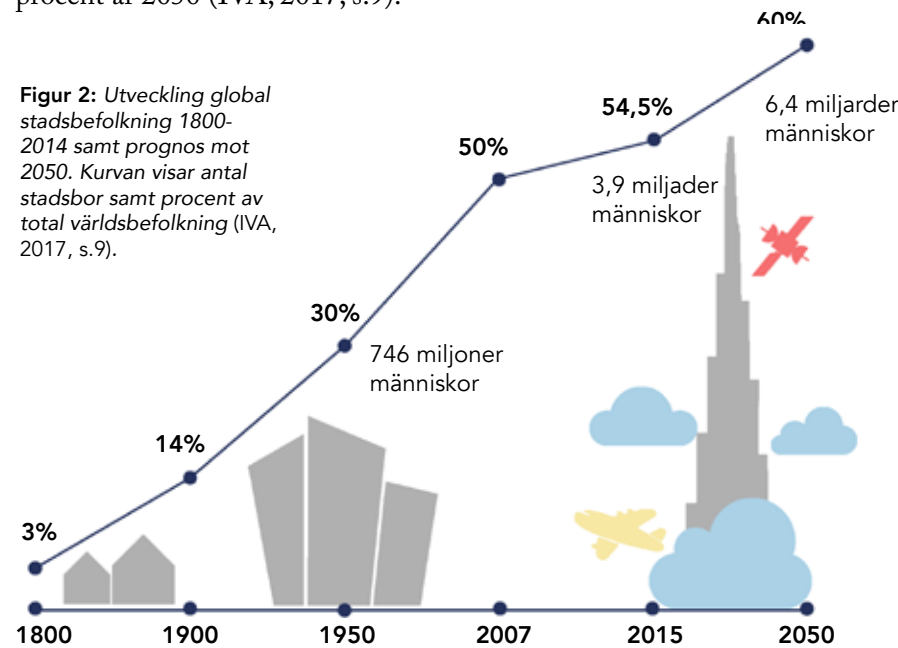
URBANISERINGEN

Urbanisering och förtätning diskuteras i allt större uträkning i takt med att människor väljer staden som sin boplat. Enligt Boverket (2012) vill människor leva och bo centralt med närhet till arbete och allt som det urbana livet har att erbjuda. Städer beskrivs kunna erbjuda ett brett kultur- och nöjesutbud vilket attraherar människor från olika samhällsgrupper (Boverket 2012).

Enligt UN (2004 s.85) sker det en befolkningstillväxt på närmare 300% i städerna parallellt med att jordens befolkning dubblas. De mest slående exemplen på världens snabba urbanisering är ”megastäderna” som innehåller 10 miljoner människor eller mer (UN 2004). År 1957 existerade endast 4 av dessa och år 2000 hade dessa ökat till 18 stycken (UN, 2018, s.2). Enligt IVA (2017) har människan främst valt

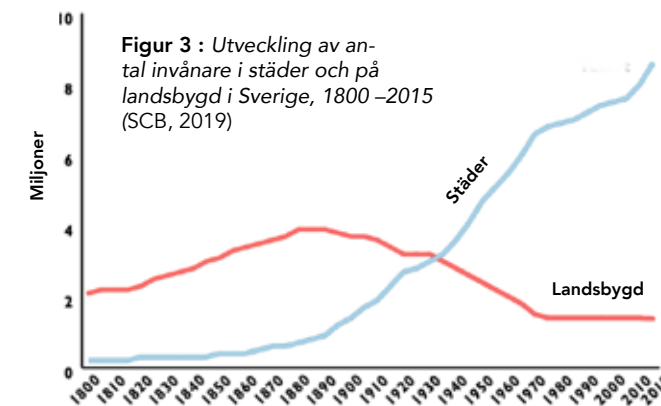
att bosätta sig i städer under de senaste 200 åren. Under 1800-talets början levde endast tre procent av världens befolkning i stadsmiljöer och ett sekel senare hade den befolkningssiffran ökat till 14 procent. Vid slutet av 2000 talet nåddes brytpunkten då mer än hälften av jordens befolkning levde i städer. År 2014 bodde 54,4 procent av befolkningen i urbana miljöer och den siffran beräknas att stiga till 66 procent år 2050 (IVA, 2017, s.9).

Figur 2: Utveckling global stadsbefolkning 1800-2014 samt prognos mot 2050. Kurvan visar antal stadsbor samt procent av total världsbefolkning (IVA, 2017, s.9).

I en rapport från IVA (2017) presenteras Sveriges urbana utveckling de senaste århundradena i relation till de globala trenderna. År 1850 levde cirka 10 procent av landets befolkning i städer, och vid 2015 hade denna siffra ökat till 87 procent. Enligt rapporten placerar det Sverige på en 30:e plats på listan bland länder med störst mängd urban befolkning. Sverige beskrivs ha en annorlunda urban utveckling jämfört med resten av världen. Brytpunkten då befolkningsmängden blev större i städer än på landsbygden kom tidigare i Sverige jämfört

med hur den globala trenden såg ut. Undersökningen visar att fler människor levde i svenska städer än på landsbygden redan på 1930-talet, vilket konstateras vara över 70 år tidigare än skiftet på global nivå. En anledning till detta beskrivs i rapporten vara på grund av Sveriges tidiga industrialisering.

Idag har Sverige mer än 10 miljoner invånare, och enligt befolkningsprognosen som SCB (2019) har presenterat kommer landets befolkningsmängd ha ökat med 1 miljon innan år 2029. Samma prognos förutspår att landet år 2070 kommer bestå av nästan 13 miljoner invånare. Enligt en rapport av Boverket (2012) bor cirka 6 miljoner av Sveriges 10 miljoner invånare i landets tre storstadsregioner. Enligt utredningen önskar dessutom allt fler att bo och leva i städerna, vilket har lett till att befolkningstillväxten, även i förortskommunerna, har ökat med 70 procent de senaste 40 åren, och detta tryck har lett till en ökad bebyggelse av bostäder och en utbredning av bostadsbebyggelse i städernas kringliggande landskap.

FÖRTÄTNING

Enligt en rapport från IVA (2007) är den främsta orsaken till människans inflytt i staden att allt är samlat på en plats. Utbildningsmöjligheter, chanser till arbete och potentialen att skapa ett konkurrenskraftigt ekonomiskt system ökar genom att samla människor på en mindre yta. Städer bidrar till bredare kontaktnät och skapar större potential för sociala möten (IVA, 2017). När fler människor väljer att bosätta sig i städer och dessa följaktligen expanderar, har diskussionen om förtätning istället för utbredning blivit allt mer aktuell. Enligt Boverket (2004) är detta en strategi för att minska belastningen på städernas omland och att i stället effektivisera den redan exploaterade marken samt befintlig infrastruktur. Idag strävar flera städer runt om i världen mot att försöka förtäta den befintliga bebyggelsen för att skapa så hållbara städer som möjligt. Att skapa en mer kompakt stad, istället för att fortsätta utvidga den som man tidigare gjort, resulterar dessutom i mindre transportavstånd och därmed minskade utsläpp. Dock uppstår det frågor om vilka konsekvenser denna förtätning kan få. Vad händer om alla värdefulla mellanrum i staden försvinner och mötesplatserna blir färre?

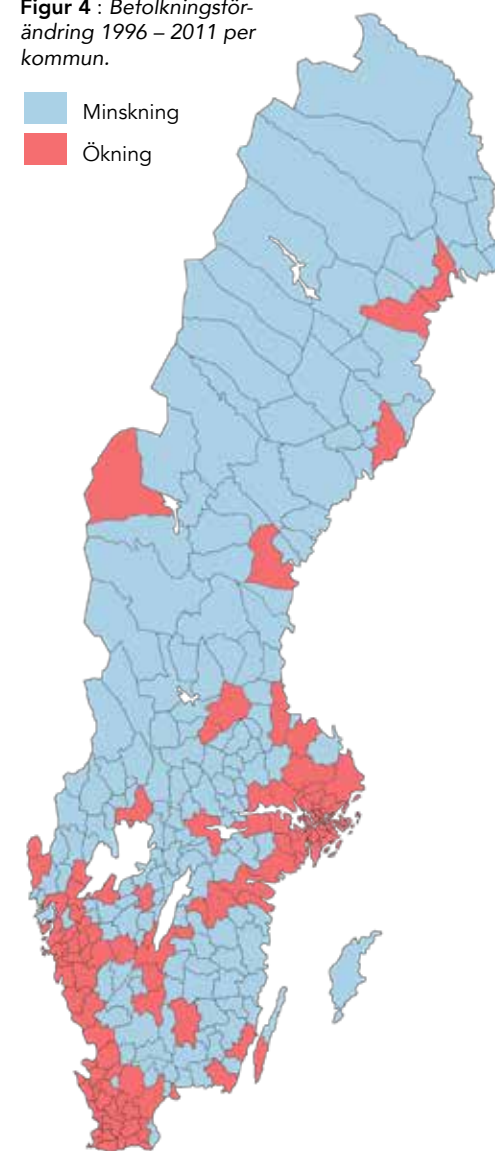
SYFTE OCH MÅL

Syftet är att undersöka kvaliteterna och potentialen av blåa utrymmen i den urbana miljön och utforska vilka möjligheter det finns för vattenmiljöer att bli en större del i utvecklingen av den sociala staden.

Målet är att försöka skapa ett verktyg som stöttar landskapsarkitekten i designarbetet/utvecklandet av attraktiva vattennära mötesplatser i urban miljö.

Figur 4: Befolkningsförändring 1996 – 2011 per kommun.

Minskning
Ökning

Vidare är målet att utvärdera och testa verktyget med verkliga exempel i Göteborgs kanalsystem.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Vilken potential har blåa mötesplatser i stadsmiljön och varför är de viktiga?

Kan man med hjälp av vårt framtagna verktyg skapa attraktiva vattennära mötesplatser?

Hur implementerar man verktyget i praktiken med Göteborgs kanalsystem som exempel?

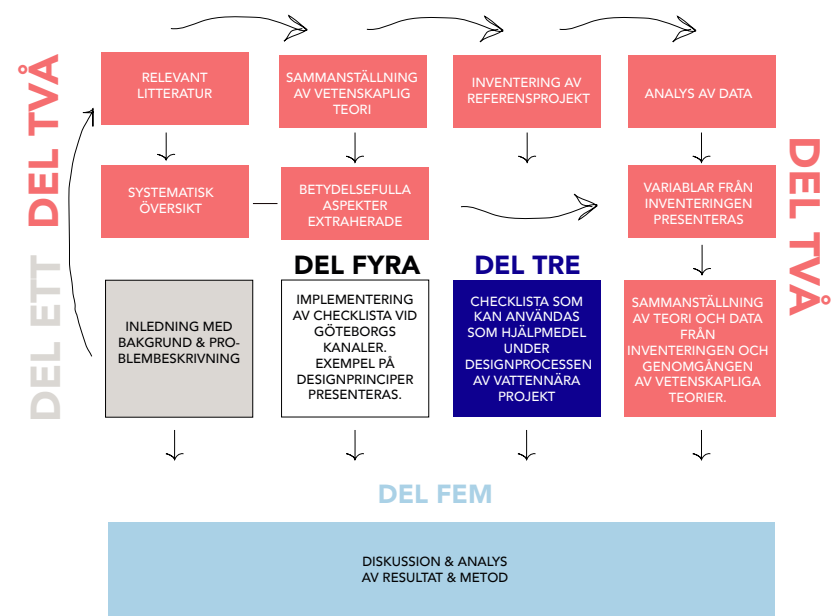
AVGRÄNSNING

Den teoretiska delen av arbetet fokuserar främst på den offentliga mötesplatsen och vattnets potential i dessa. Undersökningen görs ur ett socialt/estetiskt perspektiv. Arbetet kommer också endast att undersöka vattenmiljöer i staden och inte i naturlika förhållanden.

När termen “*offentliga mötesplatser*” används är dessa begränsade till den offentliga utemiljön. Mötesplatser inomhus har inte utforskats i detta arbete. Blåa utrymmen/Blåa mötesplatser avser platser i utemiljön där det finns inslag av vatten.

METOD

För att undersöka vattnets potential att fungera som nya sociala mötesplatser har det varit relevant att studera flera perspektiv rörande det offentliga rummet och människans relation till vatten. Metoden har varit uppdelad i fyra steg enligt följande: litteraturstudie, inventering av referensprojekt, sammanställning av en sammanfattande checklista och implementering av denna.

Figur 5: Arbetsprocessen

Del 2 - Förstudie

Litteraturstudien undersöker erkända teorier rörande den offentliga platsens innehåll och dess påverkan på stadsrummet. Några exempel på dessa författare är Matthew Carmona (2010) professor i statsvetenskap vid institutionen för urban design vid The Bartlett School of Planning, UCL, London, England, Henry Shaftoe (2008) universitetslektor och specialiserad inom säkrare och tryggare samhälle vid University of the West of England och Jan Gehl (2010) professor i stadsplanering vid Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, KADK i Köpenhamn, Danmark. Utöver dessa välkända namn kompletteras förstudien med forskningspublikationer om vattnets positiva påverkan på människan och det sociala rummet.

En inventering av prisbelönta vattennära projekt undersöktes för att finna mönster och avvikelser mellan teori och verklighet. Urvalet av projekten har gjorts med hänsyn till att få en så stor geografisk, utseendemässig och storleksmässig spridning som möjligt. Trettio projekt har inkluderats och inventerats genom kartverktygen Google maps och Google Earth. Vid inventeringen av detaljer har även Google Streetview använts som ett komplement. Inventeringens bas och kategorisering är delvis uppbyggd på komponenter som vi som landskapsarkitektstudenter vet återfinns i sociala utemiljöer i städer. Utöver detta, har kategorier utvecklats och adderats successivt under inventeringsarbetet. Om en ny komponent upptäcktes, adderades denna till inventeringslistan som ytterligare en kategori och undersöktes i alla tidigare och framtida inventeringsprojekt.

Del 3 - Checklistan

Sammanfattningen och slutsatserna från förstudien summeras och presenteras i en checklista. Detta verktyg innehåller beståndsdelar som ska hjälpa designern i planerandet av attraktiva vattennära mötesplatser. Checklistans beståndsdelar är baserade på inventeringens kategorier.

Beståndsdelarna är uppdelade i två olika prioriteringsgrader; nödvändig, och lämplig. Dessa är baserade på hur många procent av projekten som hade den specifika beståndsdelarna i kombination med huruvida den omnämns i teorin.

Del 4 - Gestaltningsexempel

Vidare implementeras checklistan med gestaltningsförslag vid Göteborgs kanaler. Gestaltningsförslagen demonstrerar dels hur verktyget kan användas vid utformningen av befintliga platser, men också vad den kan mynna ut i för designuttryck. En viktig notering är att verktyget är tänkt att fungera som ett komplement i en designprocess som dessutom innehåller standardiserade verktyg så som medborgardialog, platsanalyser m.m.

I avsnittet presenteras ett antal gestaltningsexempel inklusive analyser av kanalerna och dess omgivning. Dessa är baserade på tre olika visuella analysmetoder med olika inriktningar och fokusområden. Kevin Lynchs metod “*The Image of the City*” som beskriver människors perception av stadslandskapet, Gordon Cullens metod “*Serial Vision*” som analyserar staden eller platsen ur ett rumsligt perspektiv och Gehls metod “*Social Space Survey*” som tittar på staden ur ett socialt perspektiv, där den beskriver hur människor använder och uppehåller sig i stadsrummet. För att kunna utföra den visuella analysen har vi gjort en observationsstudie på plats i Göteborg. Råmaterialet från varje enskild analys som gjordes på plats finns att se som bilaga sist i arbetet (bilaga 2,3,4 ss. 136-162). En karta över innerstadskanalerna i dwg. format från Stadsbyggnadskontorets Geodataavdelning i Göteborg har använts som underlag till analys-illustrationerna (Göteborgs stad, 2020).

Kevin Lynch - “The Image of the City”

Kevin Lynch har arbetat fram en metod för att visa hur människor upplever staden de vistas i. Analysmetoden är visuell och baserad på en mängd intervjuer som beskriver hur invånarna uppfattar och använder sin stadsmiljö. Lynch lät försökspersonerna även tolka staden genom att rita kartor från minnet, vilket visuellt visar hur deltagarna uppfattat ett område eller en stad. När han 1960 publicerade boken “The Image of the City” sammanfattade han informationen som intervjuerna givit och presenterade fem grundelement som kan fungera som ett analysverktyg. Dessa förklarade hur man upplever och orienterar sig på en plats och på så sätt skapar sig en individuell visuell bild av staden. Denna metod beskrivs som ett verktyg för att lokalisera ett områdes tillgångar och problem (Lynch, 1960, ss.41-117). Analysens grundelement är;

“**Paths**” är linjära rörelsemönster där människor har möjlighet att under förflyttning observera och iaktta staden. Stråken är enligt Lynch de tydligaste och viktigaste elementen i staden då det är längs dessa som många upplever staden. Det är också ofta via stråken som många andra element är kopplade. Stråken kan vara olika typer av transport-

sträckor såsom gator, vägar och järnvägar och delas in i huvudstråk eller mindre viktiga stråk beroende på hur man tar sig fram.

”Node” är olika typer av platser i staden där färdmedel eller färdriktning bryts. Dessa kan vara olika skärningspunkter mellan stråk och är ofta anlutna till andra element. Exempel på dessa kan vara gatukorsningar eller torg.

”Edge/barrier” är olika typer av linjära element i staden som inte används som stråk utan kan antingen ses som en barriär mellan platser och områden eller en länk mellan dem. Dessa är enligt Lynch viktiga element då de beskriver vart områden börjar och slutar. Bebyggelse, järnvägar, grönområden, bergspartier eller strandlinjer kan vara exempel på olika typer av gränser.

”Landmark” är enligt Lynch en av viktigaste visuella kvaliteterna i staden för dess läsbarhet. Vidare förklarar han att det är med hjälp av de visuella bilderna vi orienterar oss i staden och att landmärken fyller en viktig funktion för orienterbarheten.

Landmärken kan exempelvis vara en hög byggnad, en skylt, eller annat likvärdigt stadselement som syns från långt håll. Han definierar det som ett objekt som skapar en referenspunkt som tydligt kan ses på avstånd.

Gordon Cullen - ”Serial Vision”

Den brittiska arkitekten Gordon Cullen skapade en analysmetod som använder sig av den visuella upplevelsen som ett redskap för att analysera staden. Den redovisas i hans bok *”The Concise Townscape”* från 1961 där han med hjälp av skisser visar upplevelsen av en promenad genom staden. Han förklarar att det vi ser, inkluderar och porträtterar i skisserna speglar hur vi upplever omgivningen. Denna metod kallar Cullen för *”Serial Vision”* vilket än idag inspirerar yrkesverksamma att genomföra analyser som är baserade på det visuella intrycket. Metoden beskriver vad en fotgängare upplever och ser när den rör sig

genom stadsrummet och hur vyn förändras genom att man exempelvis följer en slingrig gångväg istället för en rak eller hur ett gaturum kan uppfattas beroende på var man går längs med den (Cullen, 1961) .

Gehl - Social Space Survey

Gehls skapade analysmetoden *”Social Space Survey”* (2017) vilket uppmanar stadsplanerare att kritiskt granska platser i staden som vi använder och utvärdera huruvida dess design gynnar sociala samspel och möten mellan olika typer av människor. Metoden Gehl har utvecklat är tänkt att användas som ett utvärderingsverktyg för kommuner och yrkesverksamma för att hjälpa oss förstå sambanden mellan design och social interaktion.

Analysen fungerar enligt följande; designern spenderar tid på platsen som den vill studera, noterar vad den ser och svarar sedan på en färdig enkät uppbyggd av specifika frågor. Frågorna är baserade på ämnen som mångfald, integration och socialt samspel, och hjälper designern att få kännedom om platsens sociala liv genom att iaktta och engagera sig med människorna som nyttjar den (Gehl institute, 2017).

Utöver frågorna ska man likt *”Lynchmetoden”* markera olika element/funktioner som finns på platsen på en karta. I *”Social Space Survey”* benämns dessa enligt följande; *”Magnets”* *”Range of participation”* och *”Compression”* (Bilaga 3, s.144).

”Magnets” tolkas som element som ses som attraktiva på platsen och som lockar människor. Exempel på dessa är ett konstverk, vattelelement eller olika typer av matutbud. Även människor i sig kan fungera som *”magnets”*.

”Range of participation” är element som skapar olika nivåer att vistas på i anslutning till *”magneterna”*. Dessa kan vara sluttningar, bänkar eller övriga synliga områden i anslutning till attraktionen där du själv kan välja hur delaktig du vill vara.

”Compression” ses som en designfunktion som leder människor närmare varandra. Olika typer av element som tillåter en avslappnad närhet utan att det uppfattas som trångt. De kan exempelvis vara en allé eller en gata.

Del 5 - Diskussion och slutsats

I detta avsnitt redovisas en summering av uppsatsens resultat följt av ett analys- och diskussionsavsnitt rörande valda metoder och tillvägagångssätt. Vidare utvärderas framtagandet av verktyget men också de frågor som uppstår vid användandet av denna i en designprocess.

GÖTEBORGS STAD OCH DESS KANALER

Enligt en historieskrivning från Göteborgs stad (2020) byggdes staden under 1600-talet av holländare, eftersom de ansågs vara bäst på att bygga på sankmark. Den gamla ursprungliga staden byggdes innanför den stora sicksackformade stadsvall som kom att känneteckna Göteborg. Idag har staden ökat väsentligt i storlek och den gamla vallgraven fungerar numera som en central kanal som flyter genom innerstaden. Den tre kilometer långa innerstadskanalen består ursprungligen av tre olika kanalslingor som är sammanlänkade. Dessa har olika utseende och karaktär, troligtvis på grund av deras placering och tidigare användning. Nedan följer en beskrivning av de olika delarna av kanalen baserat på en artikel skriven av Ingrid Wirsin (2001). Bilder från Göteborgs Stadsmuseum (2020) kompletterar beskrivningarna;

Rosenlundskanalen

Den del av innerstadskanalen som kallas för *”Rosenlundskanalen”* är en fortsättning på *”Vallgraven”*. Kanalen tros ha fått sitt namn p.g.a. den stora mängd vildrosenbuskar som en gång växte i området.

Kanalen var tidigt en plats för fiskförsäljare. Hit kom skärgårdsfiskare med sin last, och platsen kallades därför för fisktorget. I kanalen låg den omtalade *”fiskeflöten”*, fiskeflottan, och därifrån skedde handeln med invånarna. År 1874 byggdes Feskekörkan och fiskförsäljningen

fick därmed bestående lokaler och idag är den en av stadens största turistdestinationer.

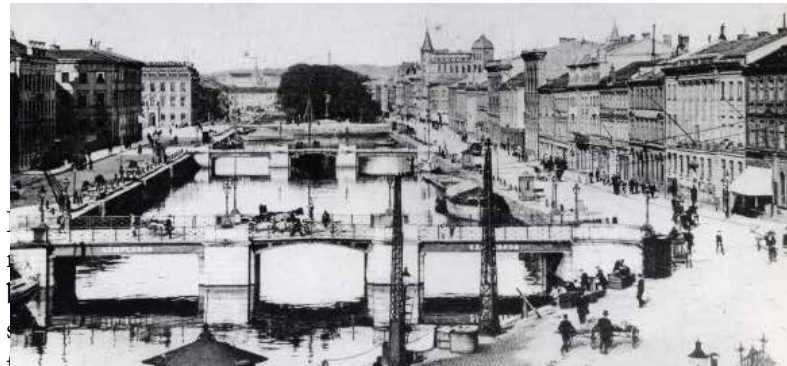
Vallgraven

Den del av innerstadskanalen som är kallad *”Vallgraven”* är precis vad namnet antyder; rester av en gammal vallgrav runt Göteborgs gamla fästning. Fortet byggdes i formen av en stjärna med tio spetsar. Längs med denna byggdes en vallgrav som omger fästningen i ett sick-sack mönster.

Vallgraven är idag nästan det enda som avslöjar stadens gamla form, åtminstone för blotta ögat. Det finns flera dolda befästningar under jord och den gröna promenaden längs med vallgraven, Kungsparken, Allén och Trädgårdsföreningen, är ett resultat av när vallen rasade ihop. Under rivningen beslutades det att området utanför vallgraven skulle bevaras som obebyggda gröna utrymmen och trädgårdar. Vallgraven var långt in på 1900-talet en omtyckt hamn för småbåtar. Göteborgs invånare förtöjde sina båtar längs kanalkanterna, och stack ut till sjöss under vackra sommarkvar. I dag finns dock bara några få förtöjda båtar kvar och turistbåten *”Paddan”* är nästan den enda båt som trafikerar Vallgraven numera.

Stora Hamnkanalen

Stora hamnkanalen fungerade som Göteborgs hamn i över 200 år. Runtomkring Stora Hamnkanalen pulserade staden och den fungerade som stadens centrum. Det var där båtarna lastades och lossades och längs med vattnet fanns en livlig utomhusmarknad där människor möttes för att köpa och sälja varor. Här, vid Stora Hamnkanalen bodde de förnämsta invånarna, ofta med egna bryggor ner till vattnet.

Figur 8: Hamnkanalen sett mot Brunnsparken

Figur 7: Vallgraven och Kungstorget

Figur 8: Kalles färja

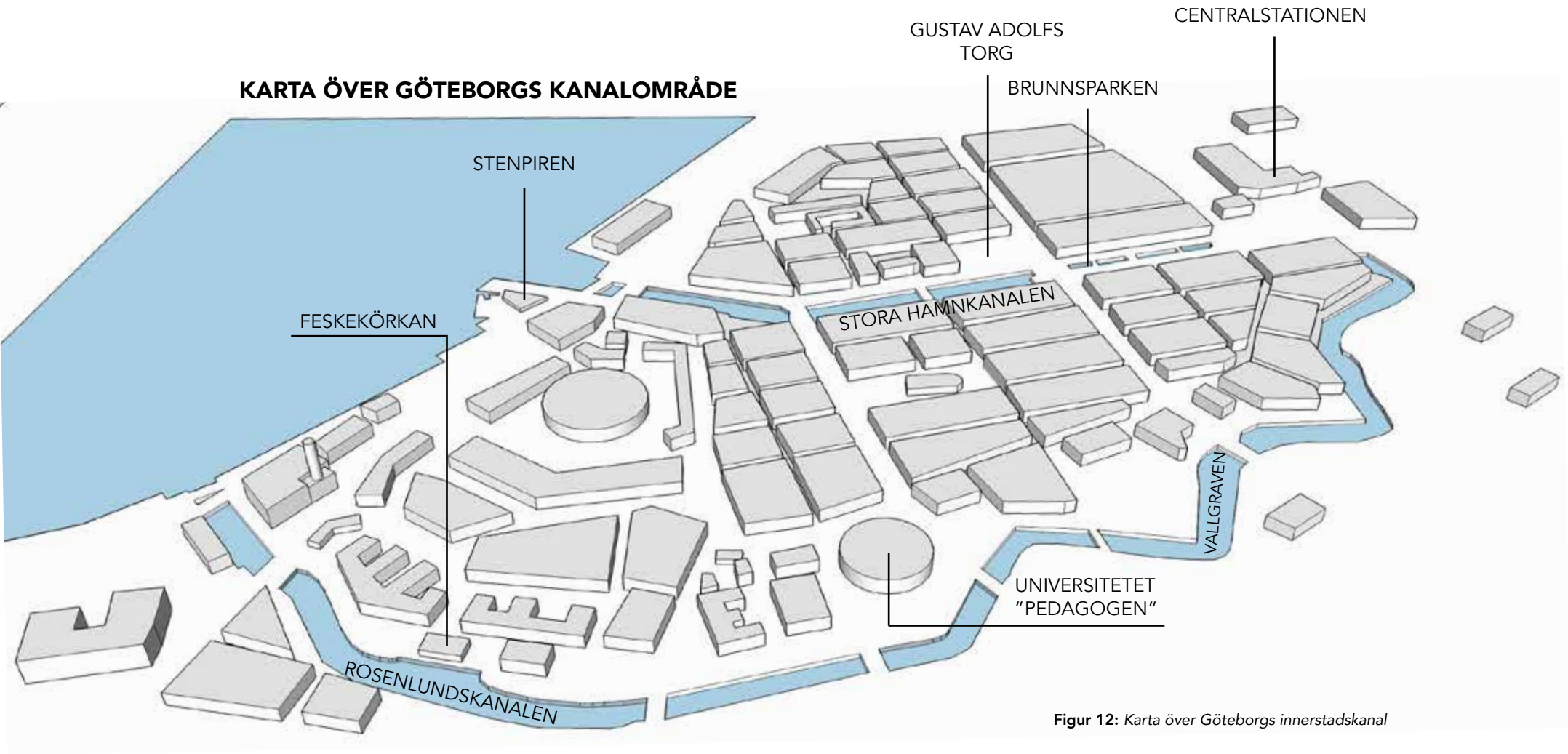
Figur 9: Handel utanför feskekörkan

Figur 10: Feskekörkan

Figur 11: Bron från Kungsparken mot Kungstorget

Figur 12: Karta över Göteborgs innerstadskanal

DEL TVÅ

FÖRSTUDIE

För att undersöka vattnets potential att fungera som nya sociala mötesplatser har det varit relevant att studera flera perspektiv rörande det offentliga rummet, människans relation till vatten, samt vattnets roll i urban miljöer. Vi har valt att arbeta både med teoretiska källor och fysiska platser och förstudien består därför dels av en litteraturstudie men också en inventering av referensobjekt som är relevanta för vårt ämne.

VARFÖR OFFENTLIGA MÖTESPLATSER BEHÖVS

Nationalencyklopedin definierar “offentligt rum” som en “*del av bebyggelsemiljön som är tillgänglig för allmänheten*” (NE, 2020). Enligt Jan Gehl (1996) är det de offentliga rummen mellan husen, exempelvis parker, gågator, torg o.s.v. som utgör grogrunden för spontan social interaktion mellan individer och grupper med olika bakgrund. Människans samhörighet och tillit till staden man bor i, grundar sig bl.a. i den interaktion som spontant sker i den offentliga miljön. Gehl (1996) beskriver även att människan har ett behov av både högintensiv och lågintensiv kontakt i vardagslivet. Exempel på högintensiv kontakt är umgänge med familj och nära vänner. Den lågintensiv kontakten, eller den så kallade passiva kontakten, sker primärt i det offentliga rummet när människor möts för första gången. Denna kontakt är enligt Gehl viktig, då den kan innebära nya bekantskaper, viktiga informationsutbyten och annan stimulerande kontakt som inte annars är möjlig i hemmet (Gehl, 1996, s.17). Att studera sina medmänniskor och engagera sig i aktiviteter i det offentliga rummet beskriver han som nödvändigt för den personliga utvecklingen och känslan av samhörighet till sin omgivning. Människor attraheras av, och föredrar, att vistas i livfulla stadsmiljöer med sociala aktiviteter, framför en folktom miljö med enbart estetiskt tilltalande husarkitektur (Gehl, 1996).

En studie genomförd av Holland, C, Clark, A, Katz, J, och Peace, S (2007) har genom observationer i det offentliga rummet tagit reda på varför dessa är viktiga, vilka brukarna är och vad de föredrar att göra på platsen. Offentliga rum beskrivs (likt Gehl, 1996) som nödvändiga för att människor ska kunna mötas spontant och planerat på neutral mark. Exempel på sådana möten beskrivs vara att umgås med familjemedlemmar i olika åldrar, att stöta på kollegor och bekanta eller delta i utomhusaktiviteter. Undersökningen visar att om förutsättningarna för sådana möten finns på den offentliga mötesplatsen, kan dessa bidra till en ökad gemenskap och sammanhållning i våra samhällen (Holland

et al., 2007 s. 11). Observationsstudien visade också att många främst använder den offentliga platsen för att studera sina medmänniskor. Besökare och invånare från olika delar av en stad, inklusive människor från olika etniska och socioekonomiska grupper, samt i olika åldrar/förmågor, möts i det publika rummet. Detta ger enligt studien invånaren en chans att ompröva sina förutbestämda uppfattningar och även sin egna relation till samhället (Holland et al., 2007 s. 11).

Enligt en rapport från regionplanekontoret i Stockholm (2010, s.18) är kommunens mål att med välplanerade mötesplatser, i kombination med andra sociala politiska åtgärder, skapa en välmående kommun med hög attraktivitet. I en rapport från Boverket (2004) bekräftas fördelarna med att satsa på utvecklandet av attraktiva mötesplatser, då de beskrivs kunna ha många positiva effekter på samhället rörande bl.a. integration, handel och medborgarengagemang. Detta fenomen beskriver även Henry Shafte (2008) i publikationen “*Convivial Urban Spaces: Creating Effective Public Places*” där offentliga platser beskrivs bidra till positiva effekter på demokratiska, sociala och ekonomiska plan.

VAD ÄR EN ATTRAKTIV MÖTESPLATS?

Vidare i studien av Holland, C et al. (2007 s.12), diskuteras den offentliga platsens tillgänglighet i staden. Faktorer som enligt observationsstudien kan påverka platsens tillgänglighet är regler och förordningar, lokalisering och bristen på servicefunktioner (t.ex. restauranger) och faciliteter (t.ex. WC). Enligt undersökningen uttrycktes ett missnöje med att allt fler offentliga toaletter tas bort då detta hindrar t.ex. äldre och barnfamiljer från att stanna en längre tid på platsen. För att alla samhällsgrupper ska kunna besöka en offentlig plats bör dessa beståndsdelar finnas i åtanke och inkorporeras vid designen av en mötes-

“Mötet och interaktionen med andra utgör för individen en dimension av livskvalitet och bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen och platsens identitet.”
(Regionalplanekontoret Stockholm, 2010, s.12).

plats som är attraktiv för alla, enligt undersökningen.

Observationsstudien visade även att utseendet och placeringen av bänkar och andra sittmöbler påverkade hur platserna användes. Bänkar med utsikt och vy över något att se på, användes i större utsträckning än de som var placerade i vindkorridorer eller andra mindre attraktiva miljöer. Utformningen av sittmöbler var enligt studien extra viktig för den äldre samhällsgruppen. Armstöd och ryggstöd efterfrågades av människor med svagare fysik skulle kunna använda möblerna (Holland et al., 2007 s. 12).

I en studie av Clare Cooper Marcus and Carolyn Francis *People places: Design Guidelines for Urban Open space* (1998, s.8) görs ett försök att konkretisera vilka attribut en offentligt mötesplats bör innehålla. Referensprojekt inventerades och utvärderades för att sedan jämföras med befintliga studier i ämnet för att slutligen presenteras i en checklista med rekommenderade attribut, likt metoden i detta arbete.

Marcus, C.M & Francis, C. (1998, s.8) presenterar i boken tre olika egenskaper som en lyckad och väl designad offentlig plats bör vara; Lyhörd, demokratisk och meningsfull. De förklarar att platsen bör designas efter brukaren, innehålla unika inslag som speglar platsens identitet (ex. en skulptur som människor har en viss relation till) och den ska inte exkludera någon samhällsgrupp. Nedan syns dessa kategorier något mer konkretiserade. En väl designad offentlig plats bör enligt undersökningen av Clare Cooper Marcus and Carolyn Francis (1998, ss. 9-10);

- Vara lättillgänglig och synlig för potentiella användare.
- Tydligt förmedla att platsen är tillgänglig och avsedd att användas.
- Vara vacker och engagerande.
- Inredas för att stödja de aktiviteter som troligtvis är mest önskvärda på platsen.
- Ge användaren en känsla av säkerhet.
- Om det är möjligt, erbjuda befrielse från den urbana stressen och

- förbättra användarens känslomässiga välbefinnande.
- Vara anpassad till behoven (t.ex. WC) hos den användargrupp som troligtvis använder utrymmet.
- Uppmuntra användning av olika samhällsgrupper.
- Erbjud en miljö som är fysiologiskt bekväm (sol, skugga, bläst och liknande).
- Vara tillgänglig för barn och funktionsvarierade.
- Inkorporera komponenter som användarna kan justera eller ändra (t.ex. sandlek, upphöjda trädgårds-bäddar i bostäder för äldre, interaktiva skulpturer och fontäner).
- Engagera användaren, individen som gruppen i designen, konstruktionen eller underhållet.
- Designas med lika mycket fokus på platsens estetik som de sociala aspekterna.

Matthew Carmona (2010), Henry Shafte (2008) och Jan Gehl (2010) har alla forskat inom stadsplanering och den urbana miljöns funktion och betydelse. Deras studier har många likheter i resonemangen rörande vad en offentlig plats bör innehålla för att vara så inkluderande och attraktiv som möjligt. Anton Lindberg (2014) har kategoriserat de 7 attribut som är återgivna i samtliga utgivelsen på ett pedagogiskt vis;

De är mångsidiga:

Erbjuder flera olika typer av aktiviteter.

De uppfattas som trygga:

Varierande önskemål för olika samhällsgrupper.

Belysning, misskött vegetation o.s.v.

De uppfattas som spännande:

Har något mer att erbjuda än det som möter ögat direkt.

De har mänsklig territorialitet i åtanke:

Att ha god sikt men inte vara fullt exponerad själv.

Tydlig skillnad offentlig privat.

De är bekväma:

Det ska gå att sitta ner, luta sig mot ett ryggstöd och vila.

Skugga/vindskydd/solskydd.

Bra ljudmiljö.
Tillgång till faciliteter som toalett/mat/dryck.

De ligger bra lokaliserade i stadsrummet:

Lättillgängliga. Kan använda sig av stadens rutnät vid planering.

Mellan knutpunkter.

De är tillgängliga för alla samhällsgrupper.

VATTEN

Forskaren Wallace J. Nichols har i boken *Blue mind* (2014) studerat hur människan kan bli lyckligare och friskare genom att vistas i, omkring och nära vatten. Han beskriver att platser där vatten inte är ett självklart naturligt element, som i storstäder, samlas människor vid kanaler och fontäner. Detta beteendet menar Nichols (2014) är ett bevis på hur vi instinktivt lockas till vatten. Vidare beskrivs vår dragning till vatten även vara återspeglad i vår attraktion till färgen blå. Studien föreslår att människan dras till “vattenfärgade” toner och att associerar den blåa färgen med lugnande egenskaper.

En forskningsartikel skriven av Mathew White et al. (2010) har undersökt människans attraktion till vatten och skriver att vattenmiljöer t.o.m. kan föredras framför andra landskapstyper. I studien bad man ett antal testpersoner att rangordna bilder på olika typer av miljöer. Resultatet visade att både naturliga och byggda miljöer innehållande vattenelement gav en större positivt påverkan, än de utan vatten. Undersökningen visade också att byggda eller urbana miljöer som innehöll vatten föredrogs framför endast gröna miljöer. Med bakgrund i denna upptäckt understryker författaren att vatten bör ha en mer central roll i planerandet av framtidens städer.

VATTNETS PÅVERKAN PÅ HJÄRNAN/VÅRT PSYKE

Vidare skriver Nichols (2014) att vi alla har “ett blått sinne”, vilket han förklarar är ett meditativt tillstånd som kännetecknas av lugn, frid

och en övergripande känsla av lycka, vilket utlöses när vi är i eller i närheten av vatten.

Roger Ulrich (1981) genomförde en studie som undersökte hur människor påverkas av sin omgivning med psykologiska mätningar. De medverkande fick se bilder som var indelade i tre olika kategorier: natur dominerad av träd eller annan vegetation, natur med inslag av vatten och urban miljö utan vegetation eller vatten. Resultatet visade att bilderna från de två kategorierna med naturliga scener, särskilt de med vatteninslag, skapade mer positiva psykologiska effekter på de medverkande, än de som innehöll endast en urban miljö. I ytterligare en studie som Roger Ulrich medverkat i (Ulrich, 1981, Ulrich et al., 1991) undersöktes hjärnans elektriska aktivitet vilket visade att deras alfa-vågrörelser var mycket högre när de medverkande tittade på bilderna som innehöll vegetation jämfört med de på urbana miljöer. Alfa-vågrörelserna var även som högst vid uppvisandet av bilderna som innehöll vatteninslag. Ulrich menar därför att naturliga miljöer med särskilda vattenelement ger en lugnande effekt likt effekten vid ett meditativt tillstånd. Enligt en studie av Stigsdotter & Grahn (2002) är det främst vattenmiljöer och bergslandskap som människor upplever ställer minst krav mentalt. Miljöer som innehåller båda dessa element anses alltså vara de landskap som är mest restaurativa.

En studie som genomfördes i England (Wheeler, W, et al. 2012 s.1200) undersökte sambandet mellan befolkningens hälsa och var de bodde. Studien visade att närheten till kusten innebar en bättre hälsa. I artikelns slutsats diskuteras det faktum att sambandet inte endast behöver bero på de positiva effekterna från exponeringen av vatten utan även kan vara en fråga om socioekonomiska faktorer. Dock understryks det att närhet till vatten står i direkt korrelation med ökad fysisk aktivitet och bättre mental hälsa.

För att undersöka hur vatten kan påverka mänskligt beteende genomförde Bernhart Ruso & Klaus Atzwanger (2003) ett experiment där en fontän installerades i en korridor av ett shoppingcenter. Platsen filmades

des med hjälp av flera dolda kameror och efter några veckor ändrade de miljön genom att tömma fontänen på vatten. Under loppet av tre månader analyserade de hur de mänskliga beteendemönstret påverkades i de olika miljöerna. Resultatet visade att antalet förbipasserande besökare som valde att uppehålla sig på platsen ökade med 21.4 % när fontänen var fylld med vatten. De upptäckte även att dessa personer gärna höll sig i närheten av fontänen, och att de var mer benägna att interagera med varandra och utforska sin omgivning. Enligt studien visar detta experimentet hur miljöer innehållande vatten kan påverka beteendemönster och hur människor väljer att använda sin omgivning.

KÄNSLAN AV VATTEN

Att vara i fysisk kontakt med vatten har också visat sig ha positiv effekt på oss människor. Enligt Nichols (2014) får hjärnan en chans att återhämta sig från överstimuli genom att vara kring vatten. Vidare beskriver han detta som en kognitiv paus när vi är i närheten, i eller under vatten då mindre information uppfattas som kräver vår uppmärksamhet och energi.

I en studie av Justin Feinstein et al. (2018) lät man 31 patienter med höga nivåer av “*AS: Anxiety sensitivity*” ligga 90 minuter i en s.k. flytpod (en liten bassäng för en person). Patienterna hade varierande former av ångest, t.ex. posttraumatisk stress och panikångest. Resultaten visade att oberoende av vilken typ av ångest patienten hade, upplevde samtliga att de hade mindre ångest efter flyt-sessionen. Data över lägre blodtryck, hjärtfrekvens och mindre muskelspänningar bekräftade deras upplevelser.

LJUDET AV VATTEN

Christopher Winter, författare till *The Sleep Solution* (2018) förklarar att det finns flera studier som visar att när människor känner en koppling till naturen, hjälper det dem att sova bättre. Ljud som fallande regn, havets vågor som slår mot stranden eller en porlande bäck är vanligt förekommande i sömn-maskiner och i olika sömn-appar.

En annan studie har även visat att människor somnar bättre till “Pink noise” (Braun, R, 2017), ljud som beskrivs som en blandning mellan låga och höga frekvenser. Exempel på sådana ljud är enligt Braun kraftigt regn som faller mot marken eller hårt forsande vatten. Studien hävdar även att “pink noise” kan hjälpa människor att uppnå en djupare sömn. 13 personers sömnmönster observerades i studien under två nätter och resultatet visade att hjärnans “djupsömns-mönster” syntes tydligare när “pink noise” hade spelats med jämna intervaller.

I en studie utförd av Jan Born et al. (2013), undersöktes “pink noise” i förhållande till hjärnans minnesfunktion. Resultatet visade att människors “långsamma vågsömn” skedde oftare och under längre perioder när “pink noise” hade spelats under natten. Denna effekt är enligt studien behövligt för hjärnans katalogisering och minnesfunktion. De medverkande i studien lyckades komma ihåg 22 stycken ordparningar jämfört med 13 stycken natten innan då inget “pink noise” hade spelats upp.

MÄNNISKANS VÄRDESÄTTANDE AV VATTEN

Flera studier (Hopkins, C, 2014, Bourassa et al. (2003) visar hur vi värdesätter vyn av vatten. Enligt dessa undersökningar är vi bl.a. villiga att betala 10-20 procent mer för ett hotellrum med havsutsikt än ett utan.

Bourassa et al. (2003) har genomfört en analys över hur utsikten från en fastighet påverkar fastighetspriset. Med hjälp av en databas på ca. 5000 bostadsförsäljningar i staden Auckland i Nya Zeeland, fann Bourassa et al. (2003) att vida vyer av vatten ökar värdet av en fastighet med 59%. Analysen i studien visar också hur denna effekten snabbt minskar när avståndet från kusten ökar.

En liknande studie genomfördes i Washington (Benson et al. 1998) där analysen visar att vyn av havet eller en sjö ökar värdet av en fastighet. I de fastigheter där vyn var av hög kvalitet (nära och tillgängligt) ökade fastighetsvärdet med det dubbla enligt undersökningen. Ben-

son et al. (1998) beskriver, i enlighet med Bourassas analys, att värdet av fastigheterna minskade ju längre från vattnet de var lokaliserade. Dessa studier bekräftar hur människan uppfattar vattnet och värdesätter dess närvaro.

VATTNETS SYMBOLIK OCH BETYDELSE

I en studie som tar upp människors perception av vatten i olika kulturer (Burmil et al., 1999), anses vattnet kunna symbolisera renhet, helighet och återfödelse. Renhet beskrivs vara associerat med vattenströmmens rörelse i många kulturer, där orenheter sköljs bort och lämnar en ren och med en känsla av återvunnen energi, ungdom och bättre hälsa. Burmil et al. (1999) skriver att hålla vatten över kroppen eller bada i vatten är idag, och har länge varit, en del av ritualer förknippade med de mest grundläggande aspekterna av mänskligt liv.

Enligt Burmil et al. (1999) är vatten i judendomen, islam och kristendomen associerat med betydelsefulla händelser i en människas liv. Exempel på sådana ritualer skriver Burmil et al. (1999) kan vara dopet

i kristendomen, judendomens och islams bad innan äktenskapet, samt tvättningen av den döda innan begravning. Vidare förklaras det att det inom islam genomförs en rituell tvätt av ansiktet, huvudet, händerna och fötterna innan

bön vilket är ett krav för att bönen skall utföras på rätt sätt. Enligt artikeln advokerar profeten Muhammed för att rening är halva tron och därför en viktigt del av islam.

Enligt National Geographic (NG, 2010) har sjöar, källor och floder ofta haft en helig betydelse för människan. Floden Ganges som rinner genom norra Indien beskrivs vara en av hinduismens heliga floder. Enligt artikeln tror anhängarna att själen renas genom att bada i flo-

den vid särskilda tillfällen. En annan betydelsefull vattenkälla för hinduer är enligt National Geographic (2010) sjön Manasarovar i Tibet. Den beskrivs som en av världens högst belägna sötvattensjöar och ska enligt hinduer vara platsen där renheten bor. I Thailand utförs också ritualer kopplade till vatten enligt artikeln. Små flottar sjösätts med levande ljus som ska fungera som en ursäkt till Buddha och vattnets gudinna för alla de dåliga gärningar som gjorts mot floden under året.

Enligt Burmil et al. (1999) finns det även en tro på att sötvattenkällor kan ha en helande och läkande effekt. Ett exempel på en sådan “ungdomlig källa” är enligt National Geographic (NG, 2010) en källa vid de franska Pyrenéerna i staden Lourdes som ska ha helande egenskaper. Hit vallfärdar tusentals människor varje år i hopp om att botas från diverse sjukdomar. Vidare förklarar artikeln att olika kurbad eller drickandet av brunnsvatten blev populärt i Europa under 1800-talet. Exempel på sådana kurorter är bland annat Belgiens olika spas, Marienbad i Tjeckien, Vichy i Frankrike eller Varberg eller Ronneby i Sverige.

VATTNET I BYGGDA MILJÖER

I en studie av Shmuel Burmil et al. (1999) undersöks det hur människor värderar och upplever vatten i byggda miljöer och att urbana ytor som är designade med närhet till vatten fångar människor uppmärksamhet. Han förklarar att vattnet och dess effekter signalerar säkerhet då den ses som en tillflyktsort. På vissa punkter menar han att vatten erbjuder information och ledtrådar i landskapet som genererar en känsla av involvering och lycka. Burmil et al. (1999) fortsätter att förklara att samspelet mellan vatten och land skapar tydliga kontraster och variationer i landskapet. Detta beskriver författaren ger vattenmiljöer ett betydelsefullt miljömässigt syfte som tenderar att vara högt åtråvärt hos människor. Han drar sedan slutsatserna att vattnet har ett ännu större värde i byggda miljöer då de är mindre förekommande där.

Enligt Prajal Pradhan (2012) har vatten genom historien fungerat som en central punkt i många estetiska sammanhang. I medeltida kloster

och renässanssträdgårdar spelade vatten enligt studien ofta en central roll vilket innebär att flera historiska torg idag innehåller ett vattenelement som fungerar som den främsta besöksattraktionen. Ett av många exempel som beskrivs är *Fontana di Trevi* på Piazza di Trevi i Rom dit folk åker från hela världen för att få chansen att kasta ett mynt i den kända fontänen.

Vidare beskriver Pradhan (2012) att ett av de vanligaste och viktigaste innehållen i många av världens mest kända offentliga platser idag är vattnelementen, som t.ex. vattenfallet i Paley Park i New York, *Water mirror* i Bordeaux, eller *Bellagio* fontänen i Las Vegas. Vattennära städer som Venedig, Stockholm, Amsterdam, Köpenhamn, eller Sydney beskrivs som populära resedestinationer på grund av dess vattennära läge.

Hur deras stadsstruktur samspelar med vattnet, är enligt Pradhan (2012) det som gör staden populär, attraktiv och estetiskt tilltalande. I flera kända arkitektur och landskapsarkitekturprojekt ses också vattnet främja den övergripande arkitekturen då det kompletterar de estetiska värdena på platsen. Exempel på detta är bland annat Taj Mahal eller Washingtonmonumentet som båda innehåller en avlång spegeldamm som leder blicken och accentuerar platsens byggnader eller monument (Pradhan, 2012).

En studie av Yasin Çağatay Seçkin (Seçkin 2010) visar hur man kan använda vattnet som ett estetiskt element och verktyg i en designprocess. Enligt studien krävs det rationellt tänkande när man ska designa en vattennära miljö som människor känner en kontakt med. Detta för att kunna ta hänsyn till alla de faktorer som vi anser är nödvändiga för att trivas på platsen. Seçkin (2010) skapade därför en lista med olika vattenattribut som en plats bör innehålla. Denna är baserad på en förklaringsmodell inom psykologin kallad “Behovstrappan” av Dr. Abraham Maslow som förklarar hur människor prioriterar sina behov (Seçkin 2010 ss. 5-6).

Figur 13: Taj Mahal, Agra, India, Ninara.

Figur 14: Mirror d'eau [Bordeaux] av Fabrizio Sciami,

Figur 15: The checklist for assessing a water feature (Seçkin, Y, 2010 s.6)

Categories	Characteristics
Potential for contact	<i>Interactive</i> <i>Playful</i>
Form	<i>Simple / non-artificial</i> <i>Easy access</i>
Scale	<i>Balanced in overall design</i> <i>Presence of sub-spaces</i>
Materials	<i>Multiple textures</i> <i>Balance of hard and soft materials</i>
Sound of water	<i>Loud masking</i> <i>Audible</i>
Presentation qualities of water	<i>Reflective quality</i> <i>Lighting</i> <i>Open views of water</i> <i>Movement of water</i> <i>Engages more than one sense</i>

“Potential for Contact”

Under kategorin som hänvisar till potentialen av vattenkontakt beskrivs betydelsen av den indirekta och direkta kontakten med vatten. Seçkin (2010 s.5) menar att oavsett formen, så är tillgängligheten till vattnet alltid målet med den vattennära designen. Detta då bandet mellan människan och vatten stärks med hjälp av kontakt enligt Seçkin, oavsett om denna är fysisk eller visuellt kontaktbar.

“Form”

Vidare förklarar författaren även hur formen på vatteninslaget kan vara kritisk i avseendet att skapa kontakt mellan människor och vattnet. Ytan som gränsar till vattnet bör enligt Seçkin (2010 s.5) vara tydlig och väldefinierad. Detta då otydliga regler och avgränsningar

kan avskräcka användaren från att interagera med vattnet p.ga. förvirringen kring vad som är tillåtet.

“Scale”

Avseende platsens skala betonar han vikten av att tänka på människans förhållande till den byggda miljöns storlek. Genom att anpassa skalan efter människan, upplevs platser mer intima och uppmuntrar till social interaktion. Seçkin (2010 s.6) beskriver principen att arbeta med “rum-i-rum” då detta anses ha effekter på den upplevda storleken av en plats och därmed påverkar hur människor trivs och använder platsen.

“Materials”

Valet av material vid designen av vattenelement påverkar mötet mellan vattnet och människan enligt Seçkin (2010 s.7). En konstruktions textur och ytbehandling kan avgöra om omgivningen uppfattas som stimulerande och tilltalande för sinnen. Vidare adresserar han kontraster och att t.ex. ett böljande vattenfall fungerar bra mot betong, eller grönska mot andra hårda material, för att mjuka upp intrycket av platsen och bli mer inbjudande. Seçkin (2010 s.6) beskriver att upplevelsen och de positiva psykologiska effekterna av vatten förstärks om så många sinnen som möjligt beaktas, såsom faktisk beröring av vattnet eller möjligheten att slå sig ner och lyssna på porlandet.

“Sound of Water ”

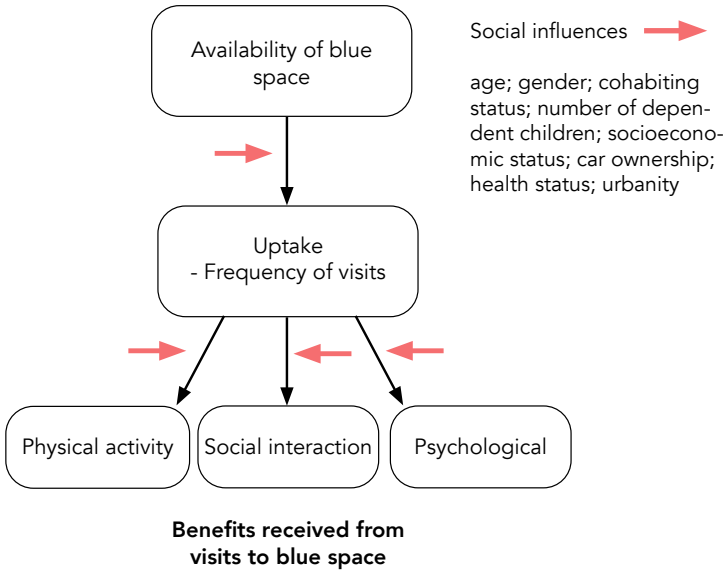
Ljudet av vatten kan ha flera syften på en plats enligt Seçkin (2010 ss.7-8). Det kan både vara ett snabbt och högljutt vattenfall, eller i lugnare form som en långsamt rinnande bäck eller ström. Oavsett vilken energi vattenelementet har, kan den enligt studien förstärka den valda känslan som platsen vill framhäva. Ljudet kan då enligt Seçkin avslöja för besökaren att vatten finns i närheten, oavsett om den inte är visuellt tillgänglig, vilket enligt studien räcker för att ge brukaren en känsla av säkerhet och lugn. Förutom det, beskrivs vatten också kunna hjälpa till att maskera eller dämpa andra oönskade ljud på platsen.

“Presentation Qualities of Water in Design”

Hur vattnets kvaliteter sedan är presenterade förklarar Seçkin (2010 s. 8) påverkar om projektet uppfattas som lyckat eller ej av användaren. Vattnets reflekterande egenskaper i kombination med naturliga element, som himlen och vegetation, beskrivs ge liv åt platsen. Designern kan alltså förstärka dimensionen av vattenelement genom t.ex. belysning och materialval och på så sätt öka/påverka användandet av platsen.

VATTEN UR ETT SOCIALT PERSPEKTIV

I en artikel skriven av S. de Bell et al. (2017) genomförs en enkätundersökning där personer fick svara på hur deras besöksvanor rörande vattennära miljöer såg ut. Artikeln undersöker vad individerna tycker är viktigt vid deras besök och vad den främsta anledningen till besöket är. Resultatet i studien visar att sociala mönster, så som invånarnas socioekonomisk förutsättningar, tillgång på bil eller bostadsplacering avgör frekvensen av besök och vilka vattennära platser dessa är. Studien presenterar en sammanfattade konceptuell modell som beskriver sambandet mellan olika sociala faktorer och hur dessa påverkar vilka fördelar en vattennära mötesplats kan erbjuda (S. de Bell et al. 2017, s.120). Likt studierna som nämnts tidigare, är faktorer som tillgången/lokaliseringen av platsen en komponent som påverkar i vilken grad de positiva effekterna från vattennära miljöer kan uppnås. Vidare nämns även de tre huvudkategorierna som diskuterats i tidigare avsnitt; de fysiska, sociala och psykologiska fördelarna med vattennära mötesplatser.

Figur 16: Konceptuell modell som visar fördelarna från att vistas i vattennära utrymmen och de olika effekterna de har och vilka sociala faktorer som påverkar utfallet.

INVENTERINGEN

För att få en bättre förståelse för hur en attraktiv vattennära mötesplats bör utformas har det varit relevant att utöver den teoretiska forskningen, undersöka fysiska projekt som är relaterade till vårt ämne. Därför har vi genomfört en analys och inventering av flera vattennära projekt. Denna går att finna i tabellform i bilaga 1 (s.106). I detta kapitel redovisas resultat och mönster. De kriterier som fanns vid valet av referensprojekt är;

- Projektets gestaltning och utformning måste ha direktkontakt med vatten.
- Projektet måste ha vunnit priser kopplat till landskapsarkitektur och stadsplanering för att bekräfta att gestaltningen är lyckad.
- Projektet måste vara beläget i innerstaden.

INVENTERINGENS UPPBYGGNAD OCH INNEHÅLL

Nedan följer en beskrivning av de punkter som vi analyserat med en förklarande text.

Projektet: Projektets namn, samt i vilken stad och land den är belägen.

Beskrivning: En kort beskrivning av projektet som sammanfattar dess utformning och förutsättningar.

Yta m2: Projektets totala yta i kvadratmeter (m²).

Lokalisering: Alla projekten i studien är belägna i innerstadsmiljö. Här redovisas projektets gångavstånd från stadens centralstation. Detta ger läsaren en referenspunkt att utgå från i frågan om hur centralt projektet är placerat. Centralstationen fungerar i många städer som en central utgångspunkt. Historiskt sett är det från den platsen som staden expanderar, då järnvägsknutpunkten naturligt attraherar människor vilket resulterar i högre servicetillgång. Vi har därför valt att använda centralstationen som en referenspunkt för att förstå platsen förhållande till innerstaden.

I anslutning till projektplatsen: Här redovisas vilka typer av anslutningar som ligger i direktkontakt med platsen. Med knutpunkt syftar vi exempelvis på en öppen korsning eller torg. Kategorin service undersöker om det finns en visuell access till mat och dryck.

Knutpunkt: Har platsen en anslutning till en knutpunkt? Ja/nej

Service: Finns det en möjlighet att äta och dricka i anslutning till platsen? Ja/Nej?

Kollektivtrafik: Går det att ta sig till platsen med kollektivtrafik? Ja/Nej

Vattnets åtkomlighet: Här redovisas om vattnet är fysiskt nåbart eller inte. Detta besvaras genom ett Ja/Nej, samt en förklaring av varför.

Växtlighet: Här redovisas platsen växtlighet i olika underkategorier. Då vi anser att träd är en viktigt komponent för platsens intryck har vi valt att redovisa dessa med siffror. Annan typ av växtlighet redovisas med antingen ja eller nej.

Träd: Hur många träd finns det på platsen?

Klätterväxter: Finns det klätterväxter på platsen? Ja/Nej

Buskar/häckar: Finns det buskar eller häckar på platsen? Ja/Nej

Platsinredning: Här redovisas platsens olika beståndsdelar som inte är direkt kopplade till material eller växtlighet. Kategorin sittplatser redovisas med en beskrivande text, medan resterande besvaras med ett Ja/Nej.

Toalett: Finns det en offentlig toalett på platsen? Ja/Nej

Sittmöbler: Här redovisas hur många sittmöbler som finns på platsen. Exempel på dessa är bänkar och stolar.

Informella sittplatser: Här redovisas olika typer alternativa sittplatser. Dessa kan se olika ut och ha fler funktioner än just en plats att sitta på, så som en mur eller trappa. Alternativa sittplatser kan också vara olika typer av markmaterial som kan fungera som sittyta som t.ex. gräs eller trädäck. För att ytan ska kunna räknas som en alternativ sittplats måste denna minst vara sammanlagt 1 m² i storlek. Denna kategori besvaras med ett Ja/Nej

Konst: Finns det konst på platsen? Ja/Nej. Exempel på konstverk kan vara skulpturer/statyer eller liknande.

Belysning: Finns det belysning på platsen? Ja/Nej

Platsens tillgänglighet: Här redovisas om platsen är tillgänglighetsanpassad eller inte. Markmaterial som anses vara tillgängliga är trädäck, gräsytor, flisytor, stenmjöl, och olika typer av hårdgjort material. Med anpassade sittplatser ingår bänkar och möbler med ryggstöd och handtag.

Rullbart markmaterial: Finns det jämna rullbara markmaterial på platsen? Ja/Nej

Ledstänger: Finns det ledstänger i anslutning till trappor och ramp? Ja/Nej

Ramp: Finns det lutningar som möjliggör användningen av hela platsen för rullstolsbundna? Ja/Nej

Anpassade sittplatser: Finns det anpassade sittplatser på platsen? Ja/Nej

Vattenkontakt: Kan vattnet nås för folk med funktionsvariation? Ja/Nej

Planerad aktivitetsyta: Här redovisas om platsen är planerad för en specifik aktivitet. Detta besvaras med ja/nej samt en kommentar som redovisar vilken typ av aktivitet.

RESULTAT OCH MÖNSTER FRÅN INVENTERINGEN

För att få en översiktlig och klar bild över vad inventeringen visar (se bilaga 1 s.106), kommer varje kategori redovisas för att tydligare kunna undersöka resultat och mönster. Kategorierna är följande;

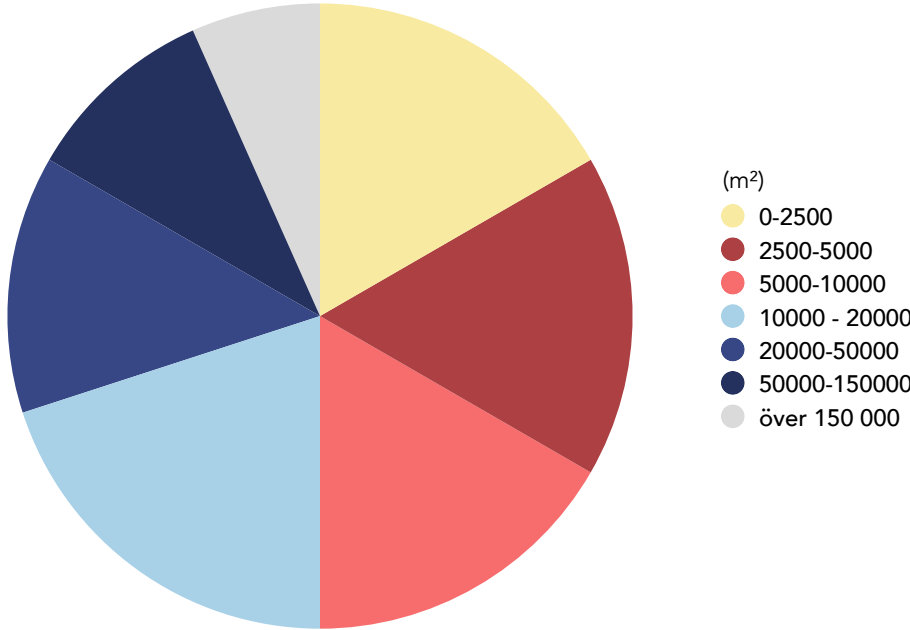
- Yta/lokalisering
- I anslutning till projektplatsen
- Tillgänglig markyta
- Vattnets åtkomlighet
- Växtlighet
- Platsinredning
- Platsens tillgänglighet
- Planerad aktivitetsyta

YTA/LOKALISERING

Snittarean för alla projekten är 47 385 m² där det minsta projekt är 650 m² och det största är 405 000 m². Det minsta projektet ligger 1,2 km från stadens centralstation och det största projektet ligger 2 km från stadens centrum. Slutsatsen vi kan dra från det är det inte finns någon korrelation mellan projektets centrala läge och dess storlek i denna undersökning.

Inventeringen täcker projekt från 12 länder och 4 kontinenter. Flest projekt var lokaliserad i USA och Kanada, men vid en utvärdering av fördelningen av projekt över kontinenterna, är Europa något överrepresenterat.

Europa: 14	Danmark III	Kanada IIIII
Nordamerika: 11	Sverige III	Spanien I
Asien: 1	Tyskland III	Turkiet I
oceanen: 4	Sydkorea I	Kroatien I
	USA IIIIII	Nya zeeland I
	Norge II	Australien III

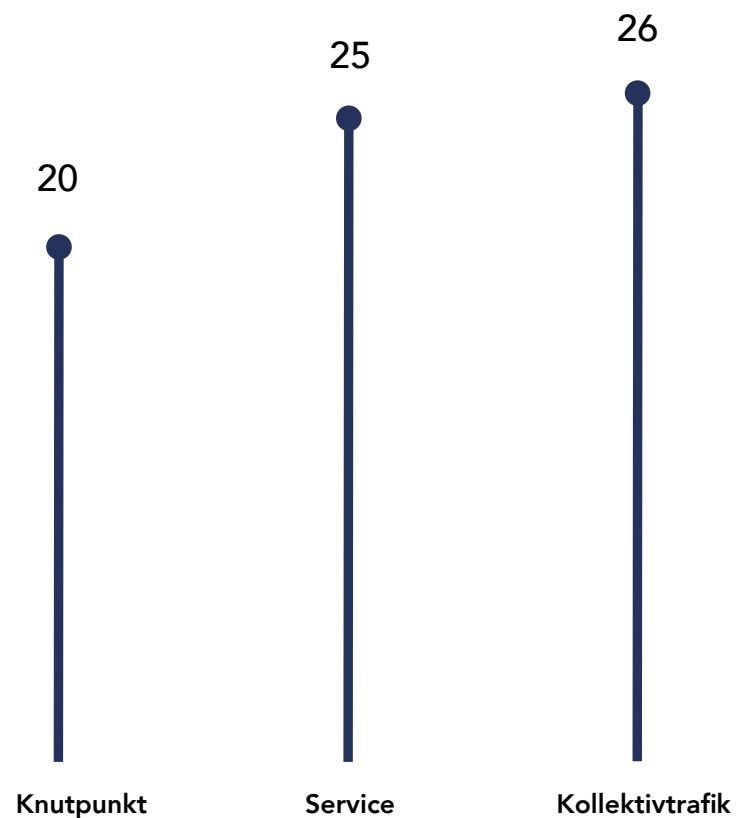
Figur 17: Fördelningen av projekt inom storleksintervallen

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN

30/30

...hade en knutpunkt, tillgång till service eller kollektivtrafik.

Inventeringen visade att platserna hade goda kopplingar till både service och knutpunkter. Likaså att besökaren kunde nå platsen via kollektivtrafiken. Två tredjedelar av projekten låg i anslutning till en knutpunkt, vilket troligtvis innebär att fler människor är i rörelse kring platserna. Möjligheten att köpa mat tycktes vara en viktig aspekt då någon form av restaurang eller café fanns på eller i nära anslutning till cirka 83% av projekten.

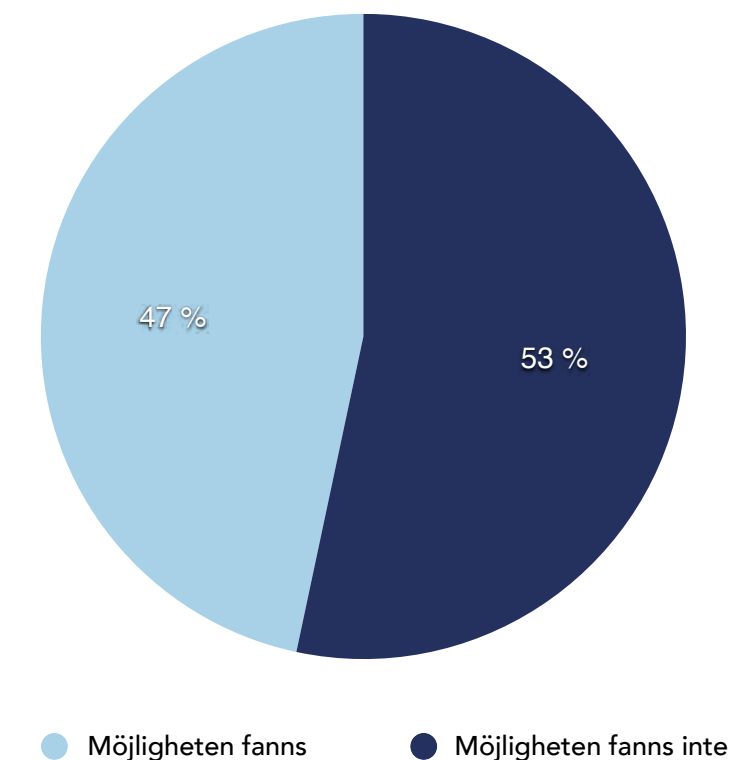
Figur 18: Andelen projekt som låg i anslutning till knutpunkter, serviceinrättningar och kollektivtrafik

VATTNETS ÅTKOMLIGHET

14/30

...hade vattenkontakt

14 av 30 projekt möjliggjorde det för besökaren (utan rörelsehinder) att fysiskt nå vattnet. Många av projekten hade höga kajkanter och staket.

Figur 19: Andelen procent av projekten som kunde erbjuda besökaren fysisk vattenkontakt.

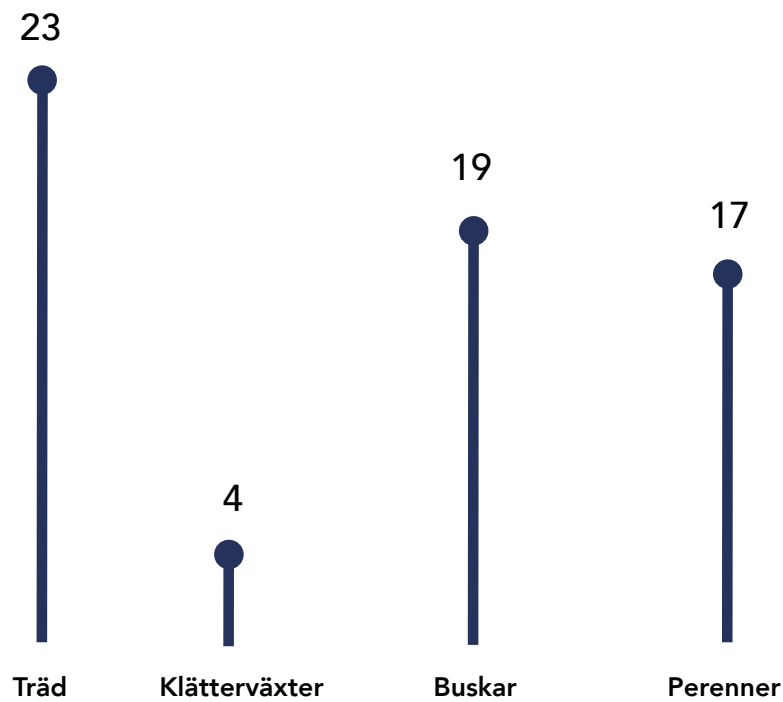
VÄXTLIGHET

25/30

....hade något grönt

Växter och grönska var enligt inventeringen ett viktigt inslag på platserna. Vidare syns det att de flesta projekt hade inslag av växtlighet av något slag på projektplatsen, och majoriteten av de inventerade projekten låg dessutom i anslutning till en parkmiljö. Endast 7 av de projekt som vi inventerade låg inte i anslutning till en park eller grönområde. De växtinslag som prioriterats på platserna, och som sågs på mer än två tredjedelar av de inventerade projektplatserna, var träd. Nästan två tredjedelar av projekten hade inslag av buskar.

För att förstå hur många träd som planteras i snitt vid vattennära projekt har antalet träd i relation till projektets storlek undersökts. Vi har använt samma storleksintervall som tidigare i undersökningen om projektens storleksintervall.

Figur 20: Fördelning av gröna inslag i projekten

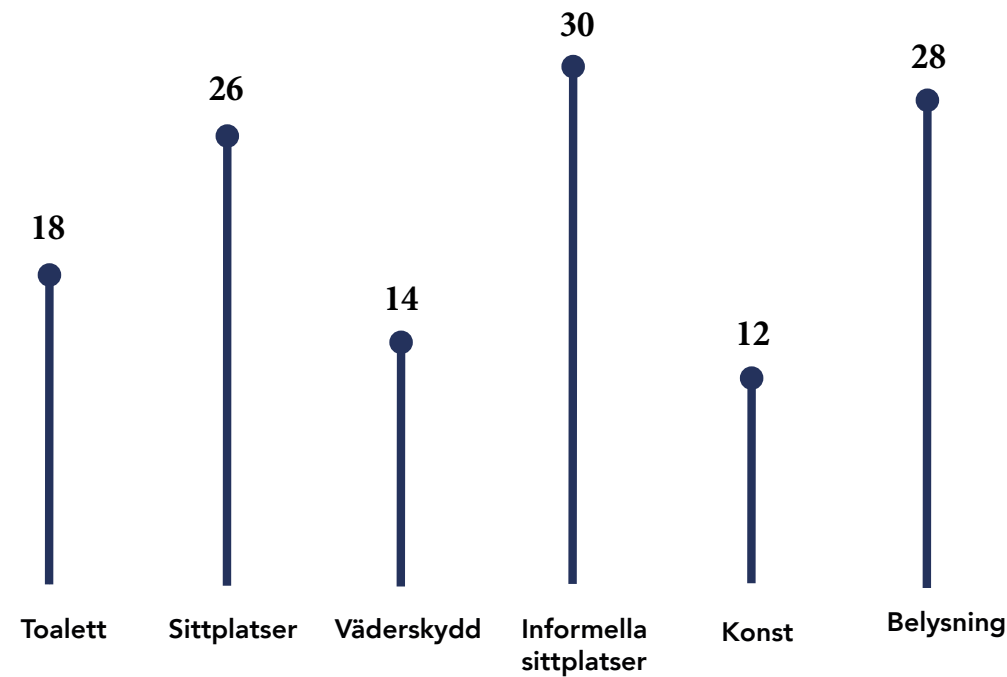
PLAT SINREDNING

30/30

....hade någon form av platsinredning

Inventeringen av platsinredningen i projekten, visade att sittmöjligheter var en viktig aspekt i utformningen av platsen. Ca 87% av platserna hade sittplatser i form av bänkar eller stolar, och alla projekt hade informella sittplatser. Dessa kunde vara t.ex. gräsmattor, murar, stenblock eller trälådor.

Nästan alla projekt hade någon form av belysning. Det var endast två av trettio projekt som saknade belysning. Dessa var Vassparken samt Havnebadet som båda är byggda konstruktioner i vatten.

Figur 21: Fördelning av platsinredningen.

SNITTVÄRDE ANDELEN TRÄD PER PROJEKT & m²

0-2500 m2

Medelvärde träd per m2: 0,0022
Medianvärde träd per m2: 0
Medelvärde antal träd: 4 st
Medianvärdet antal träd: 0

2500-5000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,005284
Medianvärde träd per m2: 0,00167
Medelvärde antal träd: 22 st
Medianvärdet antal träd: 5

5000-10000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,005336
Medianvärde träd per m2: 0,00468
Medelvärde antal träd: 46 st
Medianvärdet antal träd: 40 st

10000-20000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,01278
Medianvärde träd per m2: 0,004375
Medelvärde antal träd: 196 st
Medianvärdet antal träd: 65 st

20000-50000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,0034
Medianvärde träd per m2: 0,004
Medelvärde antal träd: 110 st
Medianvärdet antal träd: 130 st

50000-150 000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,0113
Medianvärde träd per m2: 0,0015
Medelvärde antal träd: 1717 st
Medianvärdet antal träd: 150 st

>150 000 m2

Medelvärde träd per m2: 0,00079
Medianvärde träd per m2: 0,00079
Medelvärde antal träd: 310
Medianvärdet antal träd: 310

SNITTVÄRDE ANDELEN SITPLATSER PER PROJEKT & m²

0-2500 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,00774
Medianvärde sittplatser per m2: 0,0067
Medelvärde antal sittplatser: 12 st
Medianvärdet antal sittplatser: 10 st

2500-5000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,0112
Medianvärde sittplatser per m2: 0,005
Medelvärde antal sittplatser: 46 st
Medianvärdet antal sittplatser: 20 st

5000-10000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,00478
Medianvärde sittplatser per m2: 0,0057
Medelvärde antal sittplatser: 59 st
Medianvärdet antal sittplatser: 55 st

10000-20000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,00368
Medianvärde sittplatser per m2: 0,0032
Medelvärde antal sittplatser: 225 st
Medianvärdet antal sittplatser: 55 st

20000-50000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,0038
Medianvärde sittplatser per m2: 0,00485
Medelvärde antal sittplatser: 123 st
Medianvärdet antal sittplatser: 140 st

50000-150 000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,0013
Medianvärde sittplatser per m2: 0,00067
Medelvärde antal sittplatser: 185 st
Medianvärdet antal sittplatser: 60 st

>150 000 m2

Medelvärde sittplatser per m2: 0,000222
Medianvärde sittplatser per m2: 0,000222
Medelvärde antal sittplatser: 75 st
Medianvärdet antal sittplatser: 75 st

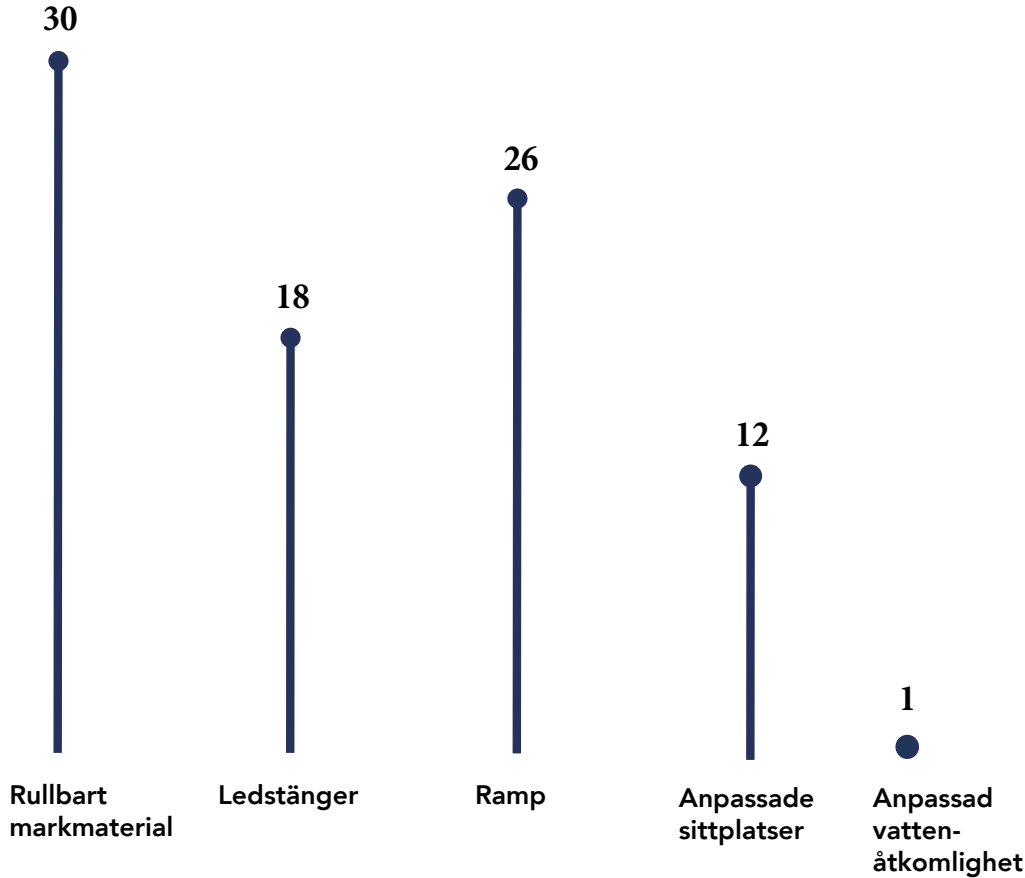
TILLGÄNGLIGHET

30/30

....hade någon form av tillgänglighetsanpassning.

Majoriteten av projekten hade goda tillgänglighetsaspekter i gestaltningen. Alla projekt hade rullbara markmaterial vilket gjorde det möjligt för rullstolsburna att använda platsen (även rullatorer eller barnvagnar). Det var även vanligt förekommande med både ledstänger och ramper på platserna. Mjuka marklutningar och ramper som tillgängliggjorde hela ytan för rullstolsbundna återfanns på 85 % av projekten. För att en plats skulle räknas som tillgänglig via rullstol fick inga sociala ytor endast gå att nå via t.ex. en trappa. Ledde en trappa rakt ner i vattnet räknades den inte som hinder för att nyttja hela ytan.

Något som saknades på flera platser var sittplatser med rygg- eller armstöd. Endast 40% av projekten hade anpassade sittplatser som vilopunkter för äldre eller besökare med särskilda behov. Endast ett av projekten hade anpassad vattenkontakt. Detta var inte utformat med en ramp, utan en ledstång som var placerad i anslutning till en trappa som ledde ner besökaren i vattnet.

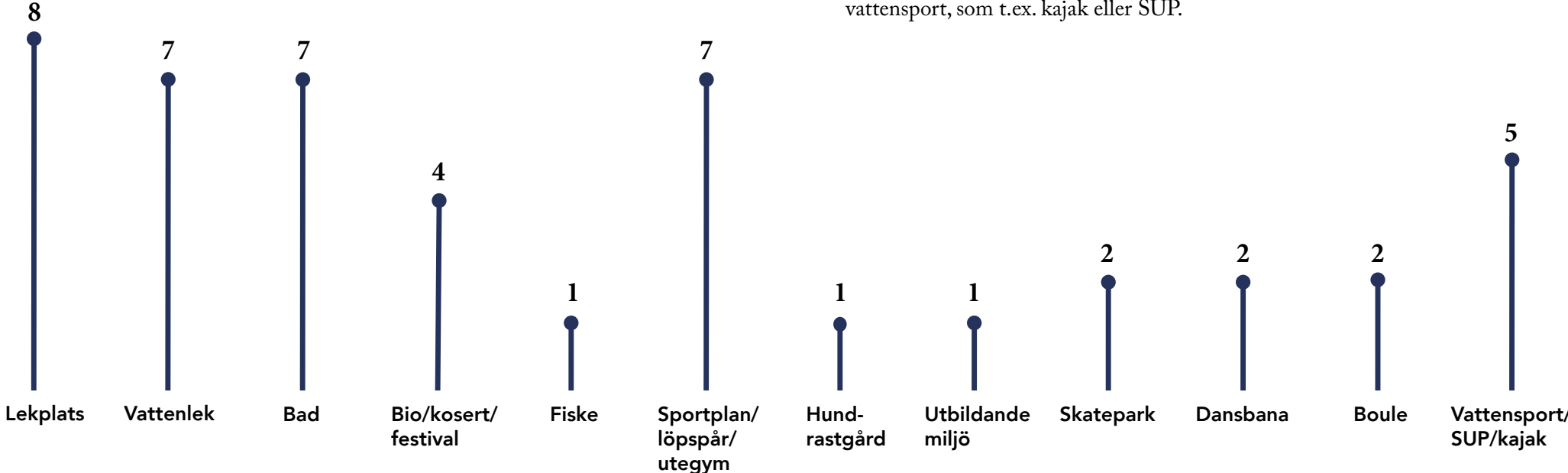

Figur 22: Fördelning av tillgänglighetsaspekter

PLANERAD AKTIVITETSYTA

19/30

....hade någon form av aktivitetsyta

Figur 23: Fördelning av planerade aktivitetsytor

Enligt inventeringen är det relativt vanligt med en aktivitetsyta på platsen. Cirka 63% av projekten har någon form av planerad aktivitetsyta på platsen. Den aktivitet som var mest återkommande var lekplatser, vilket fanns på 8 av 19 projekt som innehöll en planerad aktivitetsyta. Vattenlek och möjlighet till bad var också något som prioriterades i några projekt. Cirka 37% av projekten som hade någon form av aktivitet, hade badmöjligheter och/eller vattenlek på platsen. Lika många projekt innehöll också någon sorts sportyta, vilket kunde vara löpspår, utegym eller olika typer av sportplaner. Vattensport var också en aktivitet som återkom i några av projektplatserna. Cirka 26 % av alla projekten som hade en planerad aktivitet erbjöd någon form av vattensport, som t.ex. kajak eller SUP.

SLUTSATS OCH RESULTATDISKUSSION AV FÖRSTUDIE

Under vår förstudie har vi hittat flera likheter, men också skillnader, mellan vår teoretiska undersökning i litteraturstudien och inventeringen av vattennära projekt. I detta avsnitt kommer de olika kategorierna i inventeringen att diskuteras och jämföras med litteraturstudien. Slutligen presenteras detta i form av en checklista som är baserad på alla viktiga beståndsdelar som är funna från hela förstudien.

LOKALISERING/I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN

Litteraturstudien visade att platser som ses som mest attraktiva för en stadsinvånare är sådana som människor tenderar att vistas på under en längre tid, alternativt ytor där människor ofta passerar (Holland, C, et al., 2007, Marcus & Francis 1998, C, Gehl 1996). Detta p.g.a. individens behov av att observera sina medmänniskor (Holland, C, et al., 2007). Platser med högt besöksstryck är ofta lokaliserade i anknytning till stora knutpunkter eller har god kommunikation. Lokaliseringen och planerandet av mötesplatser i miljöer med stor befolkning, är enligt litteraturstudien viktiga för att stadsinvånaren ska få den behövliga lågintensiva kontakten med andra människor och därmed känna en samhörighet och social tillit till sin omgivning (Gehl 1996, Regionalplanekontoret, 2010). I inventeringen har vi valt att titta på innerstadsprojekt (se metodavsnitt) vilket innebär att alla platser hade goda kommunikationer. Enligt litteraturstudien (Marcus & Francis 1998, Gehl 1996, Holland, C, et al., 2007) är det också viktigt att det finns tillgång till service och mat då detta avgör om besökaren stannar en längre tid eftersom de mest basala behoven möts. 83 procent av projekten i inventeringen hade, troligtvis till följd av ett högt besöksstryck, tillgång till matställen.

Under paraplybegreppet lokalisering bör det även tilläggas att en plats som har fysiska förutsättningar att kunna erbjuda vattenåtkomlighet (t.ex. en lägre kajkant, sluttning, trappa, badstege, flytbrygga) har större utvecklingspotential vid gestaltning av en vattennära mötesplatser, men är inte prio-

riterade över de sociala strukturerna vid planeringen.

VATNETS ÅTKOMLIGHET

Vid genomgången av litteraturstudien syns sambandet mellan vattenkontakt och positiva psykologiska effekter (Stigsdotter & Grahn, 2002; Nichols JW, 2014; Ulrich et al. 1981; Wheeler, W, et al. 2012; Feinstein, J, et al, 2018; Braun, R, 2017 & Born, J et al. 2013). Vad denna vattenkontakt faktiskt innebär och definieras som är det delade menade meningar om. Forskningen på ämnet visar ingen tydlig distinktion på hälsofördelarna med fysisk vattenkontakt och den visuella perceptionen och dess effekter. Enligt (Seçkin 2010) finns det liknande psykologiska effekter av att flyta i vatten som det är att visuellt titta på, eller befinna sig kring vatten. Då det inte finns några skillnader på dessa fördelar menar vi att vattnets fysiska åtkomlighet inte är överlägsen den visuella eller hörbara effekten, och därför inte måste prioriteras.

En studie av (Seçkin 2010) förklarar att ett av målen med en byggd vattenmiljö är att kunna erbjuda vattenkontakt. Dock behöver detta som sagt inte nödvändigtvis vara fysiskt kontakt, utan kan även vara visuell eller hörbar.

I inventeringen bekräftas teorin om att den fysiska kontakten inte är överlägsen den visuella eller hörbara vid planerandet av ett lyckat urbant vattennära projekt. Detta då vattenåtkomligheten i majoriteten av projekten inte prioriterats. Anledningen till detta kan vara att de visuella/hörbara aspekterna är lättare att möta i en design och inte kräver dom regler och säkerhetsfrågor som en fysisk badplats kan medföra.

Trots att den fysiska kontakten av vatten möjligtvis inte är primär i utformningen av vattennära mötesplatser, bör det understrykas att de psykologiska effekterna av vatten genom hörsel, syn och känsel, naturligt förstärks ju närmare vattnet man kommer (Seçkin 2010). Att kunna ligga på en brygga som flyter på vattnet och lyssna på svallvågorna, aktiverar fler sinnen och ger en bättre vattenkontakt än att stå hundra meter därifrån och endast observera ytan.

VÄXTLIGHET

I förstudien visar forskningen att gröna inslag också är viktiga för att skapa attraktiva mötesplatser (Marcus & Francis 1998. Ulrich et al. 1991. Stigsdotter & Grahn, 2002). Dessa kan ha flera funktioner på en yta som gör de sociala ytorna mer behagliga att vistas på. Enligt (Seçkin 2010) kan grönska hjälpa till att förstärka effekten av vatteninslaget på platsen. Enligt (Marcus & Francis 1998) kan större träd och grönska även fungera som väderskydd men också som en skyddande omgivning. Detta anses vara viktigt för att platsen ska upplevas som trygg och bekväm. Grönska kan också användas för att avgränsa ytor och områden vilket underlättar förståelsen om vad som är privat eller offentligt. Detta eftersom människan blir obekvämt när de sociala koderna inte är tydliga. (Gehl, 2010; Shaftoe, 2008; Carmona, 2010; Marcus & Francis 1998; Gehl 2010 & Holland et al., 2007) Grönska kan också ha en negativ påverkan på hur en plats uppfattas. Tätt och dåligt skött vegetation skapar ett otryggt intryck, då dessa inte möjliggör fri sikt (Gehl, 2010; Shaftoe 2008 & Carmona 2010).

Inventeringen bekräftar hur viktigt det är med grönskan på platsen för att denna ska anses vara attraktiv. Majoriteten av projekten låg i anslutning till ett grönområde, och ca 80 procent av alla inventerade projekt hade inslag av grönska. Träd var den vegetationstyp som planerats in mest, vilket kan bero på att den fyller flera funktioner (t.ex. ger skugga). Buskar var också ett vanligt grönt element i projekten. Nästan två tredjedelar av projekten hade inslag av buskar, vilket gav platsen väggar och olika rum.

PLATSINREDNING

Enligt litteraturstudien ska en offentlig mötesplats erbjuda bekvämligheter som sitt, stå eller liggplatser i olika former. Dessa får gärna vara justerbara och utformade för olika typer av möten och grupper. (Holland et al., 2007; Marcus & Francis, 1998 & Gehl, 2010) Inventeringen visade att alla projekten hade både planerade (t.ex. bänkar) och informella sittplatser på platsen (t.ex. trappor). Se avsnitt "Platsens tillgänglighet" för resultatet i inventeringen rörande anpassade sittplatser.

Vidare beskriver forskningen att en mötesplats bör erbjuda väderskydd (Gehl 2010, Marcus & Francis 1998). Enligt inventeringen hade dock mindre än hälften av projekten ett byggt väderskydd på platsen. Träd har inte inkluderats i denna kategori, då de inte erbjuder ett fullständigt skydd. En orsak till detta skulle kunna vara att städer och kommuner medvetet bygger bort sådant som kan innebära att oönskade gäster vistas på skyddade platser genom s.k. exkluderande design.

Tillgången till faciliteter som toaletter anses vara en bekvämlighet som ska erbjudas på en offentlig plats. (Holland et al., 2007; Marcus & Francis 1998; Gehl, 2010; Shaftoe, 2008; Carmona 2010). Inventeringen visade dock att 1/3 av projekten inte hade någon toalett på platsen. Detta kan dock vara ett medvetet val om beställarens önskan är att folk inte ska uppehålla sig under längre perioder på platsen.

Att platsen ska upplevas som trygg har nämnts i tidigare avsnitt och att det är en viktigt aspekt hur en plats används eller om denna uppfattas som attraktiv (Holland, C, et al., 2007, Marcus & Francis 1998, C, Gehl 2010, Shaftoe 2008, Carmona 2010). Fungerande belysning på platsen är en faktor skapar trygghet på platsen (Gehl 2010). Inventeringen visar att detta prioriteras i verkliga projekt också, då endast två av projekten inte hade någon form av belysning, varken dag eller nattetid. Seçkin (2010) förklarar även att belysning kan hjälpa till att framhäva ett vattenlement samt ge det en ny dimension.

Enligt inventeringen saknade två projekt belysning som båda hade liknande konstruktioner. Dessa bestod av bryggor/spänger som ledde besökaren ut över vattnet. Anledningen till att det saknas belysning kan i detta fall bero på säkerhetsaspekter. Att vistas där kvälls- och nattetid kan vara riskabelt då det finns stor chans att falla i vattnet vid dålig sikt. Genom att inte installera belysning, blir platsen möjligtvis inte attraktiv för besökare nattetid.

PLATSEN TILLGÄNGLIGHET

Enligt litteraturstudien bör ett lyckat offentligt rum vara lättillgängligt för alla (Holland, et al., 2007; Marcus & Francis 1998; Gehl, 2010; Shaftoe 2008; Carmona, 2010), vilket inte alltid speglas i verkligheten enligt inventeringen. Överlag hade alla projekten tänkt på tillgänglighetsaspekter på något sätt. Alla var planerade med rullbara markmaterial vilket gör det möjligt för rullstolsburna, barnvagnar eller rullatorer att använda största delen av platsen. Tyvärr var dock detta den enda tillgänglighetsaspekten alla projekt tillhandahöll. Ledstänger kunde endast återfinnas på ca 60 procent av projekten och mer än hälften saknade anpassade sittplatser för äldre eller människor med en funktionsvariation. Sådan inredning kan vara det som avgör om en samhällsgrupp kan besöka platsen överhuvudtaget (Holland, C, et al., 2007). Skillnaden mellan verkligheten och teorin kan ses som ett moraliskt dilemma när staden som är en samlingspunkt för diversifierade människor inte kan erbjuda alla en plats att vistas på i ca hälften av fallen. Det är svårt att spekulera kring varför denna skillnad är så tydlig, då detta kan ha ekonomiska och demokratiska skäl eller bero på okunskap. Dock kan det ibland inte finnas fysiska möjligheter för vissa tillgänglighetsanpassningar att planeras in p.g.a. platsbrist.

Avseende handikappanpassad vattenåtkomlighet så var det endast ett projekt som uppfyllde dessa kriterier. Detta i form av ledstänger vid en trappa som ledde ner i vattnet. Även de projekt vars huvudaktivitet var bad fanns det inte handikappanpassad vattenåtkomlighet. Slutsatsen tycks vara att tillgängliggörandet av vatten för rullstolsbundna eller de med fysiska svårigheter inte är något som prioriteras i offentliga rum i staden. Vi har förstått att även om det offentliga rummet bör vara tillgängligt för alla, är det svårt att tillgodose allas individuella behov. Att planera för handikappanpassad vattenåtkomlighet innebär möjligtvis stora säkerhetsåtgärder samt specifika grundförutsättningar, vilket kan försvåra realiseringen av projektet.

PLANERAD AKTIVITETSYTA

Enligt litteraturstudien är en lyckad attraktiv mötesplats spännande och erbjuder flera olika typer av aktiviteter (Holland et al., 2007; Marcus & Francis 1998; Gehl, 2010; Shaftoe 2008; Carmona, 2010). Enligt forskningen attraherar detta en bredare grupp människor med olika intressen, vilket skapar en mer dynamisk stad och bidrar till fler oväntade möten mellan olika typer av grupper. Inventeringen visar att 19 av 30 projekt hade minst en inplanerad aktivitet.

De aktiviteter som planerats in oftast enligt inventeringen är lekplatser, bad/vattenlek och träningsytor. Aktiviteter som är något mer nischade, såsom t.ex. boule, SUP/Kajak, skate:ing och dans har troligtvis bortprioriterats för att göra plats för aktiviteter som talar till en större målgrupp.

I inventering har vi fokuserat på att kartlägga planerade aktivitetsytor och i vilka former de utförs. Förutsättningar för spontan aktivitet är svårare att mäta och har inte inventerats. Målet är dock att projekt ska kunna frambringa detta hos invånaren då mänsklig aktivitet bidrar till en levande stad. Ett exempel på detta skulle kunna vara en stor fri yta tillåts vara oprogrammerad vilket tillåter besökaren att vara kreativ med nyttjandet av platsen.

Vid jämförandet av litteraturen och inventeringen fann vi att dessa var någorlunda likriktade (med några undantag) i vad en vattennära mötesplats bör innehålla. I nästa kapitel förtydligas det hur de olika komponenterna resulterar i en checklista och hur urvalsprocessen av de olika prioriteringsgraderna har sett ut.

DEL TRE

CHECKLISTAN

I denna del redovisas en checklista vars syfte och mål är att fungera som ett kompletterande verktyg i gestaltningen av nya sociala vattennära mötesplatser i staden. Denna är baserad på resultatet av förstudien.

PRIORITERINGSGRAD AV BESTÅNDSDELAR

Som en sammanställning av hela förstudien presenteras en checklista som är tänkt att vara ett verktyg i planerandet av vattennära projekt. Den består av de beståndsdelar som förstudien täckt gällande planerandet av en attraktiv vattennära mötesplats.

Checklistan är uppdelad i två kategorier baserat på dess prioriteringsgrad. Dessa är följande;

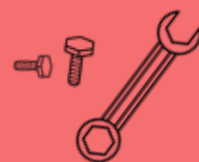
Nödvändiga – beståndsdelar som nämns som viktiga i teorin och är inkluderade i **mer än 2/3** av projekten i inventeringen.

Lämpliga – beståndsdelar som nämns som viktiga i teorin och inkluderar **mer än 1/3** av projekten i inventeringen.

CHECKLISTA

VID PLANERANDET AV VATTENNÄRA MÖTESPLATSER

HEJ!

Denna checklista är en sammanställning av en förstudie i ett masterarbete som undersökt vad en attraktiv vattennära mötesplats bör innehålla. Förstudien består av en litteraturstudie och inventering av referensprojekt och finns att läsa i detalj i masterarbetet *“Verktyg för utveckling av publika vattennära mötesplatser i städer – en undersökning, tillämpning och utvärdering”* av Amanda Jarhage & Frida Harrysson.

Denna checklista kan ses som ett kompletterande verktyg vid gestaltningen av vattennära mötesplatser. Tanken är att denna ska fungera som ett hjälpmedel i designprocessen vid såväl nya som befintliga projekt. En viktig notering är att checklistan är tänkt att fungera som ett komplement i en designprocess som dessutom innehåller standardiserade verktyg så som medborgardialog, platsanalyser osv. Detta för att få en så god överblick som möjligt över vilka grundförutsättningar som bör bevaras och vad som behöver adderas för att projektet ska uppfattas som attraktivt.

Checklistan är indelad i 2 olika kategorier baserat på beståndsdelarnas prioriteringsgrad. Dessa kategorier är; *Nödvändiga* och *Lämpliga* beståndsdelar.

NÖDVÄNDIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det nödvändigt att se till platsens;

 Vattenkontakt
Platsen bör uppfylla minst en av beståndsdelarna (ju fler desto bättre);

- ☐ Fysisk
- ☐ Visuell
- ☐ Hörbar

 Lokalisering
Projektet bör ha en central lokalisering i staden, vara lättillgänglig samt vara i anslutning till;

- ☐ Kollektivtrafik
- ☐ Serviceinrättningar - mat
- ☐ Knutpunkt

 Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Träd

Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Sittplatser
- ☐ Informella sittplatser
- ☐ Toalett
- ☐ Belysning

 Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Rullbart markmaterial
- ☐ Ramp och lutningar

 TIPS! Använd vår träd- och sittplats-formel för att få en fingervisning i vad det rekommenderade antalet är i förhållande till er projektstorlek!

LÄMPLIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det lämpligt att se till platsens;

 Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Buskar
- ☐ Perenner

 Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Väderskydd
- ☐ Konst

 Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Ledstänger
- ☐ Anpassade sittplatser

 Vattnets åtkomlighet
Vid ett vattennära projekt är det lämpligt att planera in möjligheten att fysisk kunna nå vattnet.

 ☐ Fysiskt nå vattnet

Planerad aktivitetsyta
Det är viktigt att planera in ett brett utbud av aktiviteter. Lämpliga sådana är;

- ☐ Lekplats
- ☐ Vattenlek
- ☐ Bad
- ☐ Träning/Sport

RÄKNA UT VAD SOM REKOMMENDERAS I ANTAL TRÄD OCH SITTPLATSER PÅ ERT PROJEKT!

Ditt projekts m² multiplicerat med **Formeln**
Formeln hittar ni under respektive projektstorlek!

TRÄD	SITTPLATSER
0-2500 m ² 0,0022	0-2500 m ² 0,00774
2500-5000 m ² 0,005284	2500-5000 m ² 0,0112
5000-10000 m ² 0,005336	5000-10000 m ² 0,00478
10000-20000 m ² 0,01278	10000-20000 m ² 0,00368
20000 -50 000 m ² 0,0034	20000 -50 000 m ² 0,0038
50000-150000 m ² 0,0113	50000-150000 m ² 0,0013
>150 000 m ² 0,00079	>150 000 m ² 0,000222

 PSST! Se nästa sida för eventuella kommentarer

KOMMENTARER

Här kan ni fylla på med kommentarer under tiden ni använder er av checklistan.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

DEL FYRA

GESTALTNINGSEXEMPEL

För att visa hur checklista kan fungera rent praktiskt, har denna använts som ett verktyg i ett gestaltningsexempel av Göteborgs innerstads kanaler. Då projektet är en befintlig plats kommer det genomföras en platsanalys av kanalområdet. Detta för att förstå vilka grundförutsättningar projektet har och hur checklistan kan förbättra de valda ytorna. Göteborgs kanalsystem är långt och har därför delats upp i tre sektioner; Rosenlundskanalen, Vallgraven och Stora Hamnkanalen.

ROSENLUNDSKANALEN

Fysiska platsstrukturer

Barriärer: En barriär som skapade lite förvirring rörande platsens territorialitet var stenplintar med kedjor som var placerade framför trappan vid feskekyrkan. Troligtvis fungerade dessa som ett skydd mot att transporter och liknande inte skulle kunna ramla över kajen. Trappan gick att nå om man tog ett kliv över kedjorna, man måste eventuellt se över vem som prioriteras i detta rummet.

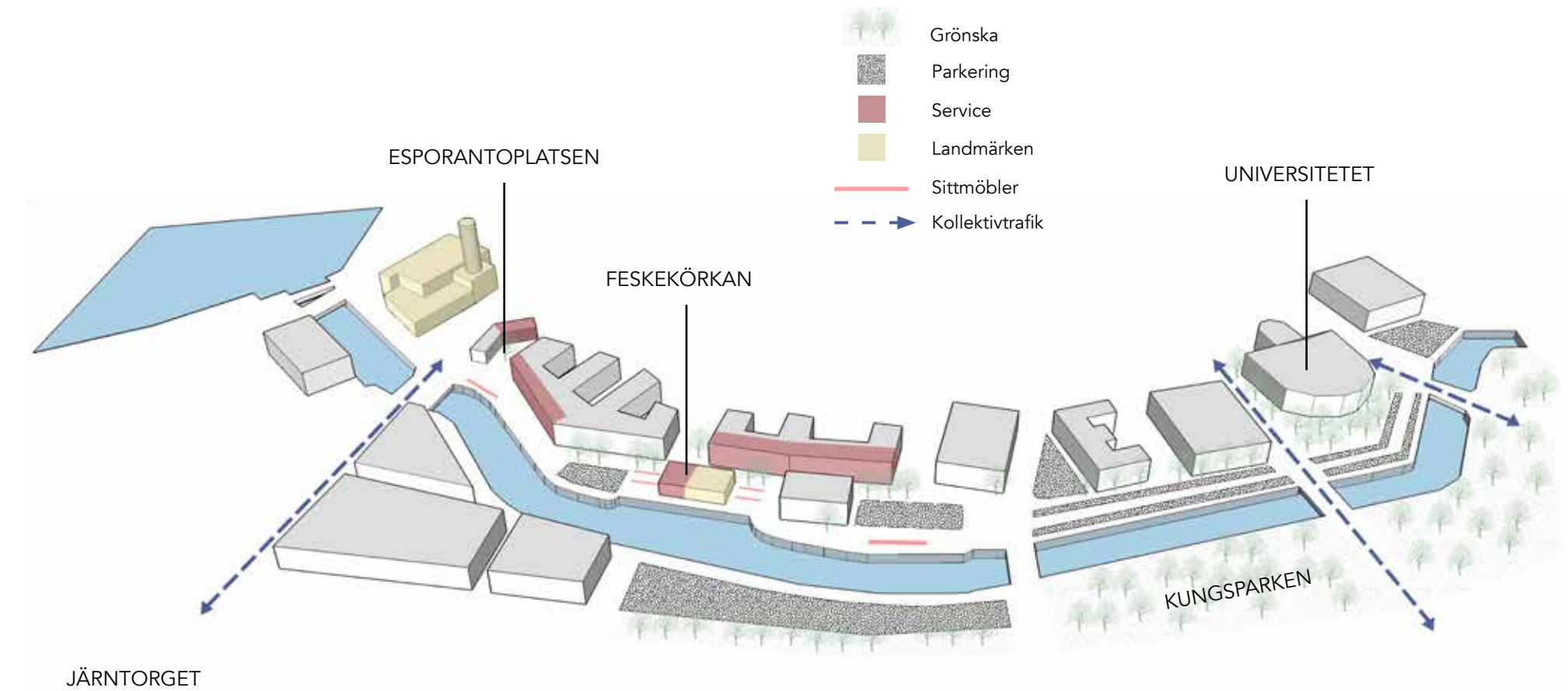
Trafik: Stora delar av de ytor som angränsande till kanalen bestod av parkeringar och området var överlag dominerat av biltrafik. Nästan halva ytan av kanalens södra sida bestod av bilvägar och parkeringsytor. Kanalens norra sida, utanför universitetet, prioriterades även för biltrafik. Detta gjorde det svårare för besökare att röra sig fritt och få vattenkontakt på platsen. Kollektivtrafiken var dock inte inplanerad längs med Rosenlundskanalen som vid t.ex. Stora hamngatan, utan var enbart placerad över några av kanalens broar. Kanalområdet innehöll inga buss- eller spårvagnshållplatser, utan användes endast som en transportsträcka för att nå olika trafikpunkter längre bort.

Landmärke: En byggnad som ägs av Göteborgs energi samt Feskekörkan ansåg vi var landmärken längs med kanalen. Deras karakteristiska arkitektur gjorde att de utmärkte sig i stadsbilden.

Sittplatser: Områdets sittplatser var främst lokaliserade kring feskekörkan och vid kanalkanten vid Esporantoplatzen. I jämförelse med kanalområdets storlek upplevde vi att de var få till antalet och mycket utspridda. De sittplatser som ockuperades var "solbänkarna" som var placerade vid kanalkanten bredvid feskekörkan. Detta beror troligtvis på att de erbjuder bekväma sitt- och liggmöjligheter i bra solläge. Dock erbjöd inga bänkar på platsen ett upprätt ryggstöd kombinerat med handtag.

Grönska: Platsen största grönområde var vid kanalens södra sida som ansluter till Kungsparken. Här fanns både gräsytor, buskar och större träd. Längs med kanalen norra sida fanns det rader av träd placerade längs med områdets parkeringsplatser och några få kring Feskekörkans entreytor. Dessa var de enda inplanerade gröna inslagen längs med den norra sidan.

Service: De serviceutbudet som fanns längs med kanalen var främst lokaliserade kring Esporantoplatzen, samt längs med Rosenlundsgatan kring Feskekörkan. Där fanns allt ifrån caféer, mataffärer och ett flertal uteserveringar. Dock låg inga av dessa uteserveringar i direkt kontakt med vatten. Den uteservering som låg närmast kanalen, låg vid sidan om/bakom Feskekörkan med bilgatan bredvid. Platsen erbjöd ingen offentlig toalett.

Figur 24: Fysiska platsstrukturer

ROSENLUNDSKANALEN

Sociala platsstrukturer

Rörelsemönster: Ytorna längs Rosenlundskanalen användes främst som transportsträckor och det var få ställen där människor uppehöll sig under en längre period. Esperantoplatsen fungerade som en korsning och torgyta vilket genererade stora människoflöden, men få av dessa valde att uppehålla sig på ytan om inte avsikten var att äta på någon av restaurangerna som var angränsande till platsen. Människor passerade därför oftast kanalen och fortsatte mot järntorget eller i riktningen mot domkyrkan. Detta rörelsemönster kunde även observeras på flera av de broar som korsar kanalen. Där var människoflödet större jämfört med aktiviteten längs med kanalen och vattnet.

De platser som var mest befolkade längs med kanalen låg kring Feskekörkan och Esperantoplatsen på kanalens norra sida (längs med Rosenlundsgatan). Trots att denna gata löper längs med kanalen, valde majoriteten av människorna att promenera intill byggnaderna och inte vid vattnet. Anledningen till detta var troligen att majoriteten av de kommersiella verksamheterna var lokaliserade i byggnaderna. Det kan också bero på att gångvägen intill kanalen inte hade något att erbjuda förutom en vy mot vattnet.

Informella sittmöjligheter: Längs med kanalens norra sida fanns det få informella sittmöjligheter och de som erbjöds var inte tydliga eller

inbjudande för brukaren. Dessa bestod bl.a. av trappsteg som vid några punkter längs med kanalkanten gick ner mot vattenytan. Dessa var ofta skräpiga och hade använts som offentliga urinoarer, vilket gjorde att ingen vistades där. Ett större parti med informella sittplatser låg framför feskekyrkan och ner mot vattnet. Denna plats var relativt folktom, trots att det var sol och lunchtid, vilket kan bero på att besökaren inte vet om det är tillåtet att sitta där p.g.a. staketet som nämndes tidigare.

Längs med kanalens sydöstra sida fanns det dock flera informella sittytor, då denna del angränsar till Kungsträdgården. Kungsträdgården bestod främst av gräsytor, vilket fungerar utmärkt som informella sittplatser. Vattnet är även åtkomligt på denna plats, då gräset försiktigt sluttar ner i kanalen.

Noder/magneter: De flesta valde att uppehålla sig och mötas kring Esperantoplatsen och Feskekörkan. Detta kan bero på att Rosenlundskanalens aktiviteter och matutbud är centrerade kring dessa ytor eller p.g.a. att majoriteten av områdets sittplatser är lokaliserade i anslutning till serviceinrättningarna.

Aktivitetsyta: Rosenlundskanalen hade en mindre lekplats på dess norra sida bredvid Feskekörkan, som bestod av en klätterställning utformad som ett förlist skepp.

Figur 25: Sociala platsstrukturer

ROSENLUNDSKANALEN

Reflektioner vid fältstudien

Trots att kanalen är centralt belägen i innerstaden upplevde vi att den del av kanalsystemet kändes bortglömd. Esperantoplatsen har flera nya kommersiella verksamheter och har under de senaste åren genomgått mindre upprustningar vilket lockar folk till torget, men inte hela vägen ner mot vattnet. Vid Feskekörkan finns det trappor som leder besökaren ner mot kanalen, vilket är områdets enda riktiga möjlighet för besökaren att få kontakt med kanalen på ett säkert sätt (om man bortser från grässluttningarna i Kungsträdgården). Platsens utformning hindrar dock besökarna för att slå sig ner vid trappan. Vi upplevde att det fanns behov av platser där man t.ex. kunde äta sin medhavda lunch, eftersom kanalområdet vid Rosenlundsgatan främst ockuperas av företag och universitet. Vi upplevde också att det saknades förutsättningar för spontan interaktion, då platsen inte erbjuder några mötesplatser att samlas vid som inte är serviceinrättningar. Sittmöjligheterna utanför Feskekörkan upplevdes som privata och tillhörande deras verksamheter och därför inte riktade sig mot offentligheten.

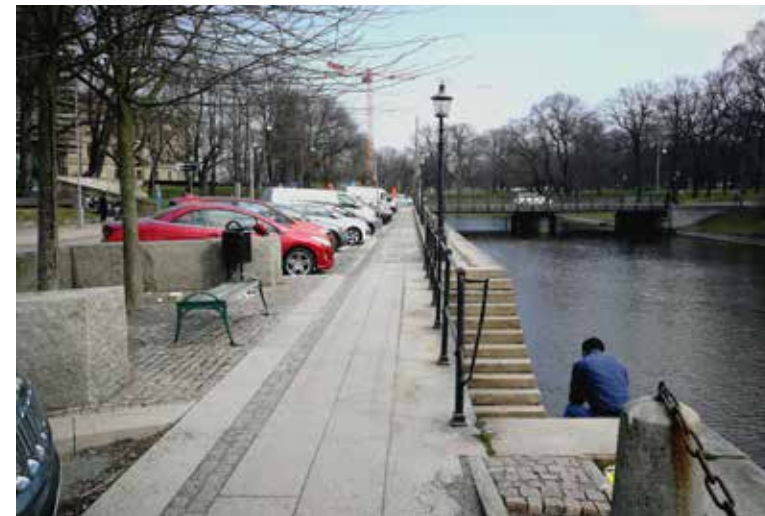
Utanför Feskekörkans kortsidor finns mindre torgytor som på sommaren fungerar som uteserveringar och samlingsplatser. Potentialen hos dessa ytor uppfattade vi som outnyttjad, då dessa platser endast var stora grusade och asfalterade mellanrum resten av året.

“Baksidan” av Feskekörkan, som är den plats längs kanalens norra sida som kan erbjuda fysisk kontakt med vattnet, användes främst som en lastkaj för transporter. Detta upplevde vi som något synd då potentialen i det vattennära rummet förlorades.

Lekplatsens vid Rosenlundskanalen hade ett fantastiskt läge vid vattnet och är säkert en destination för många besökare som vill ta del av vattenkvaliteterna men också ha med sig sina barn.

Figur 26: Plintar hopkopplade med kedjor som försvårade vattenåtkomligheten.

Figur 27: Ytan vid kanalkanten dominerades av parkering och bilar. Staket och den höga kajkanten försvårade den lilla möjlighet som fanns till vattenåtkomlighet.

Figur 28: Esperantoplatsen fungerade som en social nod med restauranger och caféer i nära anslutning till kanalen.

Figur 30: Uteservering kopplat till Feskekörkans kommersiella restaurangverksamheter.

Figur 32: Populära solbänkar.

Figur 29: Några av de få sittplatser som var placerade längs med kanalen och Rosenlundsgatan.

Figur 31: Platsen med bäst vattenåtkomlighet vid Rosenlundskanalen användes som en lastkaj för Feskekörkans verksamheter.

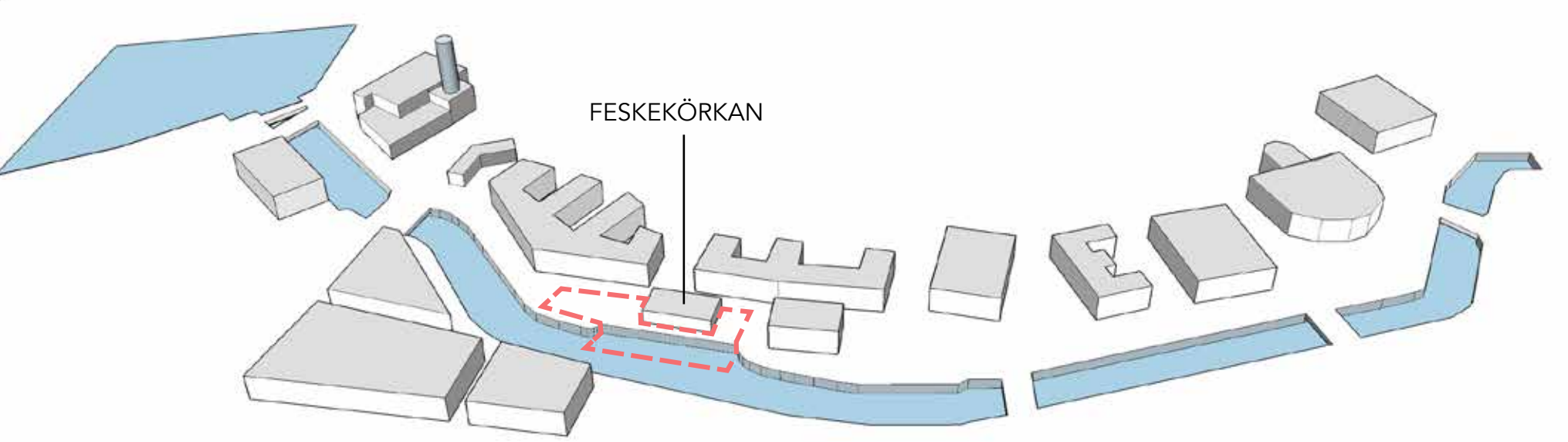
Figur 33: Lekplatsen var en populär yta på vid Rosenlundskanalen, och hade ett vattennära läge.

För att hitta en plats längs med kanalområdet som har bäst förutsättning att bli en attraktiv vattennära mötesplats, har arbetet sett till de beståndsdelar i checklisten som är baserade på en plats befintlig struktur och inte kan adderas via designen i efterhand. Detta inkluderar faktorer som lokalisering och platsens läge i förhållande till vatten, serviceinrättningar och social noder. Denna del av checklisten har tillsammans med platsanalysen använts för att hitta den yta som har den bästa potentialen för att utvecklas till en vattennära mötesplats.

ROSENLUNDSKANALEN

Val av plats och beståndsdelar

Den markerade ytan (se figur 33) visar den plats som hade bäst förutsättningar att bli en ny vattennära mötesplats enligt checklisten och platsanalysen. Ytan i sig fungerar som en social punkt då den innefattar Feskekörkan som är ett populärt landmärke i staden. Platsen ligger även i nära anslutning till Esperantoplatsen som fungerar som en torgyta med restauranger och kaféer vilket lockar människor till området. De övriga ytorna längs med kanalområdet som också är i nära anslutning till sociala platser ligger även i koppling till större kollektivtrafiksträckor. Därför valdes området vid Feskekörkan, då det kan erbjuda en mer avslappnad plats som inte är påverkad av tung trafik. Ytan kring Feskekörkan har en befintlig god vattenåtkomlighet och fysiska förutsättningar, som kanalbredd och storlek, vilket möjliggör en vidareutveckling av platsen.

Figur 34: Markering visar vald plats vid Rosenlundskanalen.

NÖDVÄNDIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det nödvändigt att se till platsens;

 Vattenkontakt
Platsen bör uppfylla minst en av beståndsdelarna (ju fler desto bättre);

- Fysisk
- Visuell
- Hörbar

 Lokalisering
Projektet bör ha en central lokalisering i staden, vara lättillgänglig samt vara i anslutning till;

- Kollektivtrafik
- Knutpunkt
- Serviceinrättningar - mat

 Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- Träd *

Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- Sittplatser *
- Toalett
- Informella sittplatser
- Belysning

 Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- Rullbart markmaterial
- Ramp och lutningar

LÄMPLIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det lämpligt att se till platsens;

 Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- Buskar
- Perenner

 Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- Väderskydd
- Konst

 Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- Ledstänger
- Anpassade sittplatser

 Vattnets åtkomlighet
Vid ett vattennära projekt är det lämpligt att planera in möjligheten att fysisk kunna nå vattnet.

  Fysiskt nå vattnet

Planerad aktivitetsyta
Det är viktigt att planera in ett brett utbud av aktiviteter. Lämpliga sådana är;

- Lekplats *
- Bad
- Vattenlek
- Träning/Sport

KOMMENTARER:

- Beståndsdelar som adderats till platsen visas med ett ljus kryss
- Befintliga beståndsdelar visas med ett svart kryss

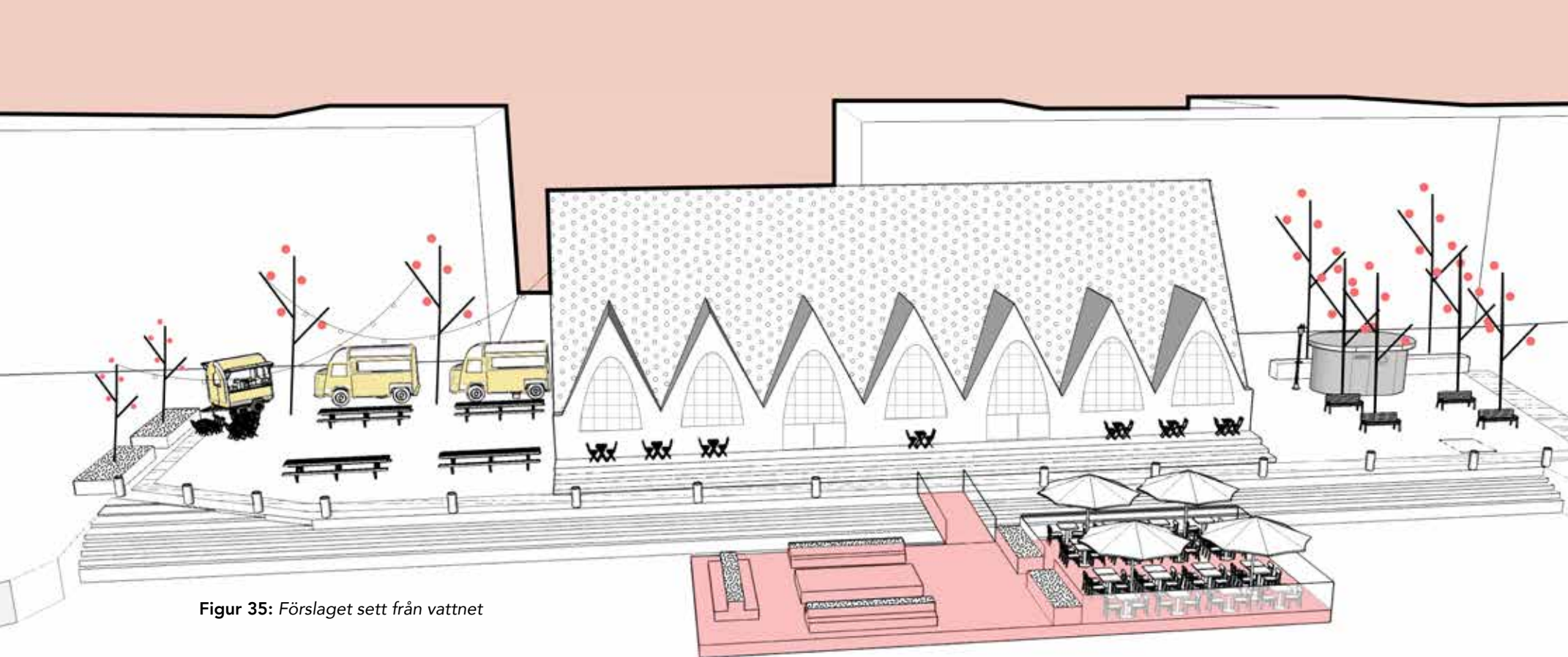
- * Platsen hade 9 träd, Enligt formeln rekommenderas att platsen ska 14 st.
- * Sittplatser fanns endast på privata uteserveringar. Formeln rekommenderar att platsen ska ha 29 st.
- * Lekplats fanns 20 m bort längs med kanalen.

RÄKNA UT VAD SOM REKOMMENDERAS I ANTAL TRÄD OCH SITTPLATSER PÅ ERT PROJEKT!

Ditt projekts m² multiplicerat med **Formeln**
Formeln hittar ni under respektive projektstorlek!

TRÄD	SITTPLATSER
0-2500 m² 0,0022	0-2500 m² 0,00774
2500-5000 m² 0,005284	2500-5000 m² 0,0112
5000-10000 m² 0,005336	5000-10000 m² 0,00478
10000-20000 m² 0,01278	10000-20000 m² 0,00368
20000 -50 000 m² 0,0034	20000 -50 000 m² 0,0038
50000-150000 m² 0,0113	50000-150000 m² 0,0013
>150 000 m² 0,00079	>150 000 m² 0,000222

 PSST! Se nästa sida för gestaltnings exempel!

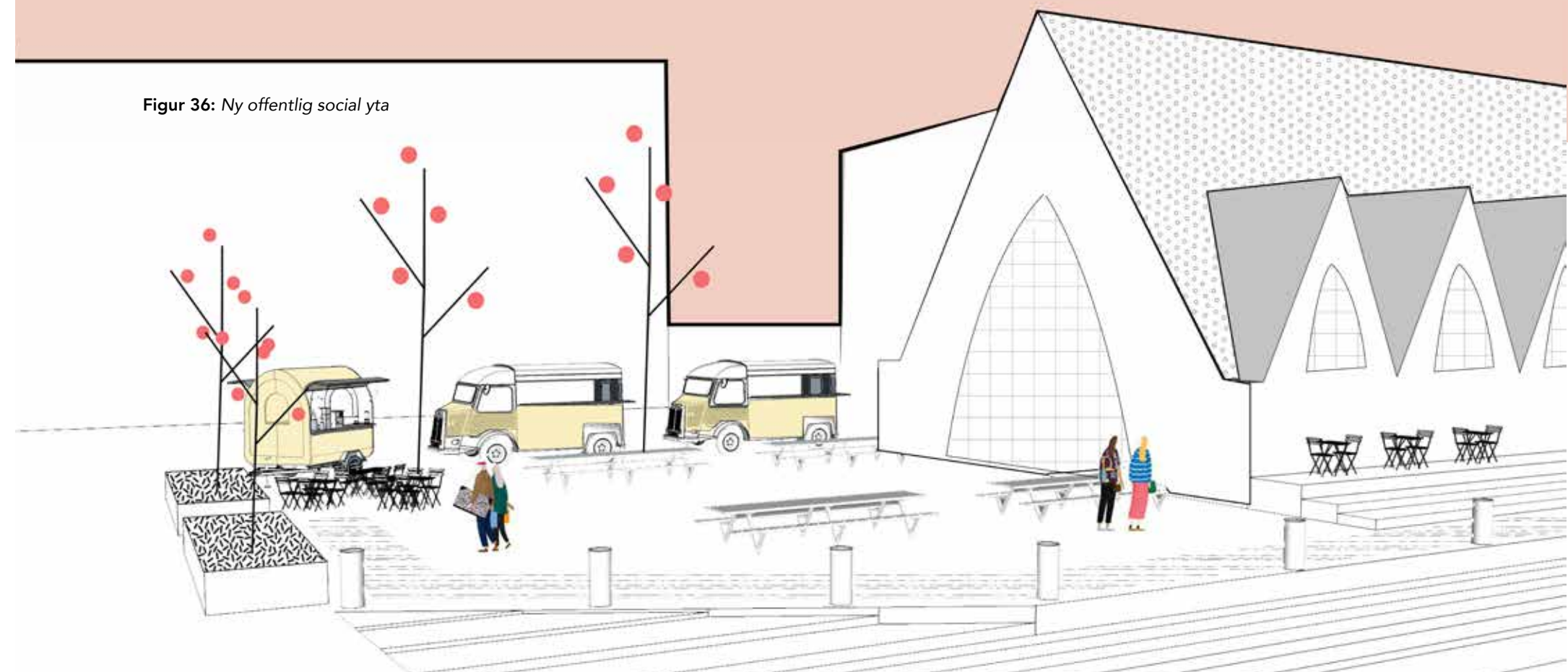
Figur 35: Förslaget sett från vattnet

ROSENLUNDSKANALEN

Gestaltningsexempel

I detta gestaltungsförslag har funktionerna runt Feskekörkan fördelats om för att skapa bättre förutsättningar för en social vattennära mötesplats. Den plats som tidigare var transport- och lastkaj har transformerats till att bli Feskekörkans framsida vid vattnet. Leveranser och transporter rekommenderas att flyttas och hanteras via Rosenlundsgatan. Den uteservering som tidigare var placerade väster om byggnaden, flyttas ut på kanalen vilket tillåter besökaren att äta havets läckerheter med utsikt över vattnet samtidigt som vattenkontakten

blir bättre än tidigare. Flytbryggan i trä är uppdelad i en offentlig och en kommersiell del för att inte tvinga besökaren att konsumera något från Feskekörkan endast för att få vistas där. Den offentliga bryggan har soldäck och sittmöbler med integrerade planteringskärl. Dessa består av träblock som kan fungera som både sittplatser, soldäck eller som en picknickyta om man önskar äta sin medhavda vid vattnet. Planteringskärlen fungerar inte endast som ett vackert grönt inslag, utan även som en avskärmning mellan bänkarna vilket ger besökaren mer avskildhet.

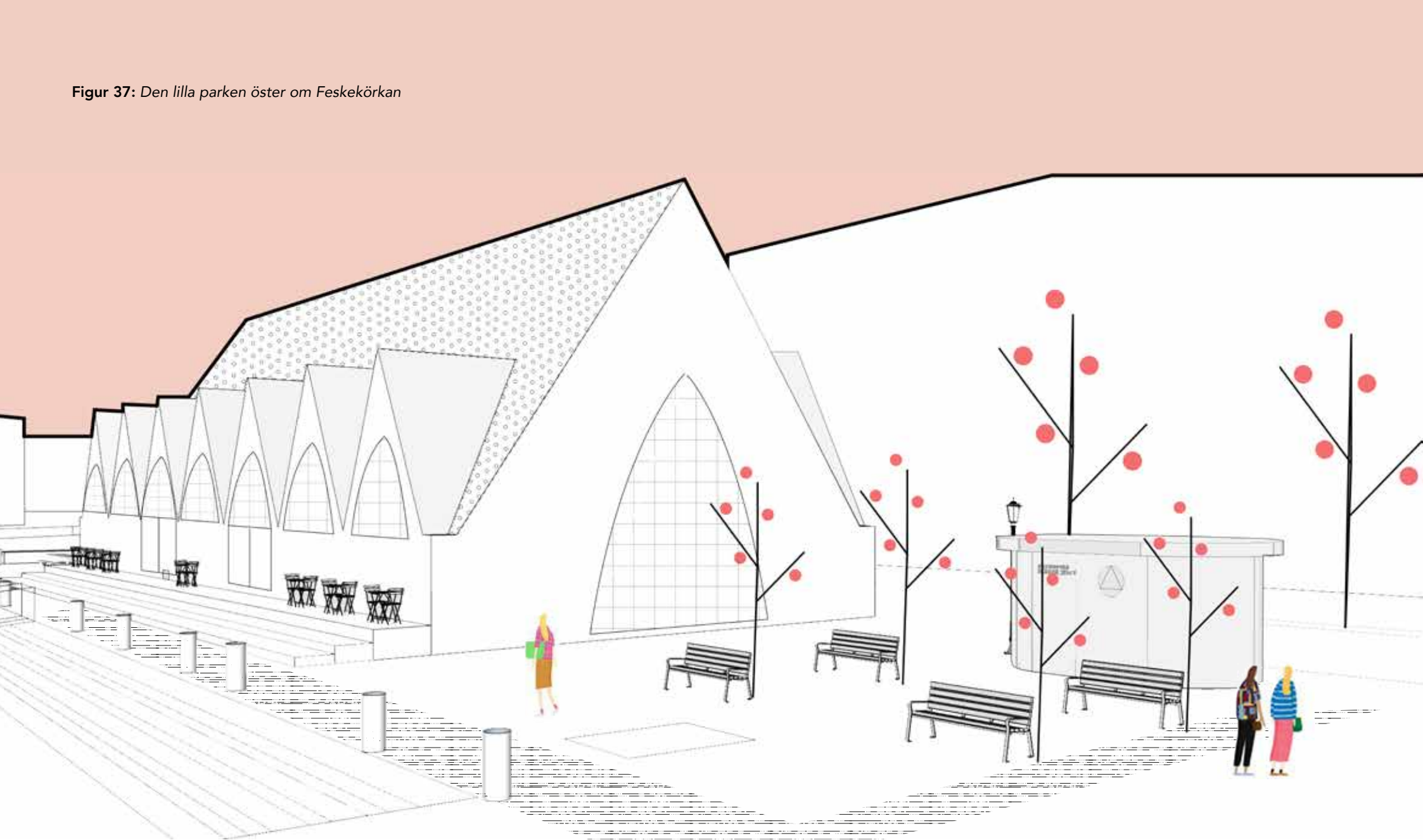
Figur 36: Ny offentlig social yta

Den yta som tidigare var uteserveringen, blir en offentlig mötesplats för alla studenter och yrkesverksamma i området. Här kan människor äta medhavd lunch eller köpa något från de olika "food-trucksen". Platsen skärmas av mot parkeringen med perennrabatter och träd för att dölja bilarna och skifta fokus mot det som är platsens absoluta höjdpunkt; vattnet. På ytan installeras även ljusslingor som erbjuder tryggare vistelse och en förhöjd mysfaktor.

Utanför Feskekörkan mot vattnet, placeras temporära cafémöbler för de som endast vill fika eller ha något att dricka. Här kan man sitta och dyrka solen i lä mot fasaden.

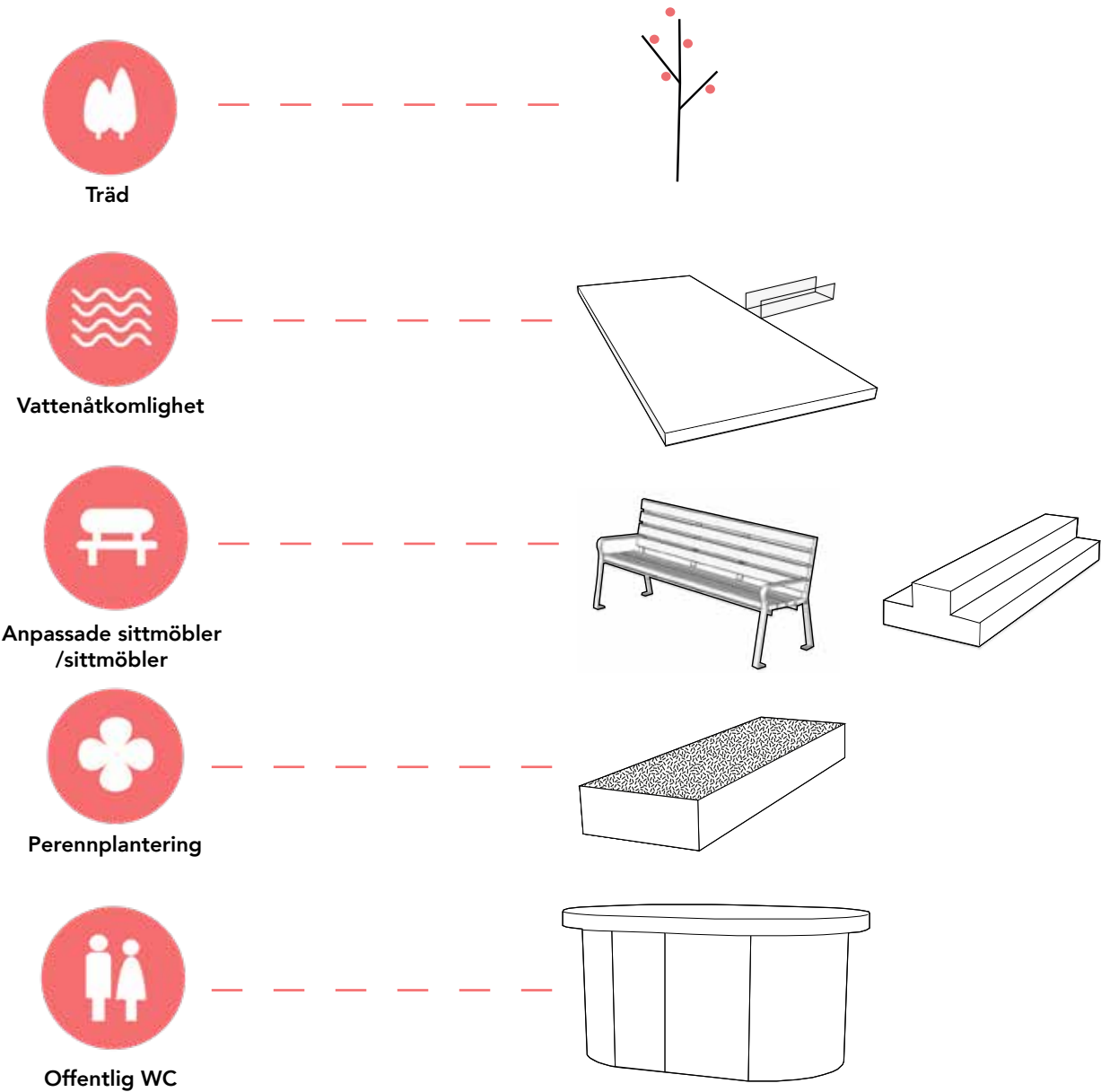
Ytan öster om Feskekörkan blir grönnare med rader av träd och sittplatser. Denna plats blir en grön oas som erbjuder vila i skugga med sittplatser som möter olika samhällsgruppers behov. En offentlig toalett planeras in för att göra vistelsen så bekväm som möjligt och skapa förutsättningarna för att individer ska kunna uppehålla sig en längre tid på platsen.

Figur 37: Den lilla parken öster om Feskekörkan

Adderade beståndsdelar

Efter en genomgång av checklistan kan man med enkla medel se vilka beståndsdelar som behövde adderas på platsen för att den ska uppfattas som attraktivt enligt vår undersökning. Dessa redovisas i symbolerna bredvid och vad de representerar i gestaltningsexemplet.

Figur 38: Illustrationer som beskriver hur beståndsdelarna har tagit form.

VALLGRAVEN

Fysiska platsstrukturer

Barriärer: I Vallgravens omgivning fanns det främst barriärer i form av parkerade bilar och hyrcyklar som skapade ett avbrott mellan stan och vattnet. Detta var extra påtagligt vid Kungstorget, där det syntes att det fanns en vilja att vistas vid kanalen men att platsen istället var fylld med bilar och cyklar.

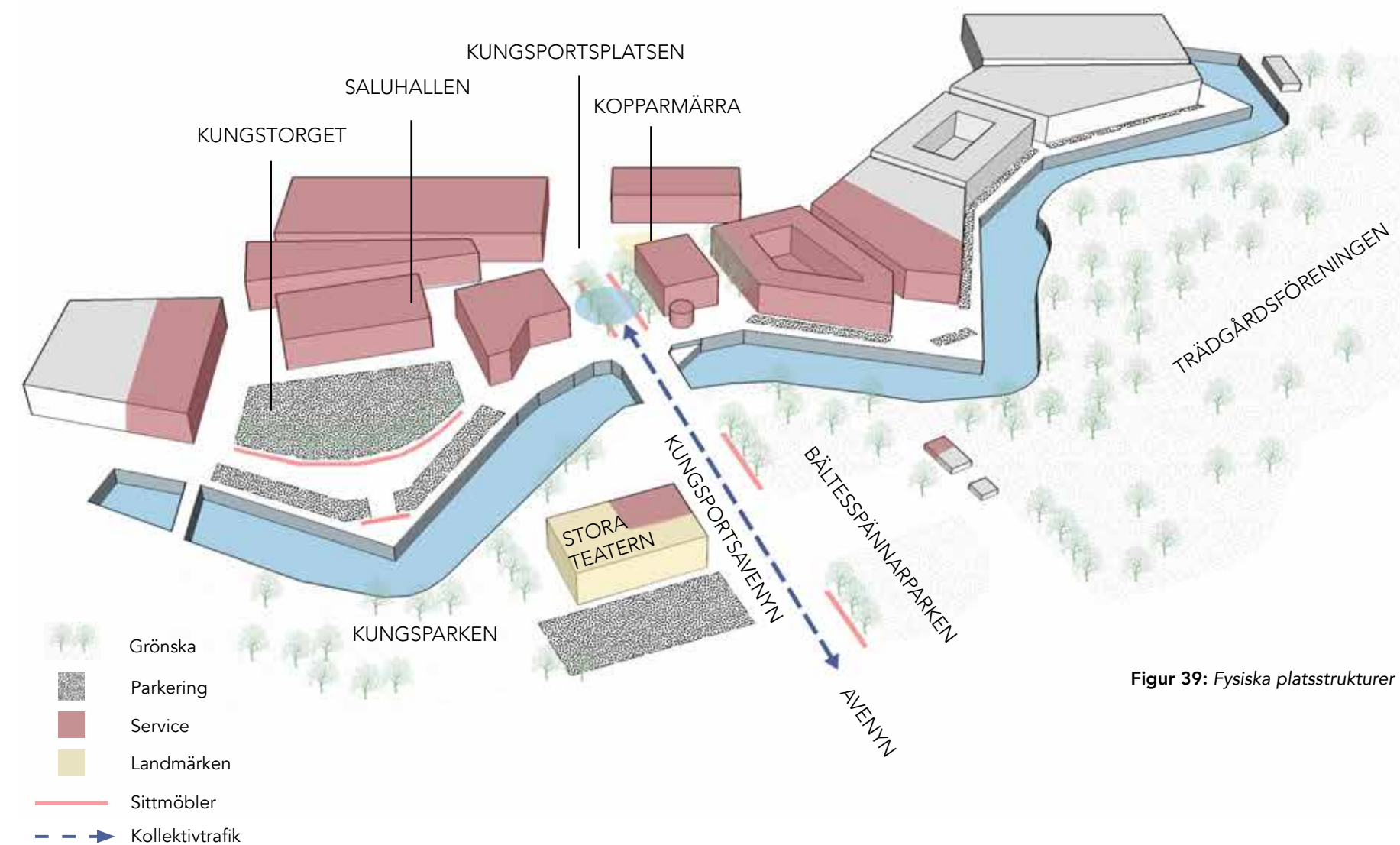
Trafik: Kollektivtrafiken är centrerad längs med Kungsportavenyn och består av både buss och spårvagnstrafik. Då kollektivtrafiken endast täcker en bropassage över kanalen, upplevs den inte som dominerande vid kanalområdet. Biltrafiken och dess parkeringsytor tar dock större plats utmed hela Vallgravens norra sida. Kungstorget har stora parkeringsytor och hyrcykelställ som är skrymmande. Utmed kanalens nordöstra del försvann trottoaren stundtals för att göra plats för biltrafiken. Enda sättet att ta sig fram till fots längs vattnet var då att gå intill husfasaderna.

Landmärke: Stora Teatern samt statyn "Koppamärta" ansågs vara landmärken på platsen. Dessa har en historisk anknytning till platsen och kan kännas igen på långt avstånd.

Sittplatser: De sittplatser som fanns utmed Vallgraven var främst i anslutning till buss och spårvagnshållplatserna vid Kungsportsplatsen. Resten av bänkarna var lokaliserade i och omkring Kungstorget. Många var utformade med ryggstöd och handtag vilket gjorde platsen mer tillgänglig för alla. I Vallgravens södra del, i Kungsträdgården samt Trädgårdsföreningen fann vi även några parkbänkar som angränsade till kanalen.

Grönska: Kanalens södra och sydöstra sida vetter mot stora grönområden som Kungsträdgården och Göteborgs Trädgårdsförening. Dessa hade växtlighet i form av gräsytor, buskage och träd. Kanalens nordvästra sida hade några få trädkronor som främst var placerade längs med Kungsportsavnenyn och kring Kungstorget.

Service: Omkring Kungstorget var serviceutbudet brett med kaféer, restauranger, en saluhall, offentlig toalett osv. Längs med de andra delarna av kanalen krävdes det att man gick en bit för att nå detta (t.ex. in till Trädgårdsföreningen)

Figur 39: Fysiska platsstrukturer Vallgraven

VALLGRAVEN

Sociala platsstrukturer

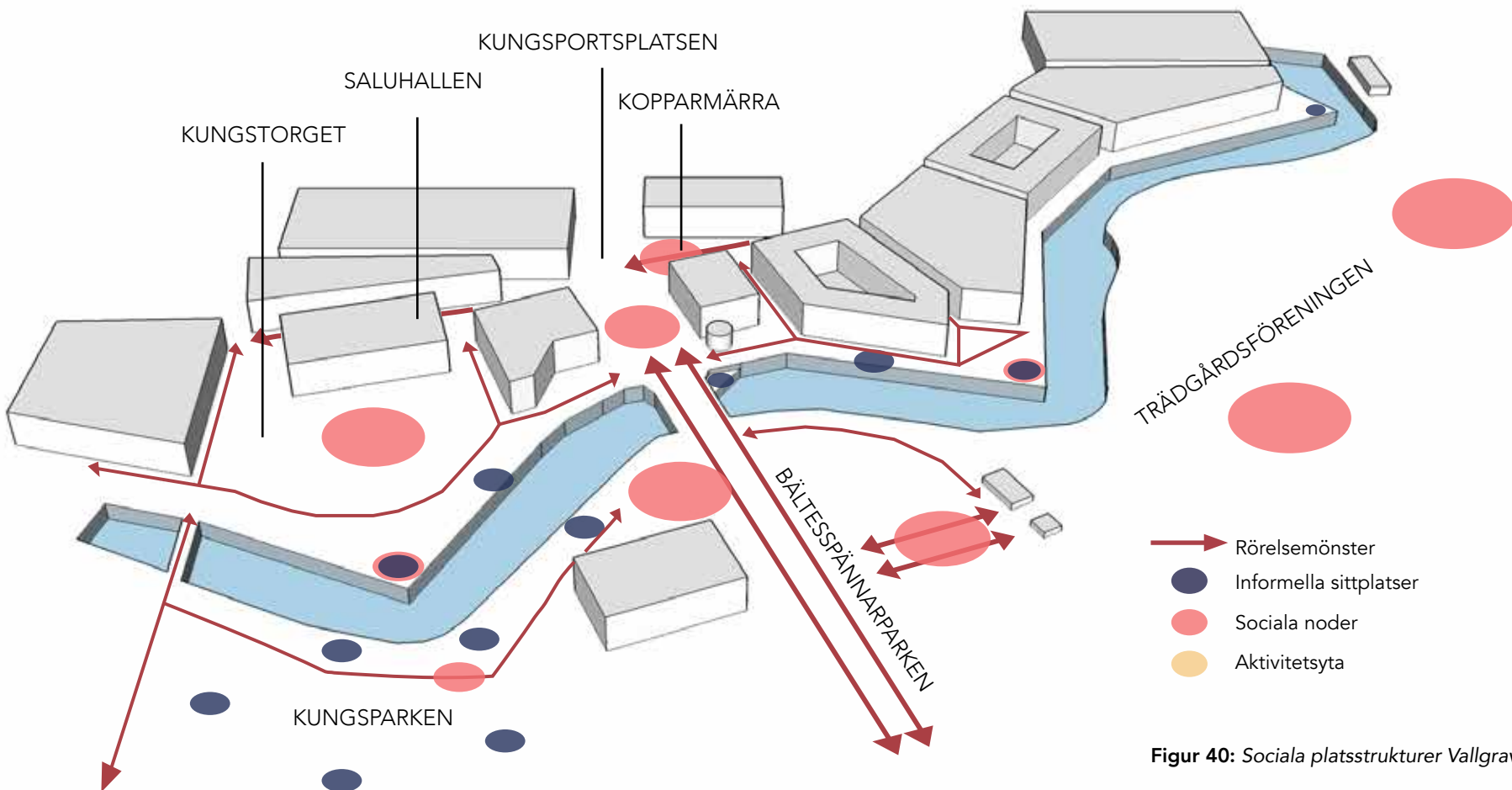
Rörelsemönster: Det flesta människorna rörde sig centrerat längs med Kungsportsavenyn och vid Kungsportsplatsen. Detta berodde troligtvis på att det är kring dessa platser som flera butiker och restauranger är lokaliserade, men också då kungsportsplatsen till stor del fungerar som en kollektivnod. Många rörde sig även kring Saluhallen och Kungstorget som har ett stort restaurangutbud och flera angränsande shoppinggator. Det är en stor demografisk variation på människorna som passerade eller vistades på platsen vilket kan beror på att området är en väldigt central del av staden och många använder platsen som både passage, knutpunkt och destination. Det största människoflödet vid kanalens södra sidan skedde längs med kanalkanten. Anledningen till detta var troligen att denna del bestod av större grönytor längs med vattnet.

Vallgravens norra sida dominerades av biltrafik närmast kanalen och människor tvingades därför att röra sig längre från vattnet och längs med husfasader. Österut efter Kungsportsbron märkte vi att de flesta

människor vek av och valde att gå in mot staden istället för att följa vattnet. I denna delen av kanalen upphörde de kommersiella verksamheter, vilket gör att det inte finns samma incitament att passera.

Informella sittmöjligheter: Förutom de stora gräsytorna längs med kanalens södra del, fanns det små trappavsatser på tre olika ställen längs med kanalen. Dessa utgör spetsarna i vallgravens stjärnmönster och var de enda platserna som möjliggjorde fysisk kontakt med vattnet på kanalens norra del. Vidare noterade vi att människor satte sig längs kanalkanterna trots de staket som skulle förhindra individer från att falla i.

Noder/magneter: Trädgårdsföreningen var en tydlig magnet som attraherade många barnfamiljer, pensionärer och turister till området kring kanalen. Även Kungsportsavenyn som är början på stadens mest känd gata "Avenyn" sågs som en tydligt magnet. Som det nämndes tidigare i analysen var även Kungsportsplatsen och Saluhallen, med dess angränsande restauranger och shoppingstråk, också en tydlig social magnet längs med kanalområdet.

Figur 40: Sociala platsstrukturer Vallgraven

VALLGRAVEN

Reflektioner vid fältstudien

Vi upplevde att denna delen av kanalen innehöll stora kontraster i olika avseenden. En stor del av kanalområdet uppfattades som rörig och hög-aktiv, för att nordöst om Kungsportsplatsen upplevas som det motsatta. En annan kontrast som vi observerade var angående dess utformning och innehåll. Vallgravens norra sidan var utformad med ett strikt uttryck och innehöll nästan enbart hårda miljöer till skillnad från dess södra sida som följde en mer organisk form och bestod främst av grönytor med tydlig parkkaraktär. Det märktes även på flera ställen att det fanns ett behov av mötesplatser närmare vattnet då många bröt fysiska rumsliga definitioner för att nå vattnet.

Figur 41: Trappor vid Vallgravens spetsar förbättrade vattenåtkomligheten.

Figur 42: Tydliga kontraster mellan Vallgravens olika sidor. Norra sidan hade striktare linjer med mycket hårdgjorda material. Södra sidan bestod främst av grönytor med organiskt formade promenadstråk längs vattnet.

Figur 43: Även om vattnet inte var fysiskt nåbart, valde människor att sitta vid kanalen.

Figur 44: Trots hinder som bilparkering och staket, valde människor att trotsa detta för en plats vid kanalen.

Figur 45: Platsbesöket visade tydligt att det fanns en stor efterfrågan av blåa sociala mötesplatser.

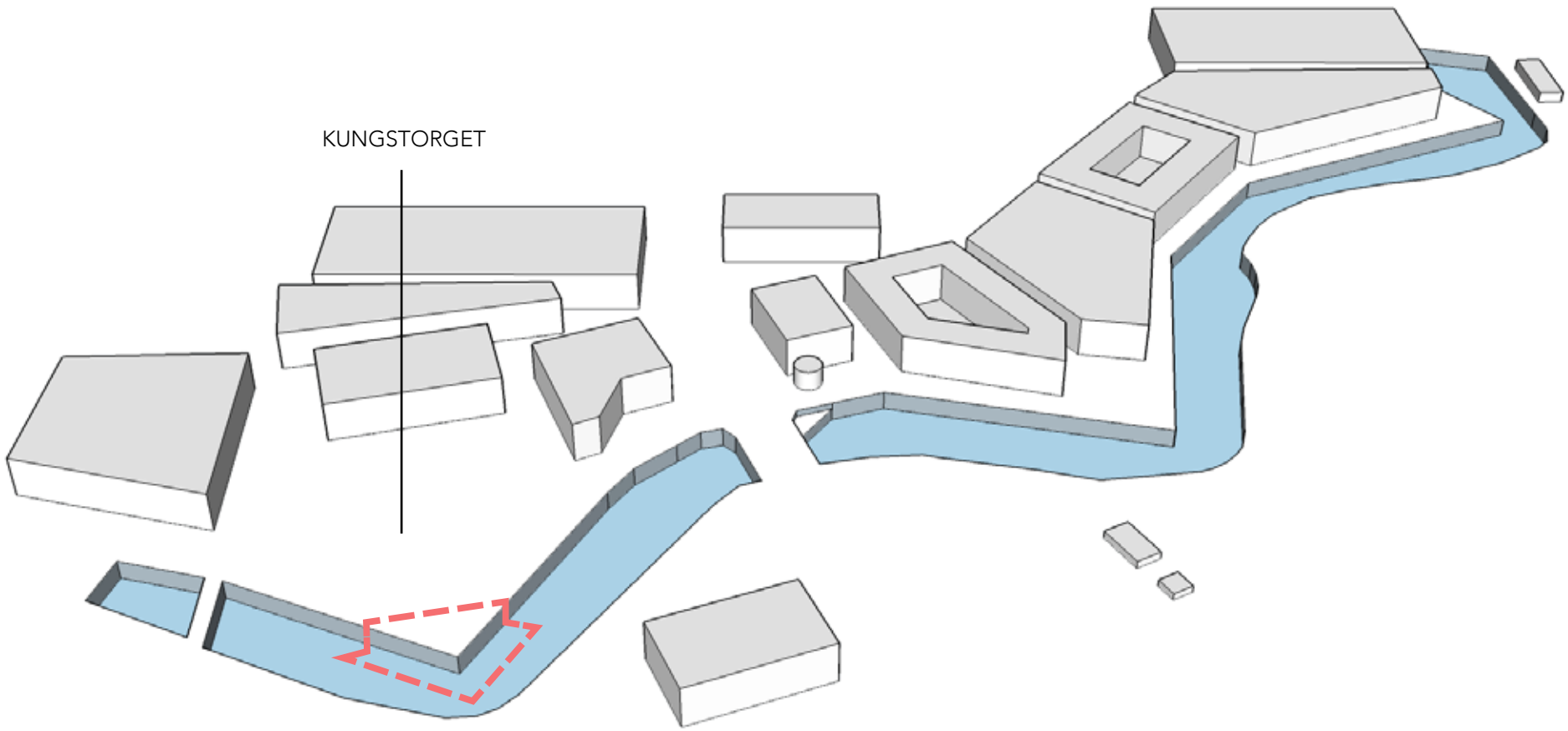
Figur 46: Vid en av Vallgravens spetsar i anslutning till Kungstorget samlades människor.

För att hitta en plats längs med kanalområdet som har bäst förutsättning att bli en attraktiv vattennära mötesplats, har arbetet sett till de beståndsdelar i checklistan som är baserade på en plats befintlig struktur och inte kan adderas via designen i efterhand. Detta inkluderar faktorer som lokalisering och platsens läge i förhållande till vatten, serviceinrättningar och sociala noder. Denna del av checklistan har tillsammans med platsanalysen använts för att hitta den yta som har den bästa potentialen för att utvecklas till en vattennära mötesplats.

VALLGRAVEN

Val av plats och beståndsdelar

Den markerade ytan (se figur 46) visar den plats som hade bäst förutsättningar att bli en ny vattennära mötesplats enligt checklistan och platsanalysen. Projektytan ligger i direkt anslutning till Kungstorget som är en central plats för handel och shopping i staden. Enligt fältstudien var denna plats redan en social hotspot där människor satt på kanten av kanalen, vilket är ett av grundkriterierna i arbetet mot att skapa attraktiva vattennära mötesplatser. Platsen hade dessutom en trappa mot kanalen som möjliggör utvecklandet av platsens vattenåtkomlighet.

Figur 47: Markeringen visar den valda platsen

NÖDVÄNDIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det nödvändigt att se till platsens;

Vattenkontakt
Platsen bör uppfylla minst en av beståndsdelarna (ju fler desto bättre);

- ☒ Fysisk
- ☒ Visuell
- ☒ Hörbar

Lokalisering
Projektet bör ha en central lokalisering i staden, vara lättillgänglig samt vara i anslutning till;

- ☒ Kollektivtrafik
- ☒ Knutpunkt
- ☒ Serviceinrättningar - mat

Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☒ Träd *

Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☒ Sittplatser *
- ☒ Informella sittplatser
- ☒ Toalett *
- ☒ Belysning

Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

- ☒ Rullbart markmaterial *
- ☒ Ramp och lutningar

LÄMPLIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det lämpliga att se till platsens;

Växtlighet
Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Buskar
- ☒ Perenner

Platsinredning
Projektet bör ha någon form av platsinredning. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☐ Väderskydd
- ☒ Konst

Tillgänglighet
Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

- ☒ Ledstänger
- ☒ Anpassade sittplatser

Vattnets åtkomlighet
Vid ett vattennära projekt är det lämpligt att planera in möjligheten att fysisk kunna nå vattnet.

Fysiskt nå vattnet

Planerad aktivitetsyta
Det är viktigt att planera in ett brett utbud av aktiviteter. Lämpliga sådana är;

- ☐ Lekplats
- ☒ Vattenlek
- ☐ Bad
- ☐ Träning/Sport

KOMMENTARER:

- ☒ Beståndsdelar som adderats till platsen visas med ett ljust kryss
- ☒ Befintliga beståndsdelar visas med ett svart kryss

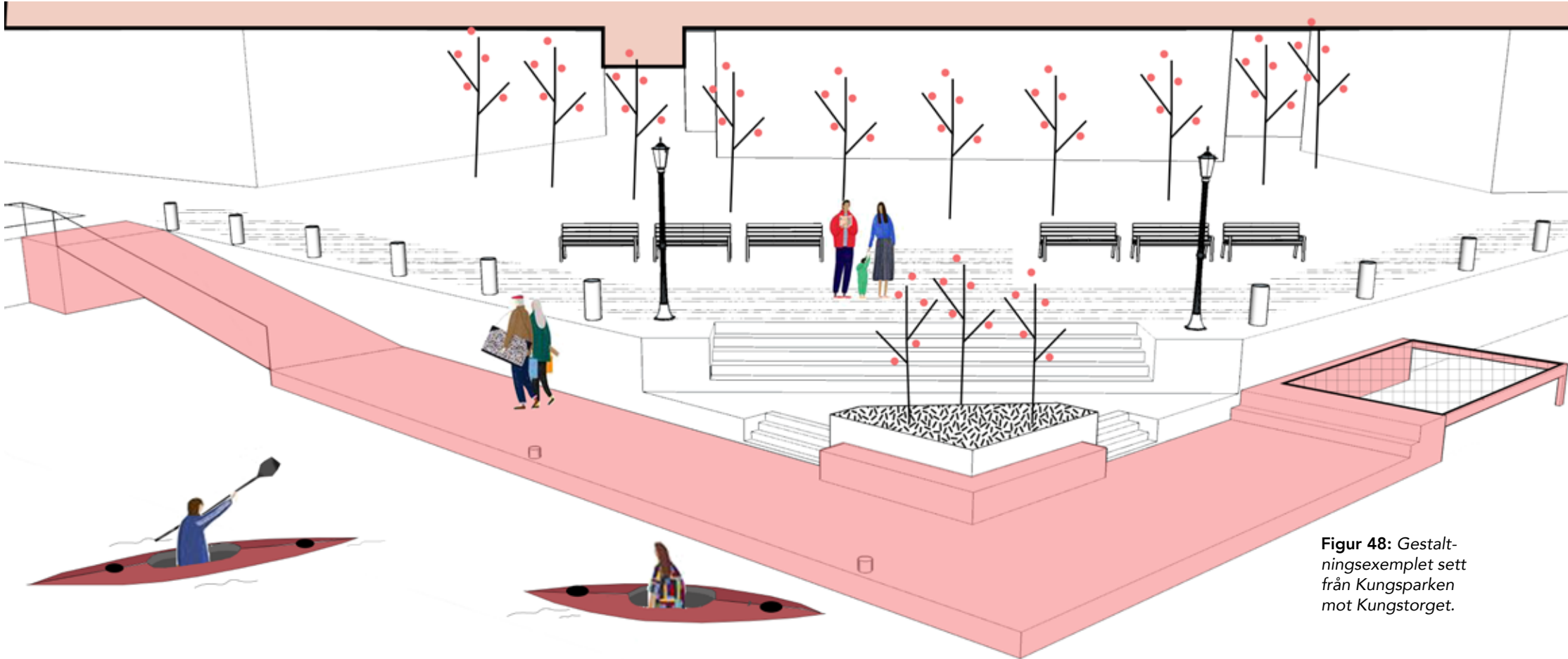
- * Platsen hade 0 träd. Formeln rekommenderas att platsen ska 3 st.
- * Platsen hade 12 sittplatser. Formeln rekommenderar att platsen ska ha 11 st.
- * Offentlig toalett fanns 30m bort på Kungstorget.

RÄKNA UT VAD SOM REKOMMENDERAS I ANTAL TRÄD OCH SITTPLATSER PÅ ERT PROJEKT!

Ditt projekts m² multiplicerat med **Formeln**
Formeln hittar ni under respektive projektstorlek!

TRÄD	SITTPLATSER
<div>0-2500 m²</div> <div>0,0022</div>	<div>0-2500 m²</div> <div>0,00774</div>
2500-5000 m²	2500-5000 m²
0,005284	0,0112
5000-10000 m²	5000-10000 m²
0,005336	0,00478
10000-20000 m²	10000-20000 m²
0,01278	0,00368
20000 -50 000 m²	20000 -50 000 m²
0,0034	0,0038
50000-150000 m²	50000-150000 m²
0,0113	0,0013
>150 000 m²	>150 000 m²
0,00079	0,000222

PSST! Se nästa sida för
gestaltningsexempel!

Figur 48: Gestaltningsexemplet sett från Kungsparken mot Kungstorget.

VALLGRAVEN

Gestaltningsexempel

I detta gestaltningsexempel förlängs det redan populära sociala rummet längs med en av vallgravens stjärnspetsar. Vattenkontakten förbättras genom en flytbrygga som gör det möjligt att sitta på kanten och doppa fötterna i kanalen. För att förbättra vattenkontakten ytterligare har det planerats in en platsbyggd hammock som gör det möjligt att vila över de skvalpande vågorna. Här kan man ligga i timmar och njuta av utsikten över kanalen och den livfulla och gröna Kungsparken. På

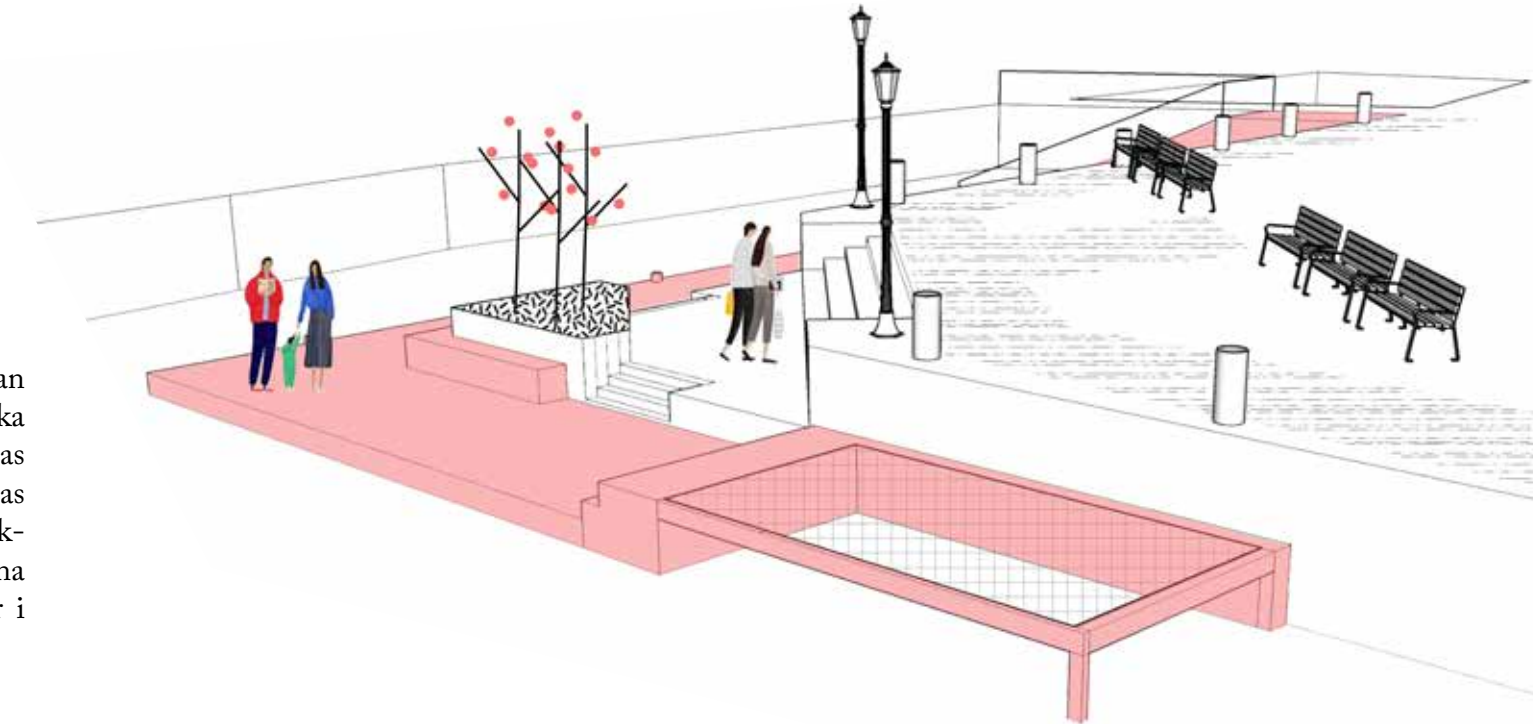
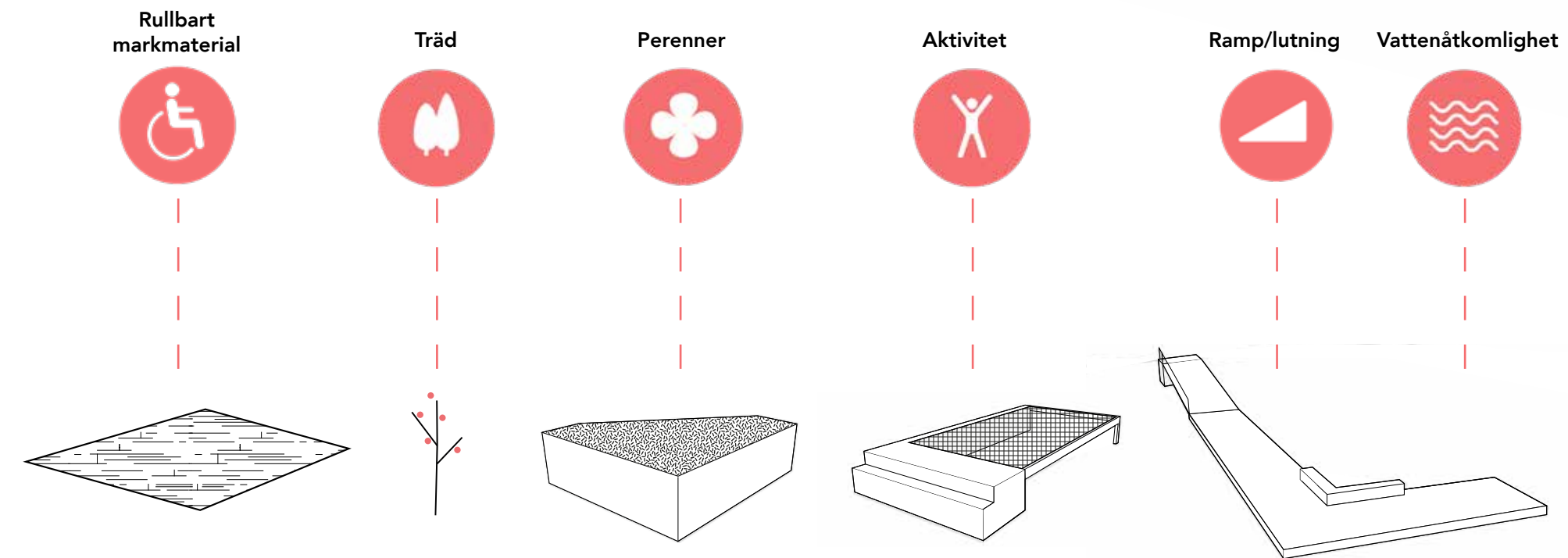
bryggan finns även möjligheter för att förtöja en kanot om man valt att utforska kanalsystemet via vattnet och önskar ett avbrott.

En ramp som leder ner mot flytbryggan, gör det möjligt för en bredare publik att nyttja platsen och njuta av närkontakten med vattnet. Förutom rampen, löper en remsa av marksten längs med kanalen som är behagligare att rulla över än den ojämna gatstenen som finns där idag.

Ett stort planteringskärl med perenner och träd ger grönska åt platsen, vilken den saknade tidigare. Rummet blir mer inbjudande och skvallrar om att det finns mer att upptäcka än ögat möter från Kungstorget.

Adderade beståndsdelar

Efter en genomgång av checklistan kan man med enkla medel se vilka beståndsdelar som behövde adderas på platsen för att den ska uppfattas som attraktivt enligt vår undersökning. Dessa redovisas i symbolerna bredvid och vad de representerar i gestaltningsexemplet.

Figur 49: Illustrationer som beskriver hur beståndsdelarna har tagit form.

STORA HAMNKANALEN

Fysiska platsstrukturer

Barriärer: Områdets främsta barriär var den dominerade kollektivtrafiken på platsen. Den försvårade dels den fria rörelsen i området men också åtkomligheten till vattnet då denna omslöt kanalens kanter. Hamnkanalen var jämfört med Vallgraven och Rosenlundskanalen störst i skala, vilket innebar att dess kanalväggar var mycket högre. Denna barriär påverkade vattenkontakten och vattnets åtkomlighet.

Trafik: Ytorna kring kanalen är starkt dominerad av kollektivtrafik, då båda ändarna på kanalen utgörs av två stora kollektivtrafknoder. Brunnsparken i väst som förbinder både buss och spårvagnstrafik samt Stenpiren i öst, ett nybyggt resecentrum med både spårvagn buss, och färjor.

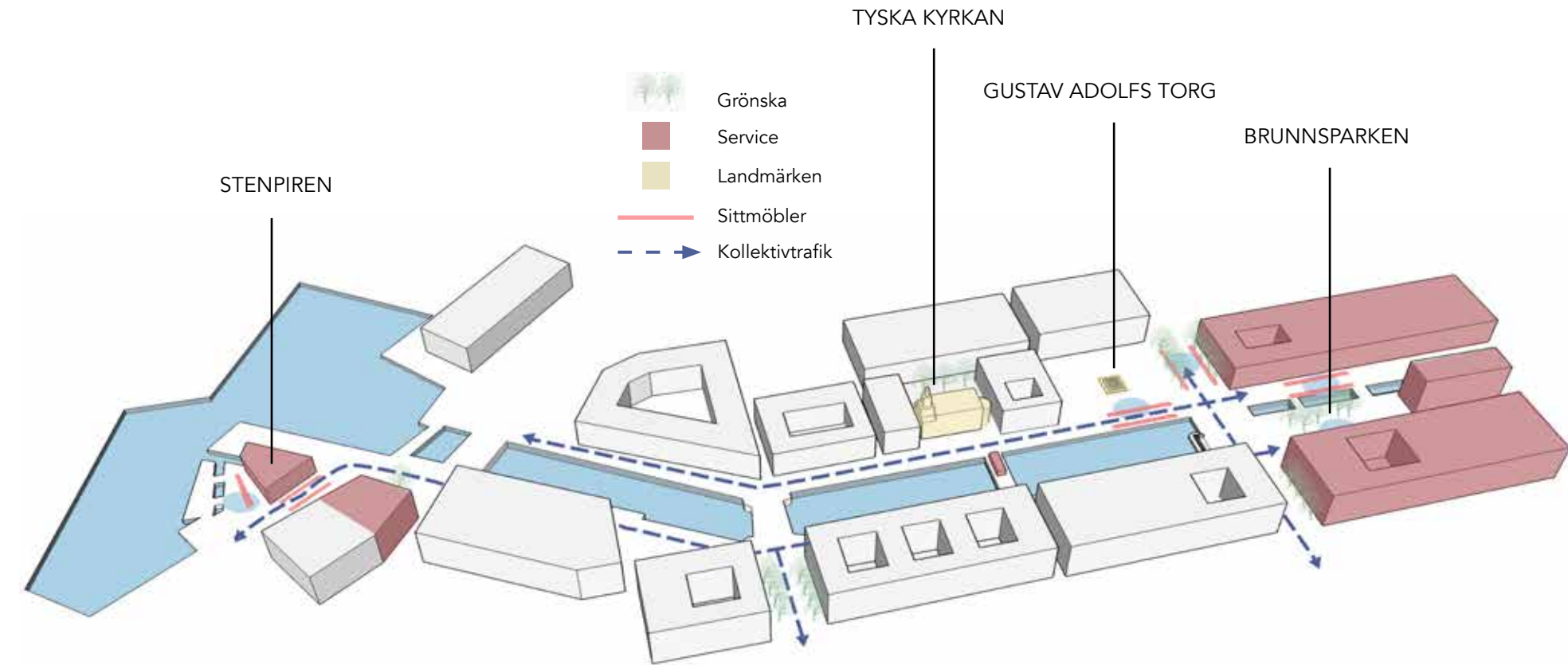
Kanalens långsidor i norr och söder fungerade som transportsträckor för kollektivtrafiken och användes flitigt. Södra hamngatan hade både buss och spårvagnstrafik vilket genererade ett högre tryck då trafiken passerade med tätare mellanrum jämfört med norra hamngatan som endast användes av några få busslinjer.

Landmärke: Tyska kyrkan samt statyn på Gustav Adolfs torg var de två landmärken som utmärkte sig i stadslandskapet. De kunde tydligt kännas igen från långt avstånd och är kända platser i Göteborgs stadsbild.

Sittplatser: De få sittmöjligheter som fanns på platsen var kopplade till en buss eller spårvagnshållplats. Utöver dessa fanns inga bänkar eller sittmöbler längs med kanalområdet, vilket kan ses som stor brist i planeringen av ytan.

Grönska: Kanalområdet erbjöd inga grönområden, men hade några alleträd placerad längs med de mest aktiva gatorna. Den största ytan som bidrog med växtlighet på platsen var de träd som var planterade i Brunnsparken. Dessa låg dock inte i nära anslutning till vattnet och kunde därför bara avnjutas på avstånd.

Serviceplats: Serviceinrättningarna var främst lokaliserade kring Brunnsparken och Stenpiren, med undantaget av ett mindre café som låg på en av broarna som binder ihop Södra och Norra hamngatan.

Figur 50: Fysiska platsstrukturer Stora Hamnkanalen

STORA HAMNKANALEN

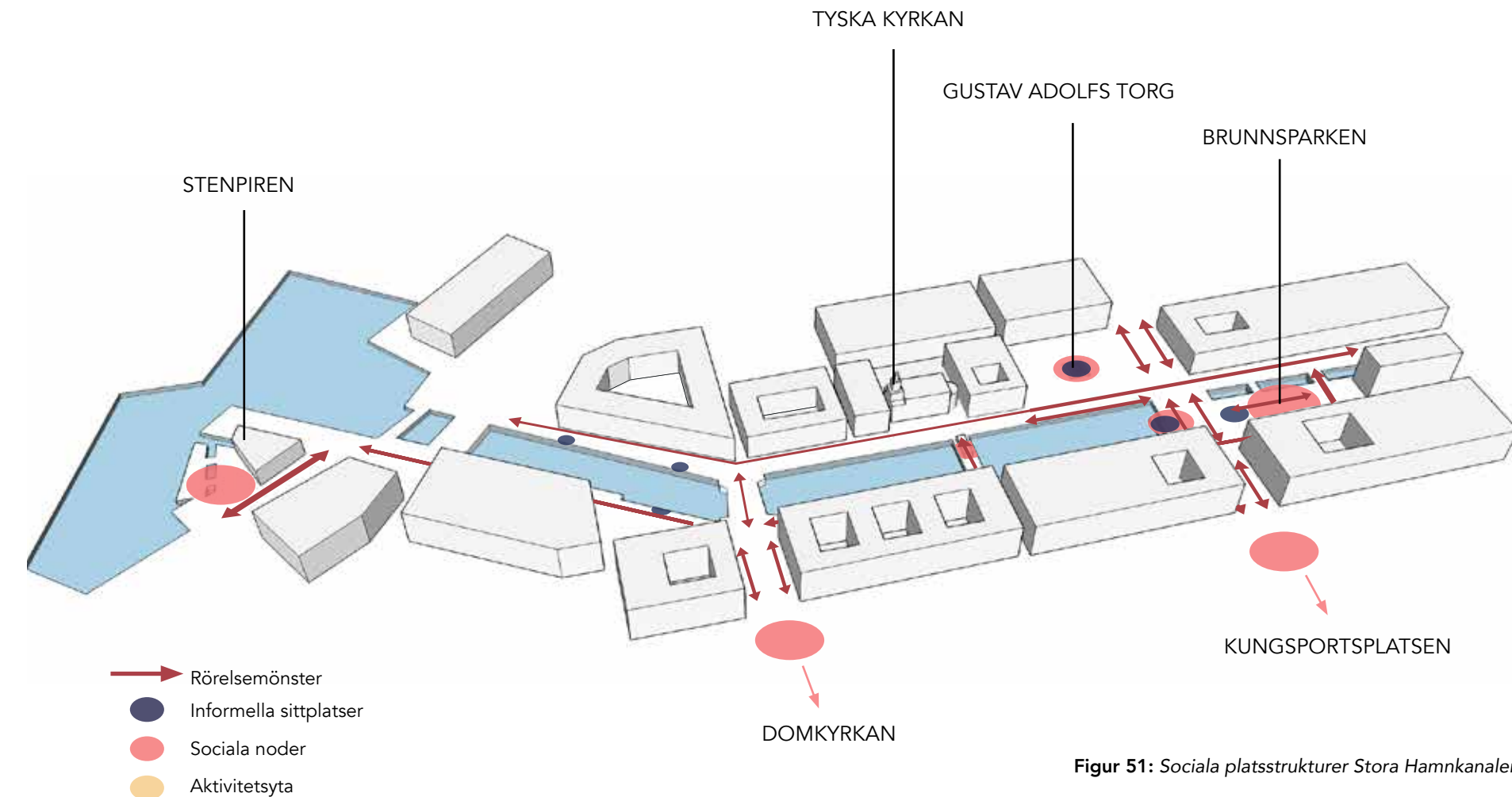
Sociala strukturer

Rörelsemönster: Hamnkanalen är omgiven av två kollektivtrafiknoder, Stenpiren i väst och Brunnsparken i öst. Naturligt skedde den största mänskliga aktiviteten mellan dessa och i deras omgivning. Brunnsparken omges också av ett flertal restauranger samt fungerade som en passage mellan två av stadens största centrala shoppinggallerior; Nordstan och Arkaden. Kanalens långsidor dominerades främst av kollektivtrafik vilket gjorde att människor inte valde att röra sig längs vattnet, där trottoarerna var smala eller saknades, utan gick hellre utmed husfasaderna.

Informella sittmöjligheter: De informella sittmöjligheter som platsen erbjöd var trappor vid kanalkanterna som ledde ner mot vattenytan. Dessa var placerade på några få ställen längs med kanalen, men den största och mest populära var "Lejontrappan". Denna hade en

bred trappavsats som vette mot brunnsparken och ledde ner till en plata i nivå med vattnet. Många valde även att sitta vid den fontän som var placerad i Brunnsparken.

Noder/magneter: Analysen visade att människor gärna samlades kring kollektivtrafiknoderna, troligen då dessa även omgavs av flera serviceutbud. Gustav Adolfs torg som kanalen angränsade till var också en social punkt då den ofta fungerade som en yta för sociala sammanhang och marknader. Den yta som användes mest i anknytning till vattnet var "Lejontrappan", vilket var kanalens enda plats som tillgängliggjorde vattnet men också var den enda ytan där folk uppehöll sig utan att vänta på kollektivtrafik. Det fanns två broar som korsar kanalen och binder ihop Norra Hamngatan med Södra Hamngatan. Den ena bro som kallas "Tyska bron" då den ligger i anslutning till Tyska kyrkan hade en mindre restaurang med uteservering, vilket lockade människor till platsen.

Figur 51: Sociala platsstrukturer Stora Hamnkanalen

STORA HAMNKANALEN

Reflektioner vid fältstudien

Vi upplevde att området kring hamnkanalen inte hade anpassats efter den mänskliga skalan. Området kring kanalen hade inga tydliga avgränsningar mellan trafik och människoflöden, vilket medförde att vi rörde oss stressat och osäkert. Vi upplevde att man alltid var på helspänn för att undvika risken att bli påkörd av den dominerade kollektivtrafiken då det inte fanns några tydliga övergångsställen vid vägkorsningar för fotgängare.

Den enda platsen som erbjöd vila och möjligheter till sociala möten var lejontrappan. Denna informella sittyta var fylld med människor som ville stanna upp och umgås eller äta något de köpt med sig. Platsen erbjöd en vacker siktlinje över vattenytan mot hamninloppet och bidrog till ett lugn på den annars högaktiva ytan.

Figur 52: Panoramabild över kanalen sett från Södra Hamngatan.

Figur 53: Lejontrappan var den enda befintliga plats som erbjöd besökaren en närmare vattenkontakt.

Figur 54: Caféverksamhet på Tyska Bron som kopplar ihop Norra- och Södra Hamngatan.

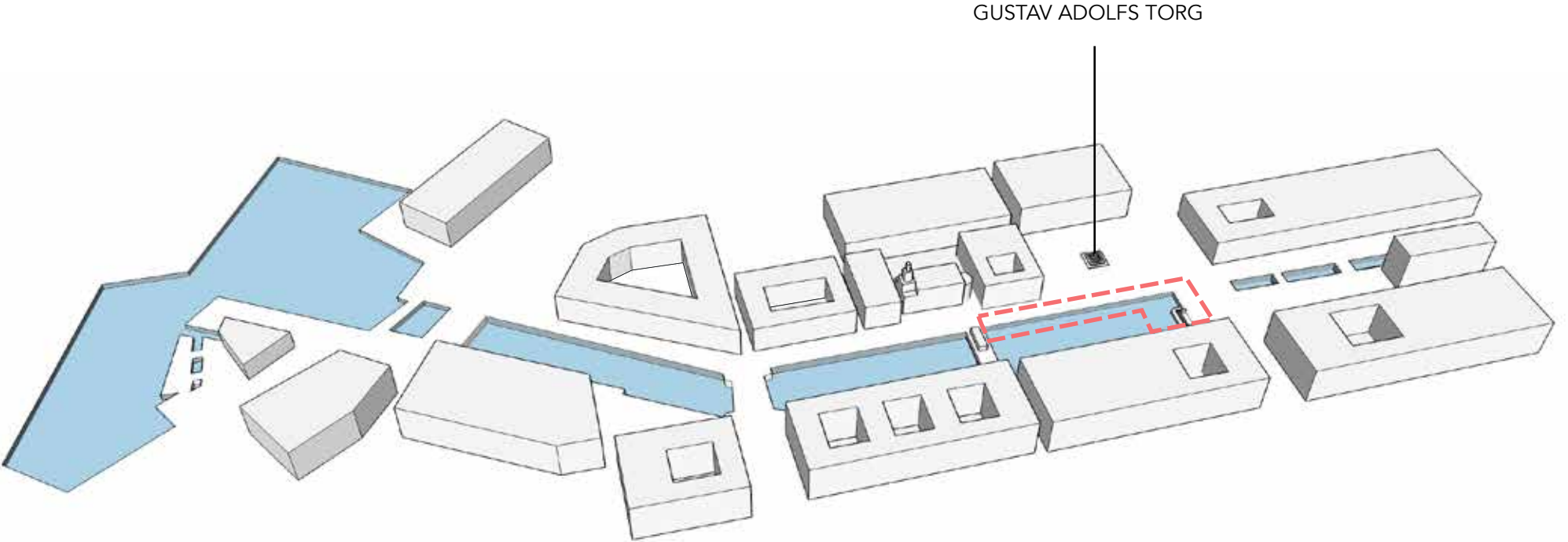
Figur 55: Trottoarerna längs med kanalen var smala och bröts upp av belysningsstolpar.

För att hitta en plats längs med kanalområdet som har bäst förutsättning att bli en attraktiv vattennära mötesplats, har arbetet sett till de beståndsdelar i checklistan som är baserade på en plats befintlig struktur och inte kan adderas via designen i efterhand. Detta inkluderar faktorer som lokalisering och platsens läge i förhållande till vatten, serviceinrättningar och social noder. Denna del av checklistan har tillsammans med platsanalysen använts för att hitta den yta som har den bästa potentialen för att utvecklas till en vattennära mötesplats.

STORA HAMNKANALEN

Val av plats och beståndsdelar

Den markerade ytan (se figur 56) visar den plats som hade bäst förutsättningar att bli en ny vattennära mötesplats enligt checklistan och platsanalysen. Projektytan ligger i anslutning till den gata som har minst trafikbelastning i området (norra hamngatan) samt ligger i anknytning till en livfull torgyta och knutpunkt. Detta gör platsen mer lättillgänglig och intuitiv att bruka. Ytan har även närhet till Brunnsparken (45 m) som tillhandahåller flera serviceinrättningar och stora människoflöden.

Figur 56: Markeringen visar den valda platsen

NÖDVÄNDIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det nödvändigt att se till platsens;

Vattenkontakt

Platsen bör uppfylla minst en av beståndsdelarna (ju fler desto bättre);

Fysisk

Visuell

Hörbar

Lokalisering

Projektet bör ha en central lokalisering i staden, vara lättillgänglig samt vara i anslutning till;

Kollektivtrafik

Knutpunkt

Serviceinrättningar - mat

Växtlighet

Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

Träd *

Platsinredning

Projektet bör ha någon form av platsinredning. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

Sittplatser *

Informella sittplatser

Toalett *

Belysning

Tillgänglighet

Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De nödvändiga beståndsdelarna är följande;

Rullbart markmaterial *

Ramp och lutningar

LÄMPLIGA BESTÅNDSDELAR FÖR ETT LYCKAT VATTENNÄRA PROJEKT

För att projektet ska ha så goda förutsättningar som möjligt att bli en attraktiv vattennära mötesplats är det nödvändigt att se till platsens;

Växtlighet

Det bör finnas/planeras in vegetation, alternativt finnas i nära anslutning till projektet. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

Buskar

Perenner *

Platsinredning

Projektet bör ha någon form av platsinredning. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

Väderskydd

Konst

Tillgänglighet

Tillgängligheten på projektet avser hur användbar projektet är för alla samhällsgrupper. De lämpliga beståndsdelarna är följande;

Ledstänger

Anpassade sittplatser

Vattnets åtkomlighet

Vid ett vattennära projekt är det lämpligt att planera in möjligheten att fysisk kunna nå vattnet.

Fysiskt nå vattnet

Planerad aktivitetsyta

Det är viktigt att planera in ett brett utbud av aktiviteter. Lämpliga sådana är;

Lekplats

Bad

Vattenlek

Träning/Sport

KOMMENTARER:

Beståndsdelar som adderats till platsen visas med ett ljus kryss

Befintliga beståndsdelar visas med ett svart kryss

* Platsen hade 0 träd. Formeln rekommenderas att platsen ska 5 st.

* Platsen hade 12 sittplatser. Formeln rekommenderar att platsen ska ha 16 st.

* Offentlig toalett fanns 40m bort i Brunnsparken.

RÄKNA UT VAD SOM REKOMMENDERAS I ANTAL TRÄD OCH SITTPLATSER PÅ ERT PROJEKT!

Ditt projekts m² multiplicerat med **Formeln**
Formeln hittar ni under respektive projektstorlek!

TRÄD

0-2500 m²
0,0022

2500-5000 m²
0,005284

5000-10000 m²
0,005336

10000-20000 m²
0,01278

20000 -50 000 m²
0,0034

50000-150000 m²
0,0113

>150 000 m²
0,00079

SITTPLATSER

0-2500 m²
0,00774

2500-5000 m²
0,0112

5000-10000 m²
0,00478

10000-20000 m²
0,00368

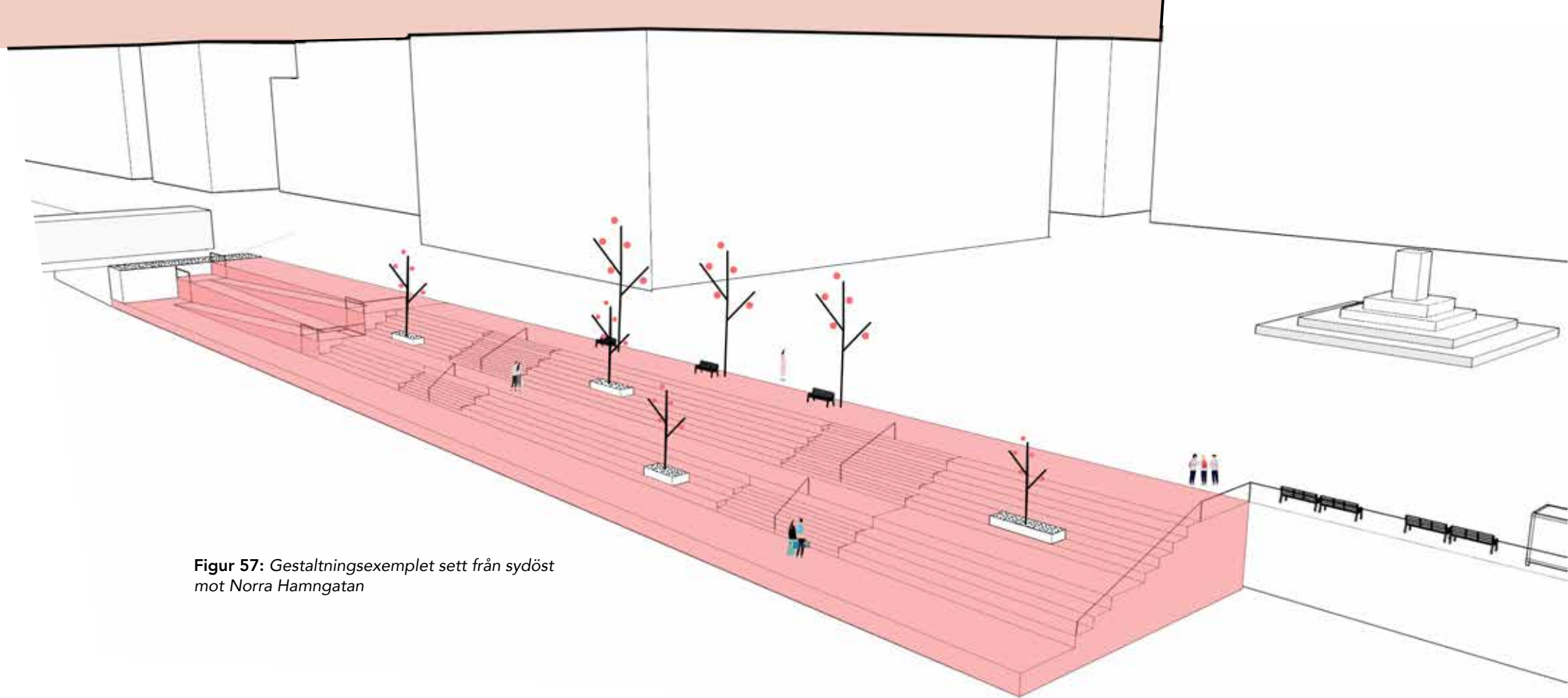
20000 -50 000 m²
0,0038

50000-150000 m²
0,0013

>150 000 m²
0,000222

PSST! Se nästa sida för
gestaltningsexempel!

Figur 57: Gestaltningsexemplet sett från sydöst mot Norra Hamngatan

STORA HAMNKALEN

Gestaltningsexempel

I detta gestaltningsexempel har vi skapat en åtkomlighet till vattnet med hjälp av bred trappkonstruktion i trä. Denna består till stor del av trappsteg i större dimensioner vilket gör att de även fungerar som informella sittplatser. En ramp som leder ner till trädäcket gör det möjligt för en bredare publik att nyttja platsen och njuta av närkontakten med vattnet. Träd planeras in i trappkonstruktionen samt i rader vid toppen av trappan. Dessa skapar dimensioner och inramning på ytan och erbjuder skuggiga sittplatser under soliga och varma sommardagar.

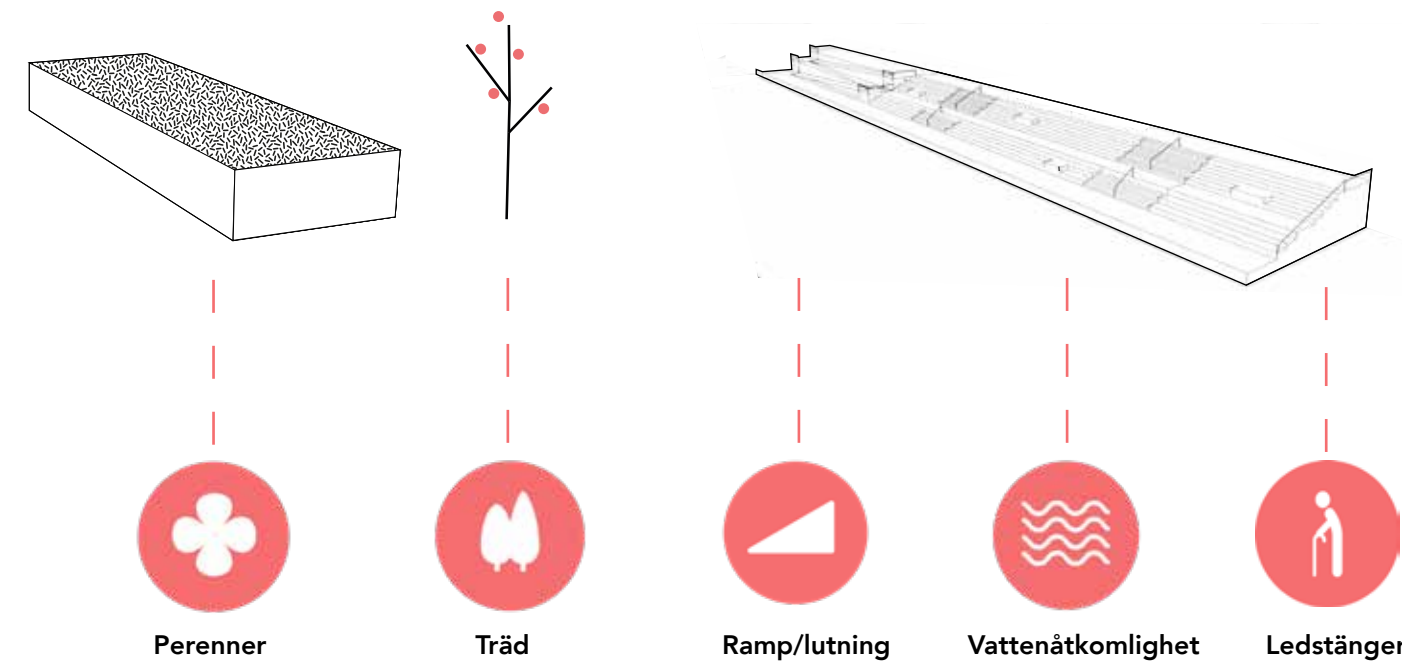
gar. Platån närmast vattnet går att nå med hjälp av trappor med ledstänger, vilket gör åtkomligheten till vattnet mer tillgängligt.

Vid ytan på toppen av konstruktionen planeras det in i sittplatser med arm och ryggstöd vilket möjliggörs användningen av ytan för en bredare publik, samt erbjuder en fin utsikt över kanalen.

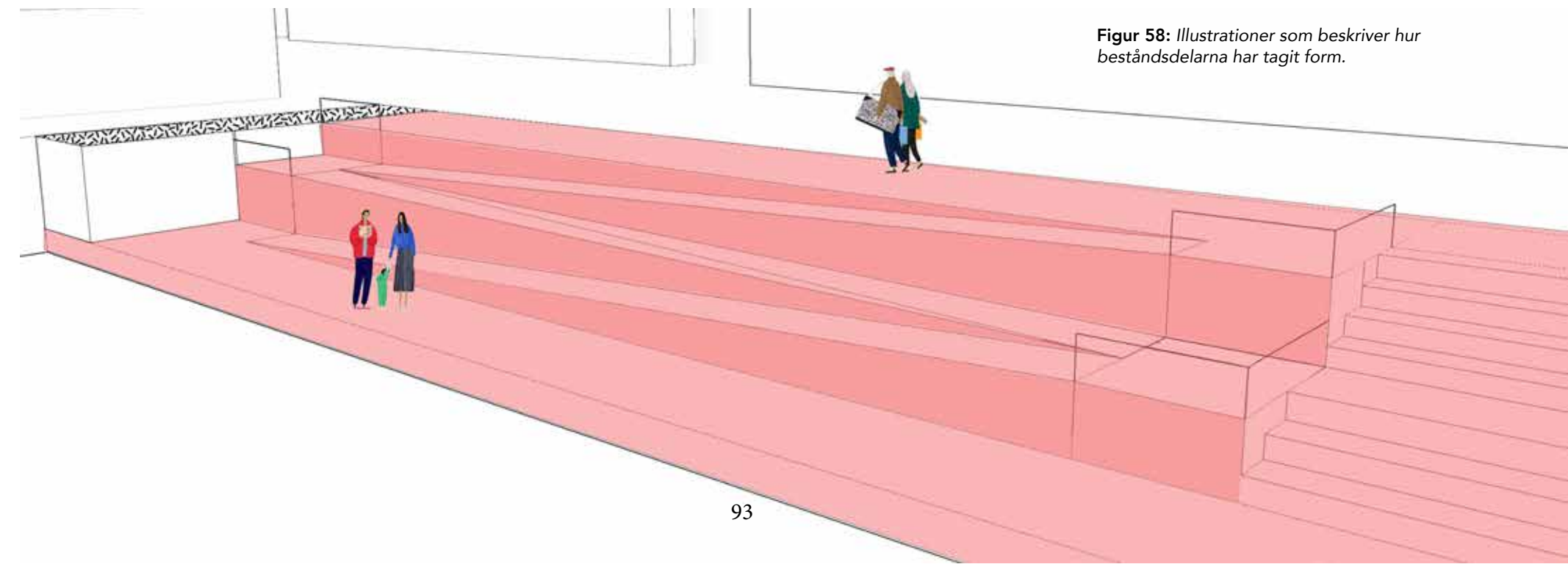
I den nordvästra delen tas nivåskillnaden upp av en större planteringsyta. Här kan det förslagsvis planteras in perenner som väller över kanten, eller större träd och buskar då storleken på ytan tillåter detta.

Adderade beståndsdelar

Efter en genomgång av checklistan kan man med enkla medel se vilka beståndsdelar som behövde adderas på platsen för att den ska uppfattas som attraktivt enligt vår undersökning. Dessa redovisas i symbolerna bredvid och vad de representerar i gestaltningsexemplet.

Figur 58: Illustrationer som beskriver hur beståndsdelarna har tagit form.

DEL FEM

DISKUSSION & ANALYS

I denna del redovisas en summering av uppsatsens resultat följt av ett analys- och diskussionsavsnitt rörande valda metoder och tillvägagångssätt.

DISKUSSION & ANALYS

Vid genomgången av teorin på ämnet kunde det konstateras att forskningen är enig i att det finns en korrelation mellan vattenmiljöer och positiva hälsoeffekter. Vidare konstaterades det även att sociala mötesplatser i staden är en av grundförutsättningarna för en god folkhälsa. Vattennära mötesplatser bör därför betraktas som värdefulla platser med stora utvecklingsmöjligheter i staden. Varför gapar då kilometerlånga kanalsystem i tex. Göteborg tomma på umgängesytor? Genom att studera teori och inventera verkliga exempel hoppades vi få svar på hur vi kan belysa och konkretisera något som vi upplever är något dold i teorin. Förhoppningen var att skapa ett verktyg som yrkesverksamma kan använda som en kompletterande checklista i designprocessen för att få en fingervisning i vad en välutformad vattennära social mötesplats bör innehålla. Hur gick då detta? Frågan om dessa teorier ens bör eller går att konkretisera i objektsform och diskussioner om brister och styrkor i vår metod och tillvägagångssätt analyseras vidare i detta kapitel.

SLUTSATS OCH ANALYS

I denna uppsats har vi strävat efter att försöka besvara tre frågeställningar.

Vilken potential har blåa mötesplatser i stadsmiljön och varför är de viktiga?

Teorin visar att det finns en potential i vattennära stadsmiljöer av främst tre anledningar; miljöns attraktivitet, dess påverkan på människan samt att platserna helt enkelt ofta är outnyttjade i centrala lägen. Uppsatsen visar att vatten har ett flertal positiva effekter på människan och att de just därför betraktas som eftertraktade miljöer. Med bakgrund i den fortskridande förtätningen beskrivs dessa som mer värdefulla än någonsin. Flera studier visade bland annat att vatten bidrog till en bättre mental hälsa, verkade lugnande och påverkade människans

sociala beteende i offentliga miljöer (Holland et al., 2007; Marcus & Francis 1998; Gehl, 2010; Shaftoe 2008; Carmona, 2010; Stigsdotter & Grahn, 2002; Nichols JW, 2014; Ulrich et al. 1981; Wheeler, W, et al. 2012; Feinstein, J, et al, 2018; Braun, R, 2017 & Born, J et al. 2013).

Kan man med hjälp av det framtaga verktyget skapa attraktiva vattennära mötesplatser?

Ja och Nej. I händerna på en yrkesverksam landskapsarkitekt som besitter ytterligare kompletterande kunskaper kan denna fungera som en påminnelse och fingervisning i vad en attraktiv vattennära mötesplats bör innehålla för nödvändiga komponenter för att skapa så goda förutsättningar som möjligt.

Vid implementeringen och demonstrationer av verktyget i del fyra fungerade den väl, och platserna kompletterades och tillgängliggjordes. Huruvida platsen är attraktiv och populär, kan endast en realisering utdöma. Med bakgrund i att vi utrett de mest välrenommerade teorierna i ämnet och inventerat några av världens mest kända och prisade vattennära projekt, anser vi att ett inkluderande av denna checklista i designprocessen har fler bidragande positiva fördelar än negativa. Vad gäller dess legitimitet och hur vi arbetade oss fram till checklistan, diskuteras detta längre ner.

Hur implementerar man verktyget i praktiken?

Verktyget, utformat som en checklista, demonstrerade i del fyra genom tre olika designexempel längs med Göteborgs innerstads kanalsystem. På plats genomfördes först en platsanalys för att förstå deras förutsättningar och hur de förhåller sig till rekommendationerna i checklistan. Det som inte fanns på platsen adderades och bockades då av på checklistan. Vidare kalkylerades det rekommenderade antalet träd och bänkar med hjälp av checklistan, där en angiven formeln finns tillgänglig som framtagits under förstudien. Med en ungefärlig fingervisning i vad platserna rekommenderas innehålla, kunde detta implementeras

i en miljö som blivit noggrant undersökt och analyserad på förhand.

METODDISKUSSION

Litteraturstudie

I litteraturstudien studerades flera perspektiv rörande det offentliga rummet, människans relation till vatten samt dess roll i urbana miljöer.

De författare och vars verk som har använts i denna studie är främst verksamma stadsplanerare, landskapsarkitekter eller forskare inom sitt ämne. I synnerhet nämns forskning av Gehl, Grahn och Stigsdotter, Ulrich, Holland, Clark, Katz, och Peace. Vidare har studier med forskare inom socialpsykologi och marinbiologi studerats med författare såsom Wallace J. Nichols (forskare och doktor inom marinbiologi) och Matthew White (forskare inom socialpsykologi). Detta för att få ett så heltäckande underlag som möjligt rörande vattnets påverkan på människan.

Flera av dessa forskare har under vår utbildning på landskapsarkitektprogrammet på SLU Alnarp använts som referenslitteratur och har ansetts vara respekterade experter inom sina respektive fält. Utöver de forskare vi känt till sedan tidigare, har vi stundtals genom dessa publikationer även funnit nya författare och källor med intressanta slutsatser. Vidare har vi använt oss av Google scholar, SLU:s sökmotor Primo och Science Direct för att försäkra oss om att de mest välrenommerade teorierna på ämnet inkluderades och utvärderades.

Inventering

Vid valet av vilka vattennära projekt som skulle inkluderas i inventeringen krävdes det en utsortering med särskilda kriterier för att begränsa antalet projekt på grund av den limiterade tidsramen. Målet var att inkludera projekt som representerade så många världsdelar som möjligt och som mötte kriterierna att de dels är belägna i en stad men även att de på något sätt är kvalitetsmärkta. Projekten skulle vara välrenommerade med priser kopplade till landskaps- eller stadsplanering.

Att avgöra om ett projekt är lyckat och välplanerat med hjälp av sådana utmärkelser kan dock problematiseras. Betyder ett stadsplaneringspris att platsen är uppskattad av medborgarna och fungerande i stadsbilden eller är endast designen omtyckt och prisad? I arbetet ansågs dock detta vara ett sätt att begränsa antalet inkluderade projekt med en parameter som kunde göra urvalet mer opartiskt jämfört med att vi endast skulle välja ut några själva. Vid en större studie hade varje utdelat pris också kunnat granskats mer ingående för att förstå vad grunderna och motiveringarna varit.

Vidare hade en större inventering av vattennära projekt runt om i världen inte krävt en avgränsning med parametern “vunna priser” eller “utmärkelser” (som också främst delas ut i välutvecklade länder). Detta hade gett undersökningen en större diversitet och troligtvis ett resultat som ger en korrektare representation av hur alla världens vattennära projekt ser ut. När urvalet i inventeringen begränsas till prisbelönta projekt med liknande vision och uttryck finns risken att checklistan bidrar till en likriktning i designarbetet och framtidens landskapsarkitektur.

I denna undersökning har inventeringsmetoden haft ett objekts-fokus där fysisk inredning på platsen har räknats och sammanställts. Denna metod valdes eftersom det gav oss objektiv fakta om hur platser var utformade via Google maps och krävde inga platsbesök. Att inventera rumsligheter och karaktärer på platserna ansågs vara en för svår uppgift att lösa på distans med Google maps som verktyg. Inventeringen och checklistan är tänkt att kompletteras med en egen utförd analys av förutsättningarna på platsen där aspekter som rumsligheter och karaktärer vägs in. Exempel på sådana metoder är Patrik Grahns 8 karaktärer som visar på människans behov av olika upplevelsekaraktärer. Karaktärerna är: rofylldhet, vildhet, artrikedom, rymd, vidd & allmänning, refug, samvaro & möte och kultur (Stigsdotter & Grahn 2002). Hur har objektfokusets påverkat vårt resultat, d.v.s. checklistan? Är rumsligheter och upplevelsekaraktärer aspekter som är viktiga att inkludera i checklistan? Detta är svårt att svara på, men vi tror att

det kan addera ett lager av värdefull information som kan underlätta gestaltningen. Dock uppstår det problem när dessa mjuka värden ska konkretiseras och adderas i checklista-format. Genom att bara fokusera på objekt kunde vi enkelt hitta statistik och mönster som var mätbara, svart på vitt, där tolkningsfaktorer och våra subjektiva bedömningar eliminerades ur ekvationen.

Vidare kan man diskutera Google Earth som val av inventeringsverktyg. Då flera av projekten inte låg inom rimliga besöksavstånd såg vi inte så många andra alternativ än att inventeringen fick ske under digitala omständigheter. Detta innebar flera begränsningar avseende studerandet av rumslighet och karaktär som vi nämnde ovan, men också begränsningar i form av dålig bildkvaliteten, skymda möbler, eller att bilderna är dåligt uppdaterade. Det upptäcktes även att projekten i flera fall var under uppbyggnad när Google fotografierna fanns tillgängliga, vilket ledde till att flera projekt inte inkluderades då inventeringen inte kunde genomföras på grund av byggplatser, dålig sikt eller liknande. Detta påverkade i sin tur vilka projekt som valdes ut och vilka som sällades bort på grund av att inventeringen via Google inte var möjlig. Detta innebar att projekt byggda efter år 2019 inte togs med då det oftast inte fanns uppdaterade kartverktyg för de projektplatserna. Att fysiskt besöka projektplatserna är troligtvis fördelaktigt vid denna typen av inventering för en fördjupad analys och inventering.

En annan punkt som kan diskuteras är checklistans utformning och att majoriteten av inventeringen kunde besvaras med Ja/Nej frågor, och ej mer utförligt. Att använda sig av denna metod kan vara problematiskt då det inte alltid är så svart på vitt. Ett projekt som exempelvis har 20 tillgängliga sittor och ett markmaterial som möjliggör att hela projektytan kan nås av rörelsehindrade, hamnar under samma kategori som ett projekt som exempelvis har en tillgängligt sittor och endast någon form av tillgängligt markmaterial. En mer detaljerad inventering hade kunnat utesluta detta problem.

De få objekt som inventerades mer ingående var träd och sittbänkar.

Detta av flera anledningar. Främst då vi ansåg att skugga och vila är två aspekter som är vitala för om platsen kommer att användas av alla målgrupper, men också då det var två objekt som var mätbara via Google maps.

Vårt mål var även att redovisa fördelningen av projektens markmaterial i procentenheter då vi ansåg att det bidrog mycket till platsen gestaltningen, funktion, karaktär och hur tillgänglig den var för människor med rörelsehinder. Vi upptäckte dock att detta var för tidskrävande och krävde program vi inte hade tillgång till för att kunna kartlägga fördelningen men vi tror det hade adderat värdefull information.

Checklista

En annan aspekt som bör diskuteras är användningen av checklistamethoden som ett verktyg för design och planering. Är det lämpligt och rent möjligt? Vi kan föreslå att platsen bör ha en toalett eller sittmöjligheter, men inte hur de ska se ut eller vara placerade. På så sätt erbjuder verktyget stora designfriheter, men detta betyder också att vi eventuellt kräver att användaren har kunskaper inom landskapsarkitektur sedan tidigare.

Skulle man istället utforma en checklista med större detaljrikedom skulle detta kunna upplevas som hämmande för kreativiteten eller konstnärskapet i den egna designen. Vid vilken detaljnivå uppfattas verktyget mer som ett hinder än hjälpmedel och hur mycket direktiv är för mycket så att designarbetet blir begränsat?

Vidare kan vi se utmaningar med att ha ett objektfokus vid landskapsplanering. Att arbeta med ett objektfokus i en designprocess riskerar att annan värdefull platsspecifik information går förlorad. Med detta syftar vi främst på mjuka värden så som känsla, uttryck och karaktär. Att endast fokusera på objekt kan innebära en viss närsynthet under designarbetet, vilket bl.a. kan resultera i att man inte tar hänsyn till den omgivande stadsbilden och hur den samspelar med projektplatsen. Detta kan i sin tur leda till att platser upplevs homogena och

att det sker en upprepning i stadslandskapet som inte är förankrat i områdets behov.

En möjlig positiv effekt av att ha ett objektfokus i designprocessen kan vara att aspekter som ofta bortprioriteras, uppfattas som diffusa eller glöms bort, inkluderas. Exempel på detta är tillgänglighetsaspekter som ramp, anpassade sittor och ledstänger.

Objektsfrågan är dock komplex, då ett objekt även har funktioner och mjuka värden. Det ena behöver därför inte utesluta det andra, utan det är snarare ett samspel. Beroende på hur ett objekt har utformats kan detta påverka platsens mjuka värden men också vilka funktioner den fyller.

AVSLUTANDE ORD

Detta arbete kommer förhoppningsvis ses som ett första steg i utvecklandet av nya verktyg som kan underlätta för både beställare och designer. För beställaren blir förhoppningsvis visionen och konceptet motiverat med vetenskaplig grund samtidigt som designern enklare kan styrka sina val. Det finns utvecklingspotential som tidigare diskuterats men sammanfattningsvis hoppas vi på en vidare diskussion rörande checklistor som kompletterande verktyg i designprocessen. Avslutningsvis är vår förhoppning att samma verktygsprincip kan appliceras på flera olika typer av miljöer och på så sätt underlätta utvecklandet av fler mötesplatser i staden.

KÄLLHÄNVISNINGAR

Tryckta källor:

Carmona, M. (2010) *Public Places – Urban Spaces*. Oxford: Architectural Press.

Gehl, J. (1996) *Life between buildings*. Copenhagen: Arkitektens förlag.

Gehl J. (2010) *Cities for people*. Washington: Island press

Nichols, W. J. (2014) *Blue mind: the surprising science that shows how being near, in, on, or under water can make you happier, healthier, more connected and better at what you do*. Första upplagan. New York: Little, Brown and Company

Shaftoe, H. (2008) *Convivial Urban Spaces*. Trowbridge: Earthscan. Spacescape.

Marcus, C. C., & Francis, C. (1998) *People place. Design guidelines for urban open space* (Version 2) New York: John Wiley and Sons.

W. Chris Winter (2017) *The Sleep Solution: Why Your Sleep Is Broken and How to Fix It*. Berkley.

Elektroniska källor:

Bell, Siân, Graham, Hilary, Jarvis, Stuart, White, Piran (2017) *The importance of nature in mediating social and psychological benefits associated with visits to freshwater blue space*. [elektronisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.06.003> [2020-05-08]

Benson, E.D., Hansen, L.J., Schwartz, A.L., Smersh, G.T. (1998) *Pricing Residential Amenities: The Value of a View* [elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.researchgate.net/publication/226460809> [2020-05-11]

Born, J, Martinetz, T , Mölle, M, Ngo, H-V. V (2013) *Auditory Closed-Loop Stimulation of the Sleep Slow Oscillation Enhances Memory* [elektronisk] Tillgänglig: <http://dx.doi.org/10.1016/j.neuron.2013.03.006> [2020-05-11]

Bourassa, S. C., M. Hoesli, and J. Sun. (2004) *What’s in a View? Environment and Planning* [elektronisk] Tillgänglig: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1006.4418&rep=rep1&type=pdf> [2020-05-11]

Boverket (2012) *Vision för Sverige 2025* [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2012/vision-for-sverige-2025.pdf> [2020-02-19]

Boverket (2007) *Hållbara städer och tätorter i Sverige* [elektronisk] Tillgänglig: https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2004/hallbara_stader_och_tatorter_i_sverige.pdf [2020-05-08]

Boverket (2004) *Bostadsnära natur* [elektronisk] Tillgänglig: https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2007/bostadsnara_natur.pdf [2020-05-08]

Braun, R, Malkani R.G, Paller K.A Papalambros N. A., Santostasi, G, Weintraub .S, Zee P. C. (2017) *Acoustic Enhancement of Sleep Slow Oscillations and Concomitant Memory Improvement in Older Adults* [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnhum.2017.00109/full> [2020-05-11]

Burmila, S , Danielb, T.C., Hetheringtonc, J.D. *Human values and perceptions of water in arid landscapes* (1999) [elektronisk] Tillgänglig: <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:6184441> [2020-05-11]

Gehl Institute (2017) *Social Space Survey* [elektronisk] Tillgänglig: <https://>

[gehl.institute.org/wp-content/uploads/2017/08/SOCIAL-SPACE-FINAL.pdf](https://www.gehl.institute.org/wp-content/uploads/2017/08/SOCIAL-SPACE-FINAL.pdf) [2020-05-09]

Göteborg stad (2020) Göteborgs historia och arv. [elektronisk] Tillgänglig: (<https://www.goteborg.com/goteborgs-historia-och-arv/>) [2020-05-09]

Holland, C, Clark, A, Katz, J, och Peace, S (2007) *Social interactions in urban public places* [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/2017-interactions-public-places.pdf> [2020-05-09]

Hopkins .C, (2014) *What Would You Pay to Live on the Water?* [elektro-nisk] Tillgänglig: <https://www.zillow.com/blog/waterfront-homes-analysis-159683/> [2020-05-11]

IVA (Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien) (2017) *Den urbana utvecklingens drivkrafter och konsekvenser*. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.iva.se/globalassets/info-trycksaker/framtidens-goda-stad/framtidensgodastad-urbanisering.pdf> [2020-02-19]

Justin S. Feinstein, Sahib S. Khalsa, Hung Yeh, Obada Al Zoubi, Armen C. Arevian, Colleen Wohlrab, Marie K. Pantino, Laci J. Cartmell, W. Kyle Simmons, Murray B. Stein, Martin P. Paulus (2018) *The Elicitation of Relaxation and Interoceptive Awareness Using Floatation Therapy in Individuals With High Anxiety Sensitivity* [elektronisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.bpsc.2018.02.005> [2020-05-11]

Lynch, Kevin (1960) *The Image of the City*. [elektronisk] Tillgänglig: http://www.miguelangelmartinez.net/IMG/pdf/1960_Kevin_Lynch_The_Image_of_The_City_book.pdf [2020-05-08]

Lindberg, Anton (2014) *Planering för mötesplatser i staden, Fokusområde:*

Annedal, Stockholm. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:737021/FULLTEXT01.pdf> [2020-05-11]

National Geographic Sverige (2010) *Vatten genom tiderna* [elektronisk] Tillgänglig: <https://natgeo.se/folk-och-kultur/religion/vatten-genom-tiderna> [2020-05-12]

NE, Nationalencyklopedin (2020) *Offentligt rum* [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/offentligt-rum> [2020-02-19]

Prajal, Pradhan (2012) *The role of water as a restorative component in small urban spaces* [elektronisk] Tillgänglig: https://stud.epsilon.slu.se/5108/1/pradhan_p_121126.pdf [2020-05-11]

Regionalplanekontoret Stockholms Läns Landsting (2010) *Mötesplatser i Stockholmsregionen* [elektronisk] Tillgänglig: http://www.rufs.se/globalassets/h.-publikationer/2010-2_r_motesplatser_stockholmsregionen.pdf [2020-05-09]

Ruso, B. & Atzwanger, K. (2003). Measuring immediate behavioural responses to the environment.[elektronisk] Tillgänglig: <http://bernhart.ruso.at/waterpreference.pdf> [2020-05-11]

SCB (Statistiska Centralbyrån) (2020) *Befolkningsprognos Sverige* [elektro-nisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningsprognos-for-sverige/> [2020-05-08]

Seçkin, Yasin Çağatay (2010) *Understanding the relationship between human needs and the use of water in landscape design* [elektronisk] Tillgänglig: https://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?p-dir=itujfa&plng=eng&un=ITUJFA-69875 [2020-05-08]

Stigsdotter, U. och Grahn, P. (2002) *What makes a garden a healing garden?* [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.brikbase.org/sites/default/files/What%20Makes%20a%20Garden%20a%20Healing%20Garden.pdf> [2020-05-09]

Ulrich, R. (1981). *Rural verses urban scenes: some psychophysical effects* [elektro-nisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1177/0013916581135001> [2020-05-09]

Ulrich, R.S., Simons, R., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A., Zelson, M.(1991) [elektronisk] Tillgänglig: *Stress recovery during exposure to natural and urban environments*. <https://intogreen.nl/wp-content/uploads/2017/07/ulrich-et-al-1991.pdf> [2020-05-09]

UN (2004) *Urbanization Prospects: The 2003 Revision* [elektronisk] Tillgänglig: <https://grist.files.wordpress.com/2005/04/wup2003report.pdf> [2020-05-08]

UN (United Nations) (2018) *World Urbanization Prospects* [elektronisk] Tillgänglig: https://www.un.org/en/events/citiesday/assets/pdf/the_worlds_cities_in_2018_data_booklet.pdf [2020-05-08]

White, M, Smith, A, Humphryes, K, Pahl, S, Snelling, D, Depledge, M. (2010) Blue space: *The importance of water for preference, affect, and restorativenessratings of natural and built scenes* [elektronisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.04.004> [2020-05-08]

Wheeler, W. Benedict, White Mathew, Stahl-Timmins, Will, Depledge, Michael H. (2012) *Does living by the coast improve health and wellbeing?* [elektronisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2012.06.015> [2020-05-08]

Wirsin, Ingrid (2001) Stora Hamnkanalen. [elektronisk] Tillgänglig: <http://kanaler.arnholm.nu/goteborg/stora2s.html> [2020-05-08]

Bildkällor:

Alla illustrationer och fotografier i arbetet är av författaren om inget annat anges.

Figur 2: Illustrerad av författare, baserad på:
IVA (2017) *Utveckling global stadsbefolkning 1800–2014 samt prognos mot 2050*, s.9. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.iva.se/globalassets/info-trycksaker/framtidens-goda-stad/framtidensgodastad-urbanisering.pdf> [2020-05-08]

Figur 3: Illustrerad av författare, baserad på:
IVA (2017) *Utveckling av antal invånare i städer och på landsbygd i Sverige, 1800 –2015*, s.10. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.iva.se/globalassets/info-trycksaker/framtidens-goda-stad/framtidensgodastad-urbanisering.pdf> [2020-05-08]

Figur 4: Illustrerad av författarna, baserad på:
Bennet, Anna (2015) *Befolkningsförändring 1996 – 2011 per kommun*, s.9. [elektronisk] Tillgänglig: https://stud.epsilon.slu.se/7802/1/bennet_a_150413.pdf [2020-05-08]

Figur 6: Göteborgs stadsmuseum (2020) *Hamnkanalen sett mot Brunnsparken* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 7: Göteborgs stadsmuseum (2020) *Vallgraven och Kungstorget* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 8: : Göteborgs stadsmuseum (2020) *Kalles färja* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 9: Göteborgs stadsmuseum (2020) *Handel utanför Feskekörkan* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 10: Göteborgs stadsmuseum (2020) *Feskekörkan* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 11: Göteborgs stadsmuseum (2020) *Bron från Kungsparken mot Kungstorget* [fotografi] [Tillåtelse att användas gavs 2020-05-11]

Figur 13: Sciami, F. (2012) *Mirror d'eau [Bordeaux]* [fotografi]. https://www.flickr.com/photos/_fabrizio_/7675678796 [2020-05-15]

Figur 14: Ninara. (2019) *Taj Mahal, Agra, India* [fotografi]. <https://www.flickr.com/photos/ninara/46800656644> [2020-05-15]

Figur 15: Y, Seçkin (2010) *The checklist for assessing a water feature*, s.6. [elektronisk] Tillgänglig: https://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?pdire=itujfa&plng=eng&un=ITUJFA-69875 [2020-05-11]

Figur 16: Illustrerad av författaren (2020) *Conceptual model showing the benefits obtained from visiting blue space and possible influences on the relationship*, baserad på konceptmodell av Bell, Siân, Graham, Hilary, Jarvis, Stuart, White, Piran (2017) i The importance of nature in mediating social and psychological benefits associated with visits to freshwater blue space, s.120 [elektronisk] Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.06.003> [2020-05-11]

BILAGOR

Bilaga 1: Inventering

Bilaga 2: Lynchmetoden - Fältstudier

Bilaga 3: Gordon Cullen - Fältstudier

Bilaga 4: Jan Gehl Social Space study - Fältstudier

PROJEKT	Kalvebod Waves. Köpenhamn, Danmark.	Hornsbergsstrand, Stockholm, Sverige.	Havnebadet, Islandsbrygge. Köpenhamn, Danmark.	Ofelia Plads, Köpenhamn. Danmark
				
	<i>Nominerad i big arne award. AIT award 2014. Architizer a+ fi- nalist 2014</i>	<i>Sienapriset 2012</i>	<i>European prize for urban public space. 2014. International olympic commite and the internationa as- soisation for sports. "best sport faci- litice" award 2007</i>	<i>2017 Mies van der Rohe Award 2017, shortlisted 2016 The Society for the Embel- lishment of the Capital Diploma</i>
Beskrivning	Projektet består av två torg- platåer ute på vattnet som är ihopkopplade med varandra och fastlandet med hjälp av bryggformationer. Dessa är i olika nivåer och skapar ett in- bjudande hamnbad.	Projektet består av en 700 meter lång slingran- de strandpromenad i fyra delar. Projektet innehåll- er flera träbryggor som skjuter ut i vattnet, samt torgplatser för vila och möten.	Ett hamnbad i centrala Kö- penhamn, som består av flera bryggformationer. Dessa ska- par mindre pooler för olika åldrar och ändamål.	En gammal betongpir i Kö- penhamns hamnområde. Projektet fungera som en tor- gyta/mötesplats vid vattnet och rymmer allt ifrån kon- serter till konstutställningar.
Yta (m²)	4000 m2	14 000 m2	2 500 m2	16000 m²
Lokalisering (km)	1,2 km	2,1 km	1,8 km	2,6 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Ja	Ja	Ja	Ja (våldigt nära Nyhavn)
Service	Ja	Ja	Ja, food trucks.	Ja, food trucks.
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Ja	Ja
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Ja åtkomligt, via badstegar, och lägre bryggor.	ja, via badstegar, flytbryggor	Ja, badstegar.	Ja, badstegar.
VÄXTLIGHET				
Träd	Ja, 3 (men finns fler, i nära an- gränsning, men som inte till- hör projektet)	Ja, ≈ 70	Nej (men finns i nära anslut- ning till projektet).	Nej
Klätterväxter	Nej	Ja	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Nej (men finns i nära anslut- ning till platsen, men ingår inte i projektet)	Ja	Nej	Nej
Perennrabatt	Nej	Ja	Nej	Nej

PLATSINREDNING				
Toalett	Ja	Ja	Ja	Ja
Sittmöbler	Ja, ≈ 20	Ja, ≈ 20	Nej	Ja, solstolar att låna
Väderskydd	Nej	Ja, pergola	Nej	Ja, permanenta segeldukar och parasoll.
Informella sittplatser	Ja, trappor och nivåskillnader i trädäcket	Ja, gräs, betongmurar, trätrappor	Ja, trätrappor (även gräsmatta i nära anslutning till projektet).	Ja, trätrappa, kajkanter
Konst	Nej	Ja, graverade citat i granithällar.	Nej	Nej, men tillfällig konst ibland.
Belysning	Ja	Ja	Nej	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Nej vid trappa. Ja vid ramp	Ja	Ja	Nej
Ramp	Ja	Ja	Ja	Nej

Anpassade sittplatser	Nej	Ja	Nej	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Här finns kanotuthyrning, kanothotell, samt flera badmöjligheter med inslag av vattenlek så som hopptorn och vattenpolo-plan. På bryggan finns även ett utegym/parkour-ställning. Platsen erbjuder även faciliteter som möjliggör det att ha större event och festivaler på platsen. De betongklädda ytorna lockar även flera skate:are att vistas och aktivera sig på platsen.	Ja, dansbana, badmöjligheter, grillning, utedusch, utegym.	Badmöjligheter, kanotuthyrning och hopptorn.	Badmöjligheter och ytor avsedda för konserter och marknader.

PROJEKT	Vassparken, Stockholm, Sverige <i>Sienapriset 2006</i>	Baakenpark, Hamburg, Tyskland <i>Deutscher Landschaftsarchi- tektur Preis 2019</i>	Zu Neuen Ufern, Siegen, Tyskland <i>German Landscape Architecture Award - Green infrastructure as a strategy 2017 Polis Award - Lively open space 2017</i>	Cheonggyecheon river, Seoul, Sydkorea <i>Sustainable Transport Award 2006. Veronica Rudge Green Prize in Urban Design 2010</i>
Beskrivning	Projektet består av flera trä- spänger, som löper genom högväxt vass och bildar pro- menadvägar över vattenytan och rum för möten med sitt- platser ut mot vattnet.	Projektet består av en artificiell ö i Hamburgs gamla hamnområde, och skapar en topografisk rekrenationspunkt i sta- dens nya bostadsområde. Projektet innehålla fle- ra olika sportaktiviteter omgivna av grönska.	Projektet är en lång trappa längs med en kort bit av sta- dens flodsystem. Det möj- liggör en vattenkontakt med hjälp av trappstegen ner mot vattenytan.	Projektområdet var tidigare en flod som rann igenom sta- den, men på grund utav landets snabba ekonomiska utveck- ling efter kriget fylldes denna med betong för att skapa bättre transportinfrastruktur. År 2003 startade projektet att återställa floden som nu är en populärt destination för både invånare och turister. Projektet erbjuder en lång promenadsträcka längs med vattnet och flera grönskade inslag längs med vägen.
Yta (m²)	4000 m²	16000 m²	3 000 m²	404 685 m²
Lokalisering (km)	4,9 km	2,3 km	0,4 km	2 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Nej	Nej	Ja	Ja
Service	Nej	Nej	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Ja	Ja
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Nej	Ja, i form av stenstrand/ sluttning, dock inte primärt utformad för att nå vattnet utan fungerar mer som en erosionsbank.	Ja, i form av trappor direkt ner till vattenbrynet och ste- nar som skapar små stigar i vattnet.	Ja, med hjälp av trappor ner i vattnet, samt små stenar i kanalen.
VÄXTLIGHET				
Träd	Nej	Ja ≈ 60	Ja, ≈ 5st	Ja, ≈ 550 st
Klätterväxter	Nej	Nej	Nej	Ja
Buskar/Häckar	Nej (men vassen skapar ett buskskikt, som rumsavdelare)	Nej	Nej	Ja
Perennrabatt	Nej	Nej	Nej	Nej

PLATSINREDNING				
Toalett	Nej	Nej	Nej	Ja
Sittmöbler	Nej	Ja ≈ 80	Nej	Ja ≈ 30
Väderskydd	Nej (vindskydd finns)	Ja, läktare	Nej	Ja, broar.
Informella sittplatser	Ja, platsbyggda tråklossar och gräsmatta.	Ja, i form av trätrappor, tråklossar, trappor, betongklossar, upphöjda planteringsbäddar, gräsmatta och stödmurar i betong.	Ja, i form av betong och trätrappsteg	Ja, i form av trappor och murar i sten samt naturliga stenblock.
Konst	Ja, tårtan, (“observatorium” av Gunilla Bandolin) som också fungerar som utsiktsplats, vindskydd och sittplatser.	Nej	Nej	Ja
Belysning	Nej	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Nej	Ja, vid trappor och rampar.	Ja	Ja
Ramp	Ja	Ja	Ja	Ja

Anpassade sittplatser	Nej	Ja	Nej	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Nej	Fotbollsplan, utegym, lekplats, gungor, löpbana, studsmattor, äventyrslekplats, basketplan, utsiktsplats.	Nej	Nej

PROJEKT	Brooklyn Bridge Park New York, USA 	Marco Polo terraces, Hamburg, Tyskland 	Daniaparken, Malmö, Sverige 	Gantry plaza state park (etapp II) New York, USA
	<i>American Planning Association's 2014 National Planning Excel- lence Award for Urban Design</i> <i>Analysis & Planning from the American Society of Landscape Architects (ASLA)</i>	<i>TOD Standard Gold (2014), ULI Global Awards for Excel- lence (2013)</i>	<i>Tilldelades LAR:s Sienapris för årets bästa utemiljö år 2001</i>	<i>Honor Award – ASLA NY Design Award – EDRA/PLA- CES</i> <i>Honor Award – National ASLA Architectural Award of Excellence – Tucker Design Awards</i> <i>Grand Award – International Waterfront Center</i>
Beskrivning	Projektet består av 6 styck- en pirar som sträcker sig ut i Brooklyn east river. Projektet innehåller flera sportplaner, lekplatser och promenadstråk omgiven av grönska längs med New Yorks vattenlinje.	En terrassyta i Hamburgs hamnområde omgiven av nyproducerade bostäder. Projektet innehåller flera soldäck och bänkar som möjliggör möten i en snabb utvecklande del av staden.	Projektet är lokaliserat i ett utav malmös nya bostadsom- råden Västra hamnen. Här finns flera trappor som leder ner mot vattnet samt bryggor som är populära för solbad. Projektet innehåller även en större gräsmatta och en stör- re “ramp” ut mot havet som fungerar som utsiktsplats.	Park lokaliserat vid new yorks vattenlinje. Består av 4 pirar och innehåller gräsmattor, soldäck och lekplats för barn.
Yta (m²)	15 000 m²	6400 m²	18000 m²	37 000 m²
Lokalisering (km)	7,7 km	2,8 km	2,2 km	6,3 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Ja	Ja	Nej	Ja
Service	Ja	Ja	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Nej	Ja
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Ja, vid stränder	Nej	Ja, trappor, bryggor och badstegar.	Nej
VÄXTLIGHET				
Träd	Ja ≈ 900	Ja ≈ 30	Ja ≈15st	Ja ≈70
Klätterväxter	Ja	Nej	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Ja	Nej	Ja	Ja
Perennrabatt	Ja	Nej	Ja	Nej

PLATSINREDNING				
Toalett	Ja	Nej	Ja	Ja
Sittmöbler	Ja, ≈ 1100 st	Ja, ≈ 30 st	Ja ≈ 40 st	Ja ≈ 140 st
Väderskydd	Ja, byggnader, parasoll. och segeldukar	Nej	Nej	Nej
Informella sittplatser	Ja, i form av gräsmatta, murar, trappor, artificiell strand.	Ja, i form av trädäck, trä-möbler, trappor, betong-möbler och gräsmatta.	Ja, trappor, gräsmatta, murar och större stenar.	Ja, murar, gräsmatta, trämöb-lemang, vilodäck, hängmattor
Konst	Ja	Nej	Ja	Nej
Belysning	Ja	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Ja	Ja, både trappa och ramp	Nej	Ja
Ramp	Ja	Ja	Ja	Ja

Anpassade sittplatser	Ja	Ja	Ja	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVI-TETSYTA	Ja, beachvolleyboll, fotboll, karusell, lekplatser, kajak, sup, löparspår, utegym, bou-le, pingis, basket, handboll, rollerskatingrink och vat-tenlab.	Ja, boule	Badmöjligheter finns	Lekplats, fiske (med rens-bord) grill, basket och handboll.

PROJEKT	<div>Oslo operahus, Oslo, Norge</div> <div></div> <div>Mies van der Rohe Award</div>	<div>Chicago riverwalk, Chicago, USA</div> <div></div> <div>American Institute of Architects, Honor Award, Regional & Urban Design Engineering News-Record, Best of the Best Landscape/Urban Development Project m.fl.</div>	<div>Southeast false creek, Vancouver, Kanada</div> <div></div> <div>2013 Urban Land Institute: Open Space Award 2010 United Nations Environment Program's (UEP) Livable Communities Award: Best Built Project 2010 Canadian Institute of Planners: Planning Excellence Award. m.fl.</div>	<div>Madrid River, Spanien</div> <div></div> <div>The American Architecture Prize in The Public Landscape Architecture Category</div>
Beskrivning	Projektet är taket på Oslos operahus som ligger vid vattnet. Taket är vinklat till marknivå vilket möjliggör promenader med fin utsikt över staden. Taket sluttar och leder även ner i vattnet vilket erbjuder besökarna vattenkontakt.	Projektet är lokaliserat i Chicagos centrum och består av ett lång kanalstråk. Det innehåller flera aktiviteter som restaurangutbud, båt och kajakuthyrning och sociala mötesplatser vid vattnet.	Projektet är en 650 meters lång förlängning av Vancouvers existerande kustlinje. Det innehåller flera grönytor, gångvägar, cykelvägar, olika sittplatser och mötesplatser.	Denna 6 kilometer långa park längs floden Manzanares var tidigare en motorväg som gick igenom Madrid. Det är ett grönt stråk som har flera imponerande broar över floden, vackra perennrabatter, och lekplatser.
Yta (m²)	38 500 m²	140 000 m²	320 000 m²	150 000 m²
Lokalisering (km)	0,16 km	2,7 km	1,9 km	3,7 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Ja	Ja	Nej	Ja
Service	Ja	Ja	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Ja	Ja
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Ja i form av ramp/ sluttning ner i havet.	Nej	Ja, strand och trappor	Nej
VÄXTLIGHET				
Träd	Nej	Ja ≈ 150st	Ja ≈70	Ja ≈ 4850
Klätterväxter	Nej	Ja	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Nej	Ja	Ja	Ja
Perennrabatt	Nej	Ja	Ja	Ja

PLATSINREDNING				
Toalett	Ja	Ja	Ja	Ja
Sittmöbler	Ja ≈ 10	Ja ≈ 95	Ja ≈ 120	Ja ≈ 400
Väderskydd	Nej	Ja, parasoll, under broar.	Ja, staty/konst i form av tunnel.	Ja, broar.
Informella sittplatser	Ja, murar och olika nivåskillnader på taket.	Ja, murar, trappor, gräsmattor och betongmöbler.	Ja, gräsmatta, trappor, stenblock, trästockar.	Ja, trappor, murar och gräs.
Konst	Nej	Nej	Ja	Ja, tak på bron och val i vattnet.
Belysning	Ja	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja, men vissa delar av parken kan bara nås till fots.	Ja
Ledstänger	Nej	Ja	Ja	Ja, vid ramp och trappor
Ramp	Ja	Ja	Ja	Ja

Anpassade sittplatser	Nej	Ja	Nej	Ja
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Nej	Vattenlek med fontäner och kajakuthyrning.	Ja, lekplats, utbildande habitatspark, community garden, bäverflod.	Lekplats, vattenlek, aktivitetsytor, basket, fotboll, strand och skatepark.

PROJEKT	<div>Harbour Green Park, Vancouver, Kanada</div> <div> </div> <div>2005 Canadian Society of Landscape Architects: National Merit Award</div>	<div>Bostanlı Footbridge Izmir, Turkiet</div> <div> </div> <div>National Architecture Award in the 'Buildings / Public Space' category in 2018</div>	<div>Aker brygge “stranden”, Oslo, Norge</div> <div> </div> <div>WAN Awards 2016 – Waterfronts och Cityprisen/City Award 2016</div>	<div>Sea Organ, Zadar, Kroatien</div> <div> </div> <div>European Prize for Urban Space. 2006</div>
Beskrivning	Harbour Green Park sträcker sig längs småbåtshamnen “Coal Harbor” i Vancouver och innehåller exempelvis fontäner som möjliggör vattenlek, café och gröna platser för social möten.	Projektet är lokaliserat där Bostanlı Creek flyter in i bukten, och består av en brygga som kopplar ihop båda sidor av bukten samt en parkdel som ligger längs med en del av kustremsan. Både bryggan och en stor del av parken är uppbyggd av träplattformar som skapar trädäck som är formade efter landskapet. De erbjuder vila och chans till möten med en fantastisk utsikt över havet.	Projektet ligger centralt i Oslo och består av ett köpcentrum med butiker och restauranger, biograf, kontorslokaler och bostäder. Det finns även en småbåtshamn och en terminal för Nesoddenbåtarna. Aker Brygge ligger centralt i Oslo, nära Oslo rådhus.	Projektet består av en trappyta som leder ner i vattnet. I dess har man låtit bygga in ett musikinstrument. Havsvågorna pressar in luft i rör som finns inbyggda under konstruktionen som sin tur ger ifrån sig sluppmässiga men harmoniska toner.
Yta (m²)	30 000 m²	8 800 m²	10 000 m²	1800 m²
Lokalisering (km)	2,8 km	1,5 km	1,9 km	2,5 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Nej	Nej	Ja	Nej
Service	Ja	Ja	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Nej	Ja	Nej
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Nej	Nej	Nej	Ja, via stentrappor
VÄXTLIGHET				
Träd	Ja ≈ 170	Ja ≈ 40st	Nej	Nej
Klätterväxter	Nej	Nej	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Ja	Ja	Nej	Ja
Perennrabatt	Ja	Nej	Ja	Ja

PLATSINREDNING				
Toalett	Ja	Ja	Ja	Nej
Sittmöbler	Ja ≈ 160	Ja ≈ 50 st	Ja ≈ 55	Nej
Väderskydd	Nej	Nej	Nej	Nej
Informella sittplatser	Ja, trappor, gräs och murar.	Ja, träplattformar.	Ja, trätrappor	Ja, stentrappsteg, stenmur och gräsmatta.
Konst	Ja, ett hus på styltor.	Nej	Nej	Ja
Belysning	Ja	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Ja	Nej	Ja	Nej
Ramp	Ja	Ja	Nej	Nej

Anpassade sittplatser	Ja	Ja	Ja	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETS- TETSYTA	Vattenlek, aktivitetscenter med kajak, hyrbåt och hyra cyklar.	Nej	Nej	Ja, badmöjligheter.

PROJEKT	<div>The Edge Park, New York, USA</div> <div></div> <div><i>ASLA NY Chapter Merit Award 2012</i> <i>“Making City” Exhibit at Rotterdam Biennale</i> <i>“Ecotones: Mitigating NYC’s Contentious Sites” Center for Architecture 2008</i></div>	<div>Folded planes. North Kumutoto, Nya Zeeland</div> <div></div> <div><i>2019 – NZIA Wellington Architecture Awards – Winner – Public Architecture</i> <i>2019 – NZIA Wellington Architecture Awards – Winner – Resene Colour Award</i> <i>2018 Timber Awards – Winner – Exterior Innovation</i> <i>2018 Best Awards – Gold Pin – Public &</i></div>	<div>Elizabeth Quay, Perth, Australien</div> <div></div> <div><i>2017 – AIA WA Urban Design Award / 2016 – AILA National Award for Urban Design / 2016 – AILA WA Urban Design Award</i></div>	<div>The West Harlem Piers Park, New York, USA</div> <div></div> <div><i>2005-AIA National Institute Honor Award</i> <i>for Regional & Urban Design</i> <i>2004-ASLA National Merit Planning & Analysis Award</i></div>
	Projektet vetter New Yorks hamninlopp och präglas av området gamla industriella historia. Här finns gräsytor, planteringsytor och promenadstråk som erbjuder vacker utsikt över hamnen.	En mindre yta i anslutning till ett av stadens kollektiva färjelägen. Här finns flera sittplatser och ett vacker väderskydd med långbord som möjliggör social integration.	Projektet ligger i anslutning till stadens hamninlopp och innehåller allt från färjelägen, restauranger, lekplatser och promenadstråk. En artificiella ö har byggts på projekts södra del med två broar som kopplar den till fastlandet.	En avlång grönyta längs mellan vattnet och en högt trafikerad motorled. Här finns generösa gräsytor och promenadstråk längs med vattnet.
Yta (m²)	3 000 m²	2 300 m²	100 000 m²	9 800 m²
Lokalisering (km)	7,9 km	0,55 km	0,9 km	8,5 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Nej	Ja	Ja	Nej
Service	Nej	Ja	Ja	Nej
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Ja	Nej
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Nej	Nej	Nej	Nej
VÄXTLIGHET				
Träd	Ja ≈ 30	Ja ≈ 10	Ja ≈ 150	Ja ≈ 80
Klätterväxter	Nej	Nej	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Ja	Ja	Ja	Ja
Perennrabatt	Ja	Ja	Ja	Ja

PLATSINREDNING				
Toalett	Nej	Nej	Ja	Nej
Sittmöbler	Ja ≈ 70	Ja ≈ 40	Ja ≈ 60	Ja ≈ 70
Väderskydd	Nej	Ja, ett litet trä-tak	Ja, mindre hus och parasoll	Nej
Informella sittplatser	Ja, murar, trappor och gräs-matta	Ja, murar och tråklossar.	Ja, murar och trappor, gräs-matta	Ja, gräsmatta, murar och tråklossar och stenblock.
Konst	Nej	Nej	Ja, det finns en skulptur och en ljusinstallation av konstnären Stuart Green som lyser upp kanten på inloppet.	Ja
Belysning	Ja	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Ja	Nej	Ja	Ja
Ramp	Ja	Ja	Ja	Ja

Anpassade sittplatser	Ja	Nej	Nej	Ja
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Nej	Nej	Ja, sportplaner, volleyboll, vattenlek, löparspår, ytor för marknad/festival och lekplats.	Ja, vattenlek

PROJEKT	John Whitton Bridge Open Space Sydney, Australien <i>2014 Australian Institute of Landscape Architects (NSW) Design Award</i>	Pirrama Park, Pyrmont, Australien <i>Architecture Award for Urban Design 2010</i>	Sugar Beach Toronto, Kanada <i>2017 Global Award of Excellence – Urban Land Institute</i>	Simcoe WaveDeck, Toronto, kanada <i>Award of Excellence Ontario Builders Awards (2009), Conde Nast Traveller Innovation and Design Awards (nominee 2010)</i>
Beskrivning	Projektet utgörs av en yta under ett större brofäste. Här finns små sittplatser och nivåskillnader i form av betongblock. Ytan fungerar också som en passage till en större parkmiljö i närheten av bron.	En större parkyta som ligger i anslutning till hamnen. Här finns generösa gräsytor, trädäck, lekplats, väderskydd och en tillgänglighetsanpassad bassäng med trappa och ledstång.	En konstgjord strand med portabla solstolar och parasoller. Projektet innehåller även artificiella kullar täckta med gräs som erbjuder grönska.	En mindre yta bestående av ett trädäck som skiftar i höjd-nivåer och lutningar.
Yta (m²)	1 500 m²	18 000 m²	8 500 m²	650 m²
Lokalisering (km)	15,7 km	2,6 km	5,1 km	1,2 km

I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN				
Knutpunkt	Ja	Ja	Nej	Ja
Service	Nej	Ja	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Ja	Ja	Ja
VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Ja, vid strand.	Ja, trappsteg ner i en havsvattenpool och trappor ner i havet.	Nej	Nej
VÄXTLIGHET				
Träd	Ja ≈ 10	Ja ≈ 130	Ja ≈ 80	Nej
Klätterväxter	Nej	Nej	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Ja	Ja	Nej	Nej
Perennrabatt	Ja	Ja	Nej	Nej

PLATSINREDNING				
Toalett	Ja	Ja	Nej	Nej
Sittmöbler	Ja ≈ 10	Ja ≈ 60	Ja ≈ 90	Ja ≈ 10
Väderskydd	Ja, under en bro.	Ja, mindre hus och väntkurer	Ja, parasoll	Nej
Informella sittplatser	Ja, betongblock och betongkuber.	Ja, trappsteg, murar och gräsmatta.	Ja, gräsmatta, synligt berg, och artificiell sandstrand.	Ja, olika nivåskillnader som bildar trappsteg.
Konst	Nej	Nej	Nej	Nej
Belysning	Ja	Ja	Ja	Ja
PLATSENS TILLGÄNGLIGHET				
Rullbart markmaterial	Ja	Ja	Ja	Ja
Ledstänger	Nej	Ja	Nej	Ja
Ramp	Ja	Ja	Ja	Nej
Anpassade sittplatser	Nej	Nej	Nej	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Ja, ledstång finns, men ej ramp för rullstolsburna.	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Nej	Ja, lekplats, vattenlek och bad	Ja, vattenlek och utomhusbio.	Nej

PROJEKT	HTO-urban beach, Toronto, Kanada	Hunter’s Point South Waterfront Park, New York. USA
	<i>Nature Spaces Award, 47th International Making Cities Livable</i> <i>Honor Award, American Society of Landscape Architects</i> <i>Regional Honour, Canadian Society of Landscape Architects</i> <i>Gold Award, Design Exchange</i>	<i>Honor Award in General Design</i> <i>ASLA Professional awards 2019</i>
Beskrivning	Projektet innehåller större grösytor och en konstgjord strand med portabla solstolar och parasoll.	Ett stort parkområdet längs med hamnen som erbjuder promenadstråk med mycket grönska, generösa grösytor och olika aktiviteter som lekplatser och sportplaner.
Yta (m²)	22 300 m²	45 000 m²
Lokalisering (km)	5,8 km	1,6 km
I ANSLUTNING TILL PROJEKTPLATSEN		
Knutpunkt	Ja	Ja
Service	Ja	Ja
Kollektivtrafik	Ja	Ja

VATTNETS ÅTKOMLIGHET	Nej	Nej
VÄXTLIGHET		
Träd	Ja ≈ 90	Ja ≈ 180
Klättrväxter	Nej	Nej
Buskar/Häckar	Ja	Ja
Perennrabatt	Ja	Ja
PLATSINREDNING		
Toalett	Nej	Ja
Sittmöbler	Ja ≈ 120	Ja ≈ 200
Väderskydd	Ja, parasoll.	Ja, paviljong med tak.
Informella sittplatser	Ja, gräsmatta, artificiell sandstrand och betong-block.	Ja, gräsmatta, artificiell sandstrand och murar.
Konst	Nej	Ja, små skulpturer i gräsmatta.
Belysning	Ja	Ja

PLATSENS TILLGÄNGLIGHET		
Rullbart markmaterial	Ja	Ja
Ledstänger	Nej	Ja
Ramp	Ja	Ja
Anpassade sittplatser	Nej	Nej
Anpassad vattenkontakt	Nej	Nej
PLANERAD AKTIVITETSYTA	Nej	Ja, lekplats, basketplan, volleyplan och hundrast-gård.

BILAGA 2

Lynchmetoden - Fältstudier

"NODE"

"LANDMARK"

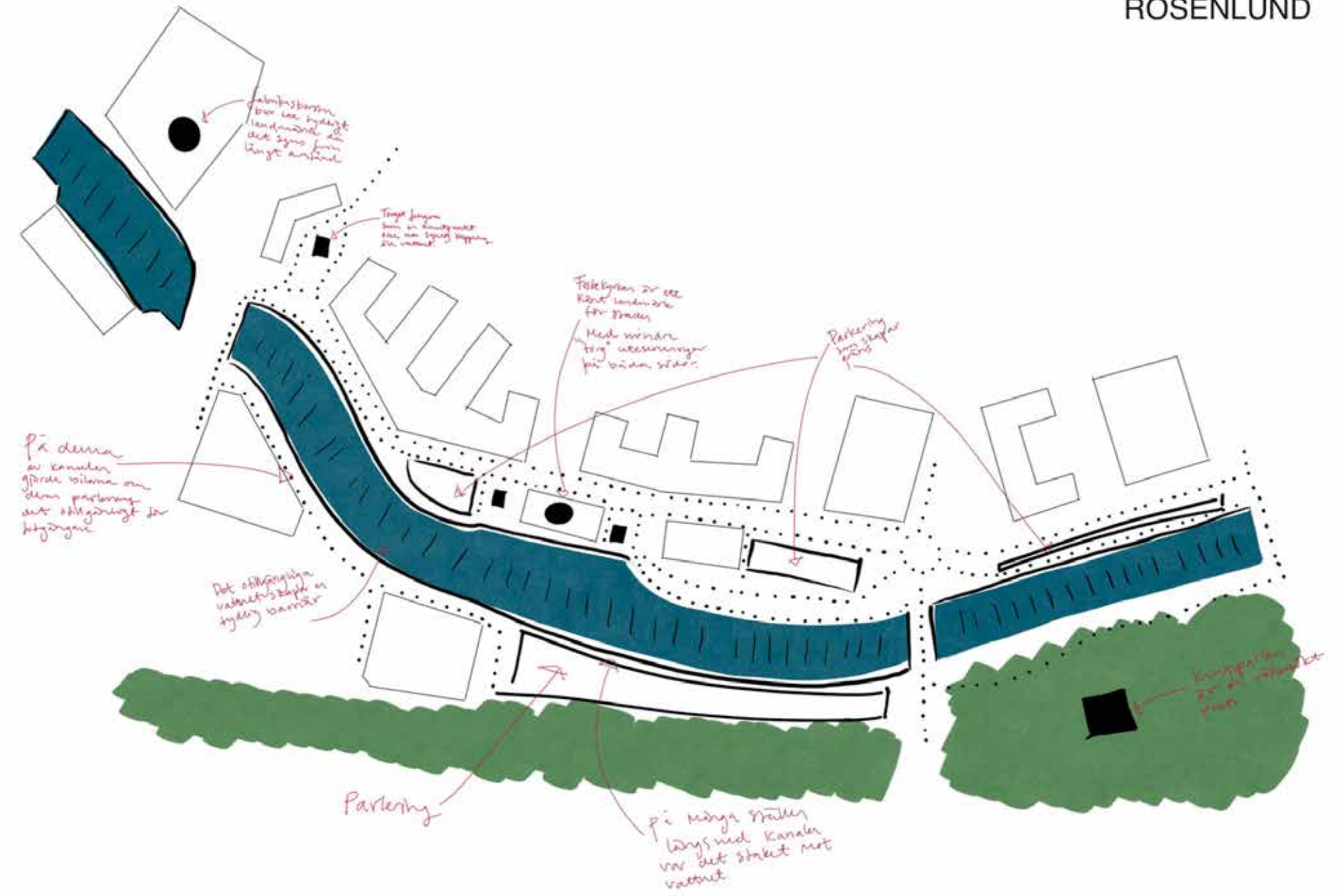

"PATHS"

"EDGES/BARRIER"

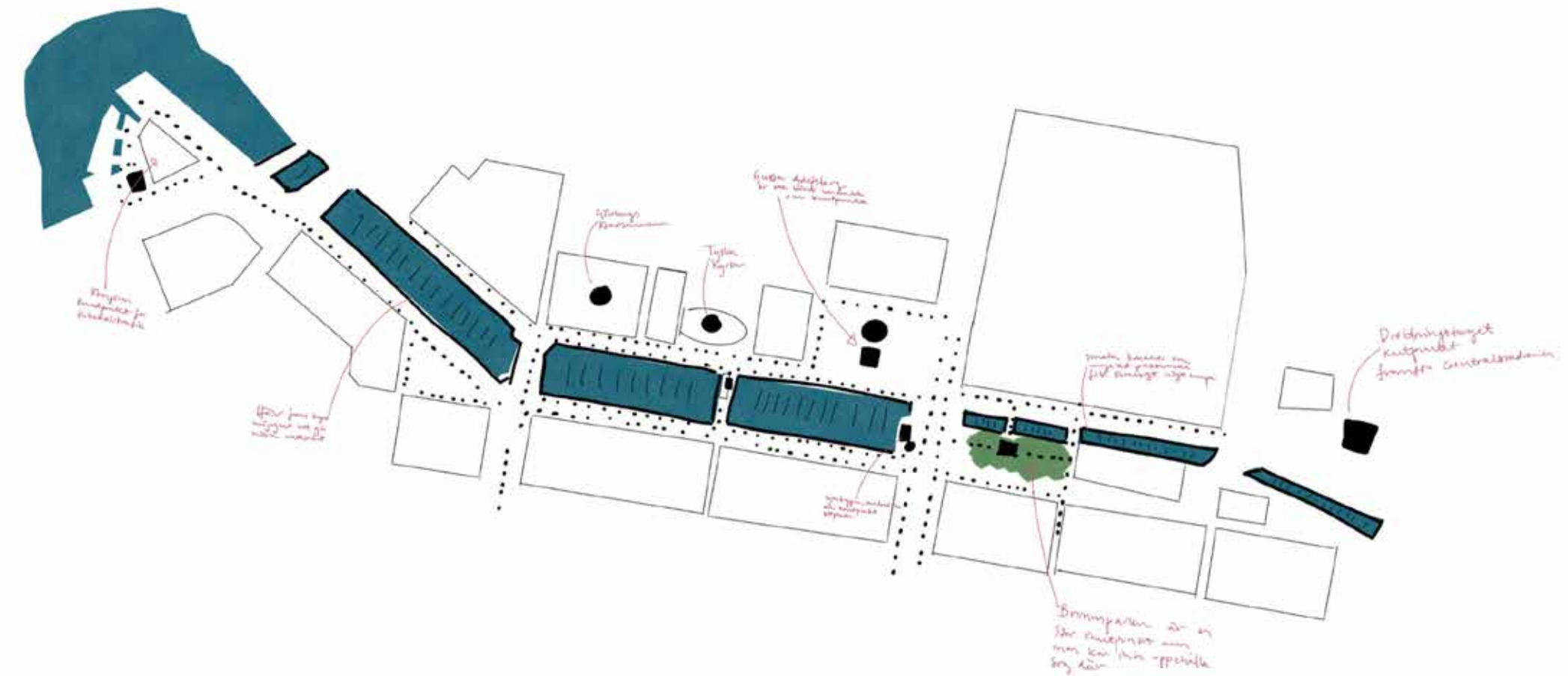
ROSENLUND

VALLGRAVEN

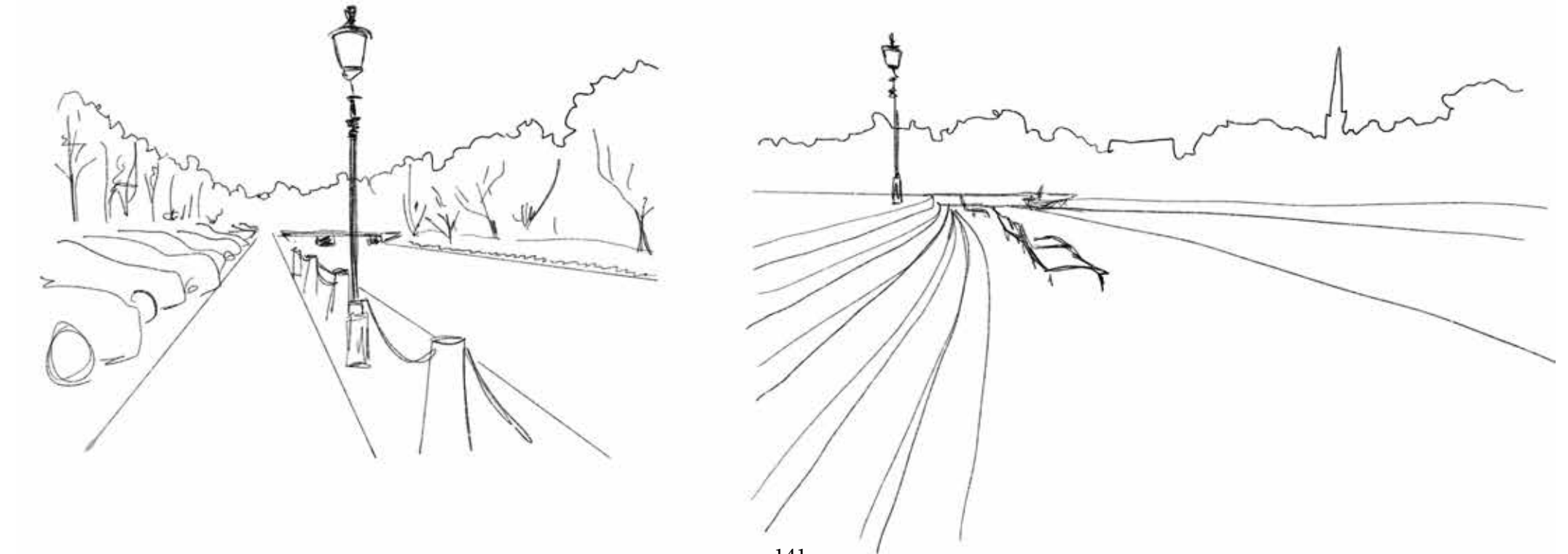
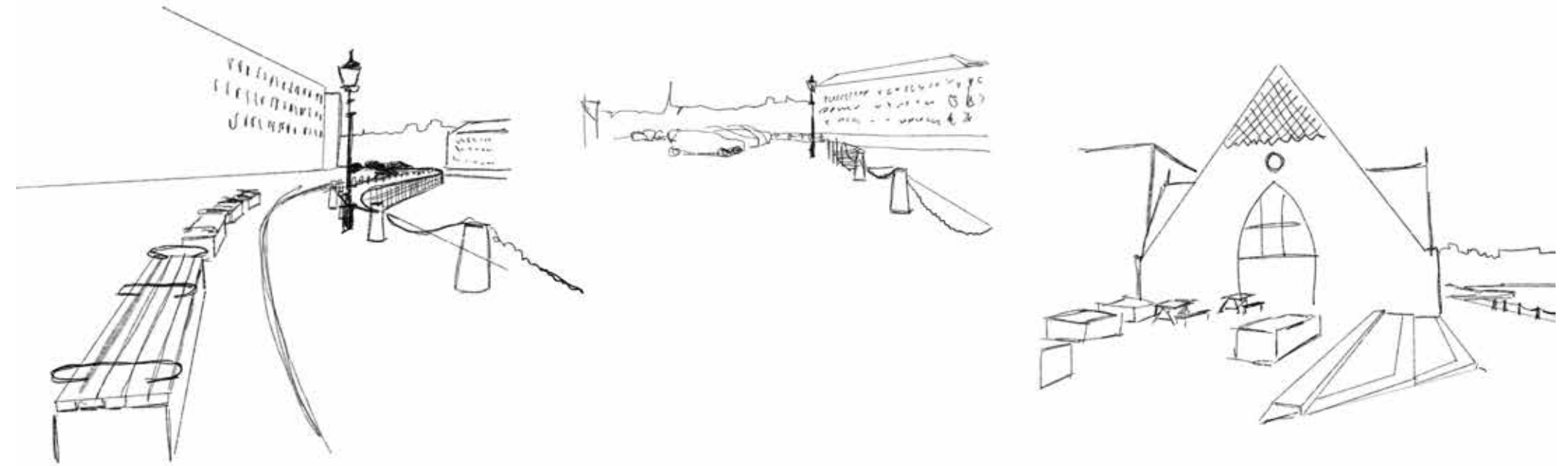

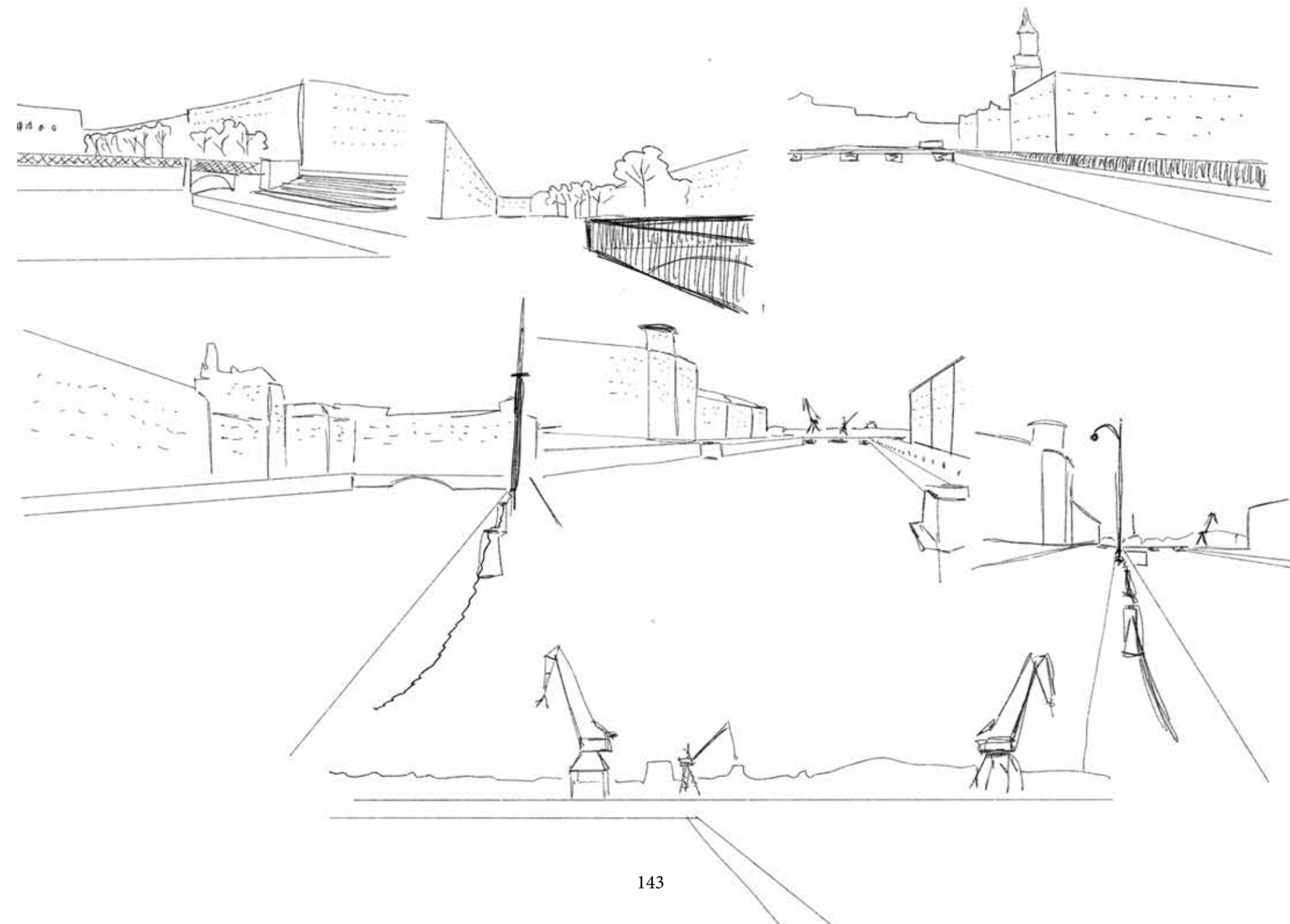
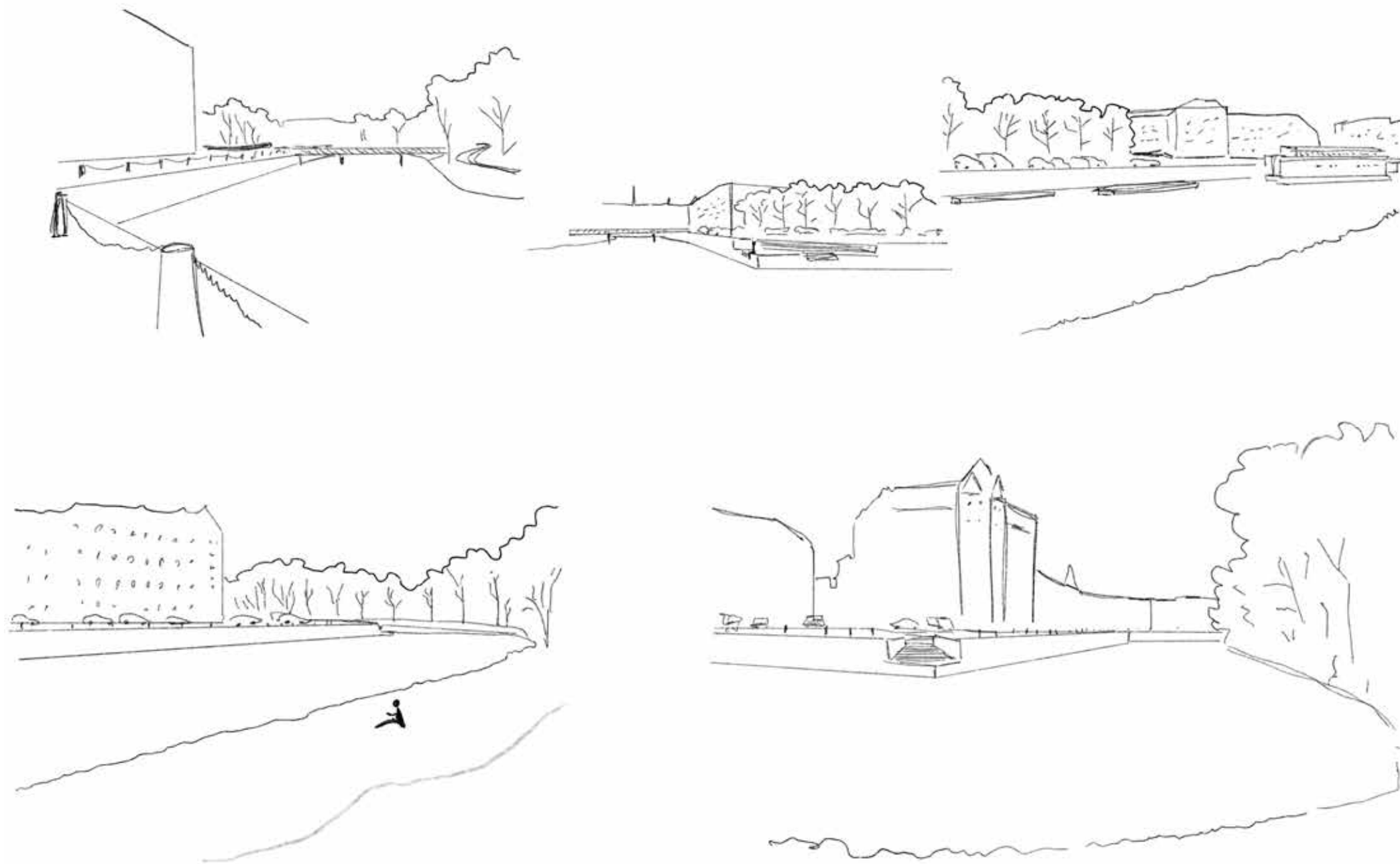
STORA HAMNKANALEN

BILAGA 3

Gordon Cullen - Fältstudier

BILAGA 4

Jan Gehl Social Space study - Fältstudier

Social Space Survey

Rosenlundskanalen

Gehl
Institute

1. Cover
2. Instructions
3. Inventory
4. Map
5. Notes

SOCIAL SPACE SURVEY

This tool helps you look at how public space design and programming catalyze or hinder social interaction and inclusivity. The survey is meant to be used as an engagement and evaluation tool for communities and design professionals. It helps us understand how the design and programming of a space can foster coexistence between different types of people. Survey users will spend time in a space, note what they see there, and then diagram the relationship between these elements.

Diversity, inclusion, and social interaction are complex topics. Elements of peoples' background and identity are not always visible to others. A diverse place isn't necessarily inclusive to all, and the people who spend time there may not be interacting with one another. Nevertheless, this tool helps us focus on the role public space plays in shaping these issues.

As more people use these tools to assess different contexts, data will become available for researchers to generate insights into how public space design and programming can do a better job of fostering spaces of diversity and interaction.

Use this tool if you want to:

Understand what makes a space welcoming and how it creates opportunities for social interaction.

Plan an intervention that makes a space more inviting to more people.

Lead a group in a workshop to raise awareness of this topic.

DIRECTIONS

- **SELECT YOUR SITE.** This tool works best in places we think of as 'public places' like parks and plazas. It can also be useful on streets but it was designed with defined public places in mind.
- **PLAN YOUR TRIP.** This survey will be most useful during an active time of day. But it could also occur at any time of the day, on any day of the week, since it looks at elements that do not change very much.
- **GET READY.** Bring a clipboard, a manila envelope, a thick pen and a thin pen, and clothes for the weather.
- **WHEN YOU GET TO THE SITE** take at least five minutes to simply observe. This survey is not timed, but it is important that you take time to understand the space before you use the survey tool itself.
- **IF YOU ARE IN GROUPS** be sure to perform the survey on your own and then convene at the end for a conversation and comparison of evaluations.

INVENTORY THE SITE

Investigate whether the space has design elements or program elements that are likely to invite diverse publics and foster social interaction. These features may not be obvious during your first visit. Use your best judgment or ask someone who uses the space frequently. Also note any spatial elements that might hinder interaction.

PHYSICAL FEATURES OR PROGRAMMING THAT INVITE INTERACTION + DIFFERENT TYPES OF USERS

1 Does the place offer a variety of places to sit and rest?

☐ No ☒ Yes 15-20
How many?

2 Does the place offer things to look at / nice views?

☐ No ☒ Yes

3 Does the place have a slope or steps that are nice for sitting?

☐ No ☒ Yes

4 Does the place have gateways or well-defined entrances?

☐ No ☒ Yes

5 Does the place offer areas for exercise?

☒ No ☐ Yes

12 Does the place offer areas for team sports?

☒ No ☐ Yes

6 Does the place have a playground or kid-friendly play space?

☐ No ☒ Yes

7 Does the place have a multipurpose lawn? (i.e., a lawn big enough for frisbee or picnics)

☐ No ☒ Yes

8 Does the place have a multipurpose plaza? (i.e., a plaza big enough for markets or demonstrations)

☐ No ☒ Yes 2
How many?

9 Are there fixed food and drink vendors in the place? (Including food carts.)

☐ No ☒ Yes

10 Are there a variety of active ground floor businesses adjacent to the place — including food and drink vendors?

☐ No ☒ Yes 10-20
How many?

11 Does the place have tables for eating and socializing?

☐ No ☒ Yes

13 Does the place have public restrooms?

☒ No ☐ Yes

14 Does the place have good lighting at night?

☐ No ☐ Yes ☒ Not sure

PHYSICAL FEATURES THAT HINDER INTERACTION

15 Are there any unnecessary permanent fences / barriers?

☐ No ☒ Yes

16 Are there any off-limits areas?

☒ No ☐ Yes

17 Are there any extreme grade changes, uneven paving, or other barriers for people with limited mobility?

☐ No ☒ Yes

18 Are the only food or shopping options very expensive or only accessible to high-income people?

☒ No ☐ Yes

SKETCH THE “PATTERNS” OF THE SITE

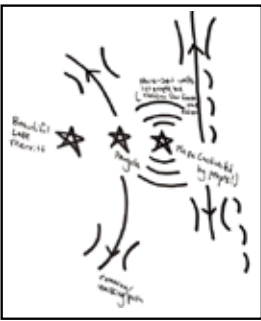
This tool focuses on three patterns which, when working together, usually facilitate social interaction. Use the three symbols provided and diagram the key elements of the site and their relationships to one another. In architecture, this type of drawing is called a parti. Use your thick pen for symbols and your thin pen for labels and notes. You can make up your own diagrams if you feel they are necessary. The diagram does not have to be to scale.

MAGNET
Attraction / magnet (can be people). Increase size of symbol for stronger magnets. Label each magnet.

- Active storefront
- Event
- Great view
- Water feature
- Art
- Food / drink vendor
- Play area

USE THE SYMBOLS ABOVE TO MAP THE PHYSICAL ELEMENTS THAT ARE IMPORTANT FOR THE SOCIAL LIFE OF THIS SPACE. Pay attention to overlapping patterns. Add entries and exits, and a general boundary line.

Example: Lake Merritt, Oakland, CA

ADD MAP HERE (OPTIONAL)

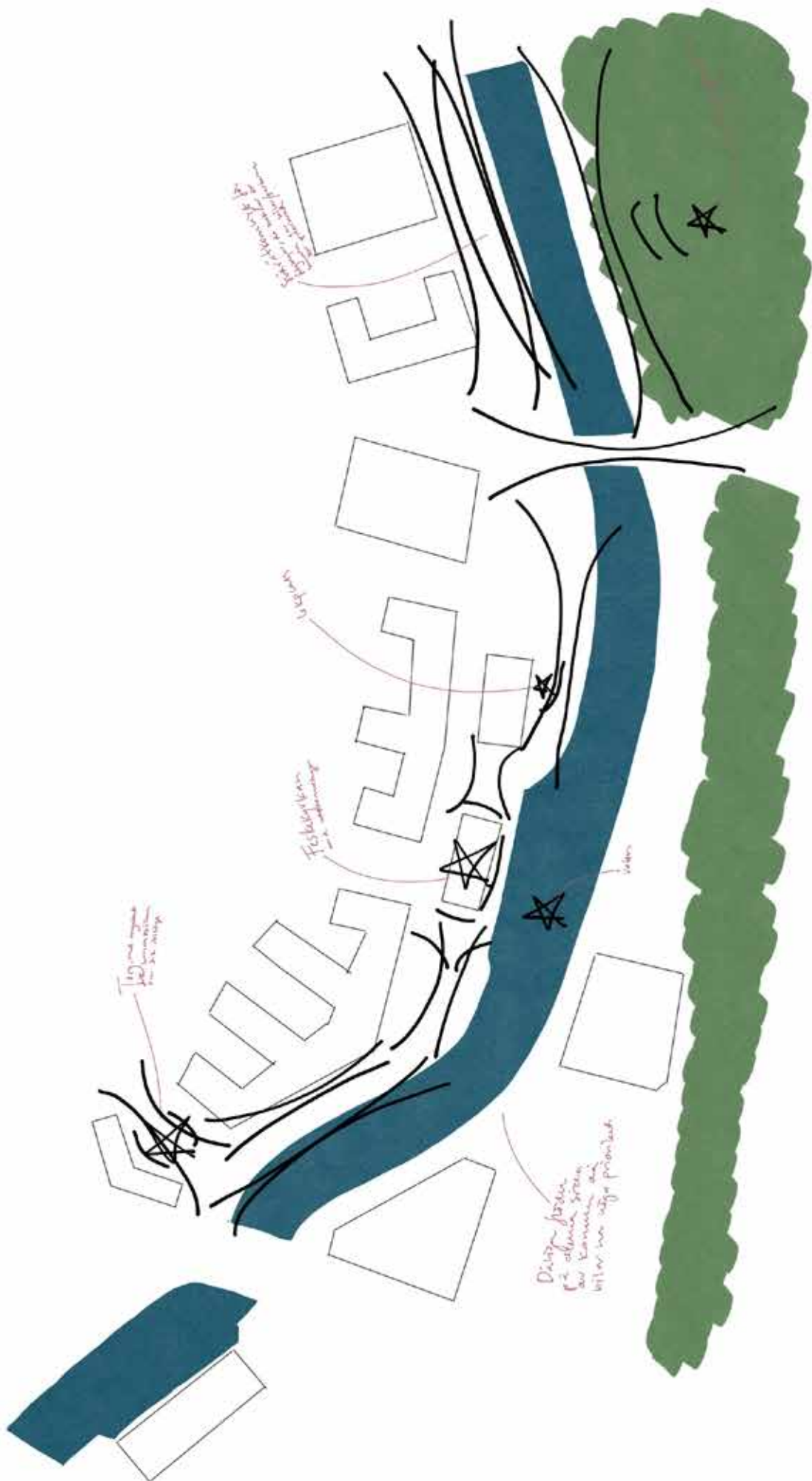
RANGE OF PARTICIPATION
Ability to be at different levels of remove from magnet. Draw actual physical features like benches, seatwalls, or other 'occupiable edges.'

- Slope
- Prospect / refuge
- Nice things to lean against
- Places to stay
- Places to people watch

COMPRESSION
Design feature that brings people closer together. A feature that allows casual closeness to a stranger without being perceived as rude.

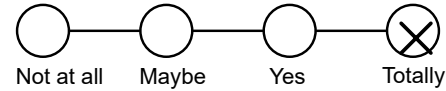
- Gateway
- Path
- Alley

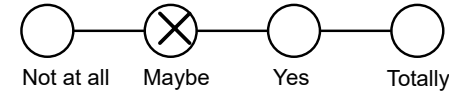
THOUGHTS + NOTES

Is this place good for...

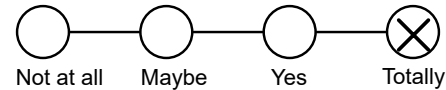
People-watching / coexisting with people you don't know?

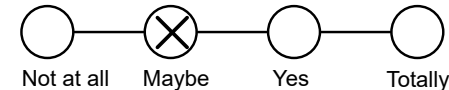
Doing different types of activities?

Being social / being with friends / family?

Inviting people with different interests / backgrounds?

- 1 Observe who is here. In what ways are the people here diverse? In what ways are they homogeneous?** Identity is complex. It is not always visible to others. Nevertheless, think about age, race, gender, physical ability, profession, perceived income, education, diversity, etc.

Någorlunda homogent: Vit högutbildad medelklass som är yrkesaktiv. Ålder 20-65.

Besök: Veckodag, runt lunchtid.

Lunchpriser i de övre priskategorierna. Några familjer njöt av sol och lekte på lekplats.

- 2 Describe the big design and program elements that help or hinder this place to be diverse and foster interaction:**

Utbudet av restauranger vänder sig till besökare som kan betala runt 130-140 för lunch. Platsen gör det inte möjligt för folk att äta medhavd mat, vilket exkluderar en viss målgrupp.

Alla sittytor/bord är kopplade till uteserveringarna.

Fiskekyrkan vänder sig främst mot turister.

Centralt läge vid vattnet = dyra bostadspriser och lokalhyror = attraherar en viss målgrupp.

- 3 Look at where people are and what they are doing. Is social activity happening where you thought it might happen? Why or why not?** (Reference Stationary Activity Mapping tool if you can)

Ja. Uteserveringar och sollägen. Möten sker bara där möblemang är placerat. Små trappor mot vattnet nyttjas ej då de är grusiga/staket är i vägen.

Social Space Survey

Vallgraven

Gehl
Institute

1. Cover
2. Instructions
3. Inventory
4. Map
5. Notes

SOCIAL SPACE SURVEY

This tool helps you look at how public space design and programming catalyze or hinder social interaction and inclusivity. The survey is meant to be used as an engagement and evaluation tool for communities and design professionals. It helps us understand how the design and programming of a space can foster coexistence between different types of people. Survey users will spend time in a space, note what they see there, and then diagram the relationship between these elements.

Diversity, inclusion, and social interaction are complex topics. Elements of peoples' background and identity are not always visible to others. A diverse place isn't necessarily inclusive to all, and the people who spend time there may not be interacting with one another. Nevertheless, this tool helps us focus on the role public space plays in shaping these issues.

As more people use these tools to assess different contexts, data will become available for researchers to generate insights into how public space design and programming can do a better job of fostering spaces of diversity and interaction.

Use this tool if you want to:

Understand what makes a space welcoming and how it creates opportunities for social interaction.

Plan an intervention that makes a space more inviting to more people.

Lead a group in a workshop to raise awareness of this topic.

DIRECTIONS

- **SELECT YOUR SITE.** This tool works best in places we think of as 'public places' like parks and plazas. It can also be useful on streets but it was designed with defined public places in mind.
- **PLAN YOUR TRIP.** This survey will be most useful during an active time of day. But it could also occur at any time of the day, on any day of the week, since it looks at elements that do not change very much.
- **GET READY.** Bring a clipboard, a manila envelope, a thick pen and a thin pen, and clothes for the weather.
- **WHEN YOU GET TO THE SITE** take at least five minutes to simply observe. This survey is not timed, but it is important that you take time to understand the space before you use the survey tool itself.
- **IF YOU ARE IN GROUPS** be sure to perform the survey on your own and then convene at the end for a conversation and comparison of evaluations.

INVENTORY THE SITE

Investigate whether the space has design elements or program elements that are likely to invite diverse publics and foster social interaction. These features may not be obvious during your first visit. Use your best judgment or ask someone who uses the space frequently. Also note any spatial elements that might hinder interaction.

PHYSICAL FEATURES OR PROGRAMMING THAT INVITE INTERACTION + DIFFERENT TYPES OF USERS

- 1 Does the place offer a variety of places to sit and rest?

☐ No

☒ Yes

5-10
How many?
- 2 Does the place offer things to look at / nice views?

☐ No

☒ Yes
- 3 Does the place have a slope or steps that are nice for sitting?

☐ No

☒ Yes
- 4 Does the place have gateways or well-defined entrances?

☐ No

☒ Yes
- 5 Does the place offer areas for exercise?

☒ No

☐ Yes
- 12 Does the place offer areas for team sports?

☒ No

☐ Yes
- 6 Does the place have a playground or kid-friendly play space?

☒ No

☐ Yes
- 7 Does the place have a multipurpose lawn? (i.e., a lawn big enough for frisbee or picnics)

☐ No

☒ Yes

- 8 Does the place have a multipurpose plaza? (i.e., a plaza big enough for markets or demonstrations)

☐ No

☒ Yes

2
How many?
- 9 Are there fixed food and drink vendors in the place? (Including food carts.)

☐ No

☒ Yes
- 10 Are there a variety of active ground floor businesses adjacent to the place — including food and drink vendors?

☐ No

☒ Yes

15-20
How many?
- 11 Does the place have tables for eating and socializing?

☒ No

☐ Yes
- 13 Does the place have public restrooms?

☒ No

☐ Yes
- 14 Does the place have good lighting at night?

☐ No

☐ Yes

☒ Not sure
- 15 Are there any unnecessary permanent fences / barriers?

☐ No

☒ Yes
- 16 Are there any off-limits areas?

☒ No

☐ Yes
- 17 Are there any extreme grade changes, uneven paving, or other barriers for people with limited mobility?

☐ No

☒ Yes
- 18 Are the only food or shopping options very expensive or only accessible to high-income people?

☒ No

☐ Yes

PHYSICAL FEATURES THAT HINDER INTERACTION

SKETCH THE “PATTERNS” OF THE SITE

This tool focuses on three patterns which, when working together, usually facilitate social interaction. Use the three symbols provided and diagram the key elements of the site and their relationships to one another. In architecture, this type of drawing is called a parti. Use your thick pen for symbols and your thin pen for labels and notes. You can make up your own diagrams if you feel they are necessary. The diagram does not have to be to scale.

MAGNET
Attraction / magnet (can be people). Increase size of symbol for stronger magnets. Label each magnet.

- Active storefront
- Event
- Great view
- Water feature
- Art
- Food / drink vendor
- Play area

RANGE OF PARTICIPATION
Ability to be at different levels of remove from magnet. Draw actual physical features like benches, seatwalls, or other 'occupiable edges.'

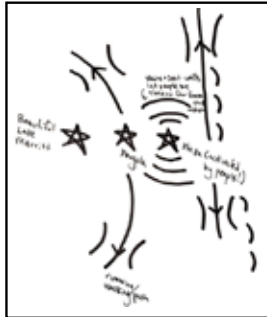
- Slope
- Prospect / refuge
- Nice things to lean against
- Places to stay
- Places to people watch

COMPRESSION
Design feature that brings people closer together. A feature that allows casual closeness to a stranger without being perceived as rude.

- Gateway
- Path
- Alley

USE THE SYMBOLS ABOVE TO MAP THE PHYSICAL ELEMENTS THAT ARE IMPORTANT FOR THE SOCIAL LIFE OF THIS SPACE. Pay attention to overlapping patterns. Add entries and exits, and a general boundary line.

Example: Lake Merritt, Oakland, CA

ADD MAP HERE (OPTIONAL)

THOUGHTS + NOTES

Is this place good for...

People-watching / coexisting with people you don't know?

Not at all Maybe Yes ☒ Totally

Doing different types of activities?

Not at all Maybe ☒ Yes Totally

Being social / being with friends / family?

Not at all Maybe Yes ☒ Totally

Inviting people with different interests / backgrounds?

Not at all Maybe ☒ Yes Totally

- 1 Observe who is here. In what ways are the people here diverse? In what ways are they homogeneous?** Identity is complex. It is not always visible to others. Nevertheless, think about age, race, gender, physical ability, profession, perceived income, education, diversity, etc.

Väldigt blandat. Central knutpunkt för kollektivtrafik från stadens alla delar. Shopping. Parken gör det möjligt för vem som helst att vistas på platsen. Matutbud varierat, kiosker men även restauranger. Salhuall. Torghandel lockar alla möjliga målgrupper.

- 2 Describe the big design and program elements that help or hinder this place to be diverse and foster interaction:**

Salhuhallen, torghandel, avenyn (shopping, kollektivtrafik), stora teatern, trädgårdsföreningen, station för "Paddan". Turister, förbipasserande resenärer, trädgårds- och kulturintresserade möts.

- 3 Look at where people are and what they are doing. Is social activity happening where you thought it might happen? Why or why not?** (Reference Stationary Activity Mapping tool if you can)

Ja, främst uteserveringar, entrén till trädgårdsföreningen, torghandeln. Några ungdomar satt på kanalkanten mot vattnet trots att platsen egentligen prioriterade bilar.

Social Space Survey

Stora Hamnkanalen

**Gehl
Institute**

1. Cover
2. Instructions
3. Inventory
4. Map
5. Notes

SOCIAL SPACE SURVEY

This tool helps you look at how public space design and programming catalyze or hinder social interaction and inclusivity. The survey is meant to be used as an engagement and evaluation tool for communities and design professionals. It helps us understand how the design and programming of a space can foster coexistence between different types of people. Survey users will spend time in a space, note what they see there, and then diagram the relationship between these elements.

Diversity, inclusion, and social interaction are complex topics. Elements of peoples’ background and identity are not always visible to others. A diverse place isn’t necessarily inclusive to all, and the people who spend time there may not be interacting with one another. Nevertheless, this tool helps us focus on the role public space plays in shaping these issues.

As more people use these tools to assess different contexts, data will become available for researchers to generate insights into how public space design and programming can do a better job of fostering spaces of diversity and interaction.

Use this tool if you want to:

Understand what makes a space welcoming and how it creates opportunities for social interaction.

Plan an intervention that makes a space more inviting to more people.

Lead a group in a workshop to raise awareness of this topic.

DIRECTIONS

- **SELECT YOUR SITE.** This tool works best in places we think of as ‘public places’ like parks and plazas. It can also be useful on streets but it was designed with defined public places in mind.
- **PLAN YOUR TRIP.** This survey will be most useful during an active time of day. But it could also occur at any time of the day, on any day of the week, since it looks at elements that do not change very much.
- **GET READY.** Bring a clipboard, a manila envelope, a thick pen and a thin pen, and clothes for the weather.
- **WHEN YOU GET TO THE SITE** take at least five minutes to simply observe. This survey is not timed, but it is important that you take time to understand the space before you use the survey tool itself.
- **IF YOU ARE IN GROUPS** be sure to perform the survey on your own and then convene at the end for a conversation and comparison of evaluations.

INVENTORY THE SITE

Investigate whether the space has design elements or program elements that are likely to invite diverse publics and foster social interaction. These features may not be obvious during your first visit. Use your best judgment or ask someone who uses the space frequently. Also note any spatial elements that might hinder interaction.

PHYSICAL FEATURES OR PROGRAMMING THAT INVITE INTERACTION + DIFFERENT TYPES OF USERS

- 1 Does the place offer a variety of places to sit and rest?

☒ No ☐ Yes

Lejotrappan
How many?
- 2 Does the place offer things to look at / nice views?

☐ No ☒ Yes
- 3 Does the place have a slope or steps that are nice for sitting?

☐ No ☒ Yes
- 4 Does the place have gateways or well-defined entrances?

☐ No ☒ Yes
- 5 Does the place offer areas for exercise?

☒ No ☐ Yes
- 12 Does the place offer areas for team sports?

☒ No ☐ Yes
- 6 Does the place have a playground or kid-friendly play space?

☒ No ☐ Yes
- 7 Does the place have a multipurpose lawn? (i.e., a lawn big enough for frisbee or picnics)

☒ No ☐ Yes

- 8 Does the place have a multipurpose plaza? (i.e., a plaza big enough for markets or demonstrations)

☐ No ☒ Yes

How many?
- 9 Are there fixed food and drink vendors in the place? (Including food carts.)

☐ No ☒ Yes
- 10 Are there a variety of active ground floor businesses adjacent to the place — including food and drink vendors?

☐ No ☒ Yes

10-15
How many?
- 11 Does the place have tables for eating and socializing?

☒ No ☐ Yes
- 13 Does the place have public restrooms?

☐ No ☒ Yes
- 14 Does the place have good lighting at night?

☐ No ☐ Yes ☒ Not sure

PHYSICAL FEATURES THAT HINDER INTERACTION

- 15 Are there any unnecessary permanent fences / barriers?

☐ No ☒ Yes
- 16 Are there any off-limits areas?

☐ No ☒ Yes
- 17 Are there any extreme grade changes, uneven paving, or other barriers for people with limited mobility?

☐ No ☒ Yes
- 18 Are the only food or shopping options very expensive or only accessible to high-income people?

☒ No ☐ Yes

SKETCH THE “PATTERNS” OF THE SITE

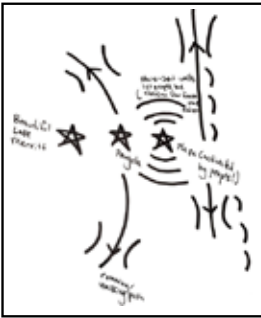
This tool focuses on three patterns which, when working together, usually facilitate social interaction. Use the three symbols provided and diagram the key elements of the site and their relationships to one another. In architecture, this type of drawing is called a parti. Use your thick pen for symbols and your thin pen for labels and notes. You can make up your own diagrams if you feel they are necessary. The diagram does not have to be to scale.

MAGNET
Attraction / magnet (can be people). Increase size of symbol for stronger magnets. Label each magnet.

- Active storefront
- Event
- Great view
- Water feature
- Art
- Food / drink vendor
- Play area

USE THE SYMBOLS ABOVE TO MAP THE PHYSICAL ELEMENTS THAT ARE IMPORTANT FOR THE SOCIAL LIFE OF THIS SPACE. Pay attention to overlapping patterns. Add entries and exits, and a general boundary line.

Example: Lake Merritt, Oakland, CA

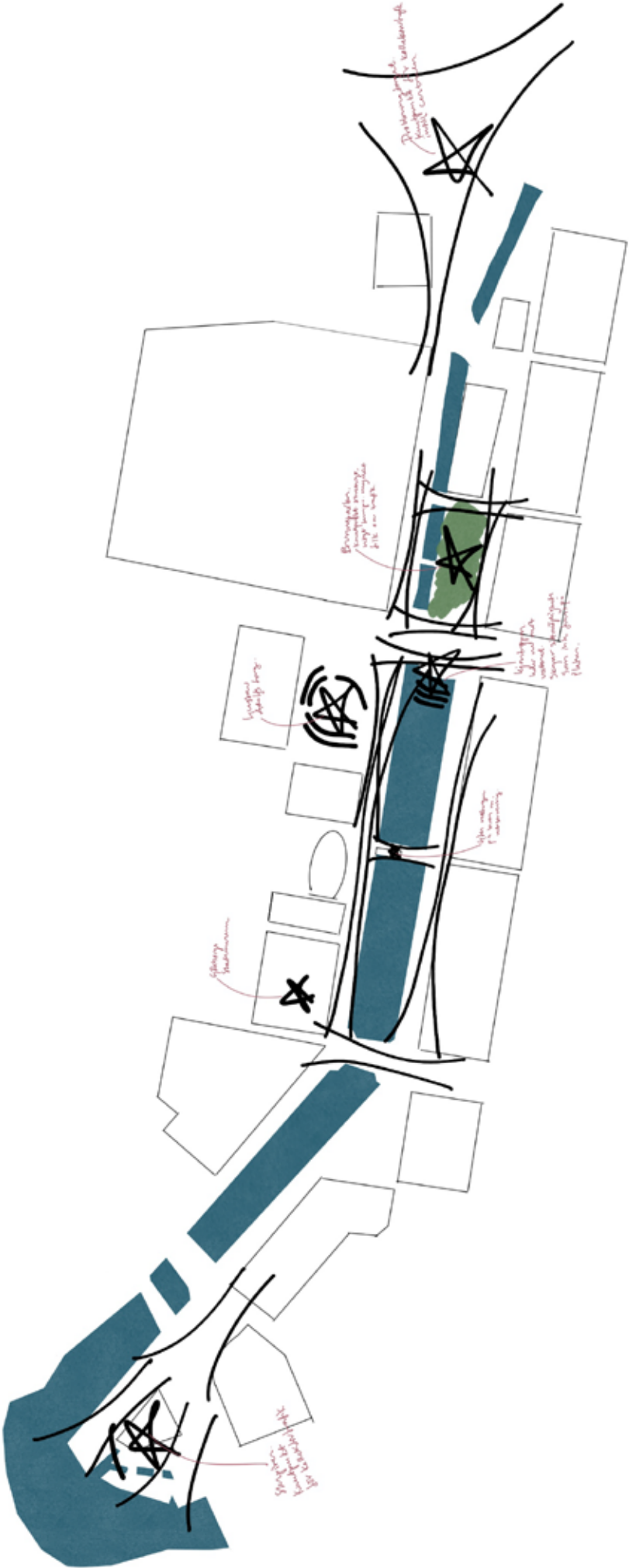
RANGE OF PARTICIPATION
Ability to be at different levels of remove from magnet. Draw actual physical features like benches, seatwalls, or other 'occupiable edges.'

- Slope
- Prospect / refuge
- Nice things to lean against
- Places to stay
- Places to people watch

COMPRESSION
Design feature that brings people closer together. A feature that allows casual closeness to a stranger without being perceived as rude.

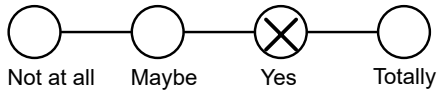
- Gateway
- Path
- Alley

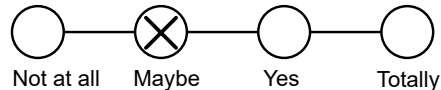
THOUGHTS + NOTES

Is this place good for...

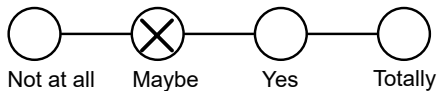
People-watching / coexisting with people you don't know?

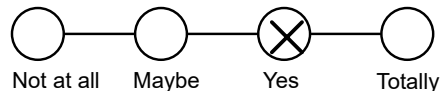
Doing different types of activities?

Being social / being with friends / family?

Inviting people with different interests / backgrounds?

- 1 Observe who is here. In what ways are the people here diverse? In what ways are they homogeneous?** Identity is complex. It is not always visible to others. Nevertheless, think about age, race, gender, physical ability, profession, perceived income, education, diversity, etc.

Stor spridning på människor. Platsen erbjuder billigare mat- och shoppingkedjor men även mer exklusiva alternativ. Knutpunkt för kollektivtrafik. Används mycket som transportsträcka och mindre som plats att vistas och koppla av i. Uteliggare, ungdomar, turister, pensionärer.

- 2 Describe the big design and program elements that help or hinder this place to be diverse and foster interaction:**

Varierat kommersiellt utbud, typ och pris. Entre och utgång ut till Nordstan, arkaden shoppingcenter, en stor shoppinggata och NK. Lejontrappan, fontänen och statyn på Gustav Adolfs torg är de enda platserna som kan uppmåna till vila eller spontana möten. Brunnsparken EJ inbjudande, stökigt, oroligt och skumt.

- 3 Look at where people are and what they are doing. Is social activity happening where you thought it might happen? Why or why not?** (Reference Stationary Activity Mapping tool if you can)

Yes, där man har chans att koppla av nära vattnet (lejontrappan, statyn och fontänen). Annars fungerar platsen som en genomfart.